

DUMAS ALEXANDRE

KOLME

MUSKETTISOTURIA:

HISTORIAALLINEN

ROMAANI

Alexandre Dumas
Kolme muskettisoturia:
Historiallinen romaani

http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=24621349

Kolme muskettisoturia: Historiallinen romaani:

Содержание

A.	5
I.	10
II.	34
III.	50
IV.	68
V.	81
VI.	98
VII.	129
VIII.	142
IX.	155
X.	168
XI.	183
XII.	209
XIII.	222
Конец ознакомительного фрагмента.	232

Alexandre Dumas

Kolme muskettisoturia: Historiallinen romaani

A.
Johdanto,

jossa osoitetaan, että sankarit tässä

kertomuksessa, joka meillä on nyt kunnia

lukijoillemme esittää, eivät, huolimatta

OS- ja IS-päätteisistä nimistänsä, ole

mitään taru-henkilöitä

kirjastossa Ludvig XIV: n historiaani varten, joutui sattumalta käteeni *M: r d'Artagnan'in Muistelmia*, painetut – niinkuin suurin osa sen aikakauden tuotteista, joissa kirjailijat halusivat sanoa totuuden, joutumatta pitemmäksi tai lyhemmäksi aikaa Bastiljiin – Amsterdamissa, Pierre Rouge'n tykönä. Kirjan nimi houkutteli minua: otin sen mukaani, kirjastonhoitajan suostumuksella tietysti, ja luin sen ahmien.

Aikomukseni ei ole tässä ryhtyä mainitun omituisen teoksen selvittelemiseen, jätän sen vaan niiden lukijaini tutkisteltavaksi, jotka panevat arvoa ajankuvauksille. He tapaavat siinä kuvia, mestarin kädellä piirretyjä; ja vaikka nuo piirrossuunnitelmat enemmittäin ovatkin vedettyjä kasarmin porteille ja kapakan seinille, tuntevat he niissä yhtäkaikki Ludvig XIII: n, Itävallan Annan, Richelieu'n, Mazarin'in ja useimpien sen ajan hovimiesten kuvat yhtä yhdennäköisinä kuin Anquetil'in historiassa.

Mutta niinkuin tiedetään, se mikä runoilijan oikullista mieltä viehättää, ei ole aina sitä, mikä suurta lukijakuntaa huvittaa. Niinpä, ihmetellessämme näitä kertoelmia, niinkuin epäilemättä muutkin niitä ihmettelevät, kiinitti huomiotamme enimmänsä eräs seikka, jota varmasti ei kukaan ennen meitä ollut lainkaan ottanut huomioonsa.

D'Artagnan kertoo, että hän käydessään ensi kerran kuninkaan muskettikapteenin, herra de Tréville'n luona, kohtasi esihuoneessa kolme nuorukaista, jotka palvelivat tuossa kuuluisassa miehistössä, mihin hänkin himoitsi päästäksensä, ja

he olivat nimiltänsä Athos, Porthos ja Aramis.

Nuo muukalaiset nimet, sen myönnämme, oudoksuttivat meitä ja heti kohta pälkähti päähämme, etteivät ne mahda olla muuta kuin salanimiä, joiden taakse d'Artagnan oli kätkenyt kukaties kuinka kuuluisia, ellei ehkä noiden tekonimien omistajat olleet itse niitä valinneet hetkenä, jolloin he joko oikun, kiusan tai varattomuuden vuoksi olivat ottaneet hartioillensa yksinkertaisen muskettilaiskauhtanan.

Siitä lähtien ei meillä enää ollut lepoa ennenkuin sen aikaisista teoksista löytäisimme jotakin jälkeä noista eriskummallisista nimistä, jotka niin suuresti olivat uteliaisuuttamme herättäneet.

Jo pelkkä niiden kirjain luettelo, jotka luimme päästäksemme tarkoituksemme perille, täyttäisi yksinään kokonaisen luvun, mikä ehkä olisi varsin opettavaista, vaan varmaankin aivan vähän huvittavaista lukijoillemme. Tyytykäämme siis vaan mainitsemaan heille sen, että juuri siinä hetkessä kuin jo vallan alakuloisena turhista tutkistelemisista olimme jättämäisillämme kaikki hakemiset siksensä, löysimme vihdoin, kuuluisan ja oppineen ystävämme Paulin Pâris'in neuvojen johdolla, erään kokolehtisen käsikirjoituksen, merkityn numeroilla 4,772 tai 4,773, sitä emme niin tarkoin muista, jolla oli seuraava nimi:

"Kreivi de la Fère'n muistelmä, käsittelevä muutamia niistä kohtauksista, jotka tapahtuivat Ranskassa kuningas Ludvig XIII: n hallituksen loppupuolella ja kuningas Ludvig XIV: n hallituksen alkupuolella."

Helppo on arvata miten suuri oli ilomme, kun

selaillessamme tätä käsikirjoitusta, jossa oli viimeinen toivomme, löysimme kahdennellakymmenennellä sivulla nimen Athos, kahdennellakymmenennellä seitsemännellä sivulla nimen Porthos ja kolmannellakymmenennellä ensimmäisellä sivulla nimen Aramis.

Tämän peräti tuntemattoman käsikirjoituksen löytäminen aikakaudella, jolloin historian tiede on päässyt jo niin korkealle kannalle, näytti meistä miltei ihmetapaukselta. Tuota pikaa kiirehdimme anomaan sille painolupaa, siinä tarkoituksessa että kerta maailmassa saisimme edes muiden tavaralla hankkia itsellemme pääsyn kirjoitusten ja kaunokirjallisuuden akatemiaan, ellemme, mikä on sangen uskottavaa, pääsisi Ranskan akatemiaan omalla tavarallamme. Painolupa, se on meidän ilmoittaminen, suosiollisesti myönnettiin, jonka mainitsemme osoittaaksemme julkisesti valhettelijoiksi ne ilkiöt, jotka väittävät meidän muka elävän semmoisen hallituksen alaisina, joka on jotenkin nurjamielinen kirjailijoita kohtaan.

Ja nyt tarjoamme tässä lukijoillemme ensimmäisen osan tuota kallisarvoista käsikirjoitusta, soveliaalla nimellä varustettuna, ja sitoudumme, siinä tapauksessa että, niinkuin varma uskomme on, tämä ensimmäinen osa voittaa puolellensa ansaittua suosiota, julkaisemaan yhteen menoon toisenkin osan.

Sen ohessa, koskahan kummi on toinen isä, pyydämme lukijan laskemaan sen hovin tai ikävän, mikä hänellä tämän lukemisesta mahdollisesti on, meidän niskoillemme, eikä kreivi

de la Fère'n.

Siitä sovittuamme, käykäämme kertomukseemme käsiksi.

I.

Isä d'Artagnan'in kolme lahjaa

Ensimmäisenä maanantaina Huhtikuussa 1625 näytti Meung'in kauppala, jossa *Roman de la Rose*'n kirjoittaja syntyi, joutuneen niin perinpohjaisen sekasorron valtaan, että olisi luullut hugenottien tulleen tekemään siitä toista La Rochelle'a. Joukko porvareita, nähden naisia pakenevan Isollekadulle päin ja kuullen lasten parkumista porttien kynnyksillä, kiiruhti pukeutumaan haarniskaansa ja, varustettuaan heikonpuolista asemaansa musketilla ja pertuskalla, suuntasi kulkunsa *Franc-Meunier*'in ravintolaa kohden, jonka edustalla tunkeili, hetki hetkeltä taajeten, paksu väkijoukko hälisten ja meluten uteliaisuudesta.

Niinä aikoina olivat säikähdykset tavallisia ja harva oli se päivä, ettei joku kaupunki saanut aikakirjojihinsa merkitä jotakin sen laatuista tapausta. Oli ylimyksiä, jotka taistelivat keskenään; oli kuningas, joka kävi sotaa kardinaalia vastaan; oli espanjalainen, joka kävi sotaa kuningasta vastaan. Siihen lisäksi, paitsi noita taisteluja, yksityisiä tai yleisiä, salaisia tai julkisia, oli vielä rosvoja, kerjäläisiä, hugenotteja, susia ja lakeijoita, jotka kävivät sotaa koko maailmaa vastaan. Porvarit kävivät aina aseissa rosvoja, susia ja lakeijoita vastaan – toisinaan kuningasta vastaan, – mutta eivät koskaan kardinaalia ja espanjalaista vastaan. Tästä totutusta tavasta oli siis seurauksena,

että yllämainittuna Huhtikuun ensimmäisenä maanantaina v. 1625 porvarit, kuullessaan melua ja nähdessään yhtä vähän keltapunaista lippua kuin herttua Richelieu'n livreetäkään, syöksyivät *Franc-Meunier*'in ravintolaa kohden.

Sinne kerran tulleet saattoi jokainen nähdä ja havaita syyn meteliin.

Eräs nuori mies ... – luokaamme hänen kuvansa muutamalla kynänpiirteellä: – kuvitelkaa eteenne kahdeksantoista vuotias Don Quichotte; Don Quichotte ilman rinta- ja reisihaarniskaa; Don Quichotte puettuna villanuttuun, jonka sininen väri oli muuttunut selittämättömäksi viininsakan ja taivaansinen välivivahdukseksi. Muoto pitkä ja ruskettunut; poskipäät ulkonevat, – kavaluuden merkki; leukalihakset tavattoman koholla, – pettämätön gaskonjalaisen tuntomerkki, vaikk'ei olisi barettiakaan päässä, vaan nuorella miehelläme oli barettikin, vieläpä koristettu jonkunmoisella höyhentöyhdöllä; silmä avonainen ja älykäs; nenä koukussa, vaan somasti taipunut; liian suuri nuorukaiseksi, liian pieni täysikasvuiseksi mieheksi, ja vähemmän tottunut silmä olisi voinut pitää häntä matkustavana vuokramiehen poikana, ellei hänellä olisi ollut pitkää miekkaa, joka, riippuen nahkakantimessa, löi omistajansa pohkeita, kun hän käveli, ja hänen ratsunsa pörröistä karvaa, kun hän ratsasti. Sillä meidän nuorella miehellä oli ratsu ja tämä ratsu olikin niin huomioon pistävä että se pisti huomioon: pieni béarnelainen hevuskäpykkä, kahden- tai neljäntoista vuotias, kellahtavan värinen, töpöhäntä, pattijalka, ja vaikka pitikin

päättänsä alempana polvia, niin että kaulankouristushihnan käyttäminen jäi tarpeettomaksi, hölkötteli se kumminkin tasalleen kahdeksan lieu'tänsä päivässä. Pahaksi onneksi tämän hevosen muut ominaisuudet olivat niin hyvin peittyneet hänen oudon karvansa ja viallisen käyntinsä suojaan, että aikana, jolloin joka mies oli hevoistuntija, ylläkerrotun hevoskäpykän ilmestyminen Meung'iin, jonne se oli noin neljännestuntia ennen pujahtanut Beagency'n portista, herätti huomion, joka lankesi ratsumiehellekin epäsuosiolliseksi.

Ja tämä huomio oli sitä tuskallisempi nuorelle d'Artagnan'ille (se oli tämän toisen Rosinanten Don Quichotte'n nimi) kuta vähemmin hän itseltänsä salasi sitä naurettavaa puolta, jonka hänelle, niin kelpo ratsumies kun olikin, tuollainen ratsu antoi: hänpä olikin aika lailla huokaillut ottaessaan vastaan tätä isä d'Artagnan'in antamaa lahjaa. Hän tiesi, että tuommoinen elukka oli ainakin kahdenkymmenen livre'n arvoinen; totta on, että ne sanat, jotka seurasivat tämän lahjan mukana, eivät olleet hinnoin määrättävät.

– Poikani, oli tuo vanha gaskonjalainen herra lausunut, – sillä puhtaalla béarnelaisella puheen murteella, josta Henriikki IV ei koskaan onnistunut pääsemään erilleen – poikani, tämä hepo on syntynyt isäsi kotona kohta kolmestoista vuotta sitte ja pysynyt täällä siitä ajasta asti, jonka vuoksi hän on oleva sinulle rakas. Elä koskaan sitä myy, anna sen kuolla rauhallisesti ja kunniallisesti vanhuuttaan; ja jos käyt sillä sotaan, kohtele sitä kuni vanhaa palvelijaa konsanaan. Hovissa, jatkoi d'Artagnan isä, jos

sinulla kerta on kunnia sinne päästä, kunnia, johon muutoin vanha jalosukuisuutesi sinua oikeuttaa, kannata arvokkaasti aatelisnimeäsi, jota esi-isäsi ovat ansiokkaasti kantaneet yli viisisataa vuotta, ja tee se niin hyvin itsesi kuin omiesi tähden. Omillasi tarkoitan vanhempiasi ja ystäviäsi. Elä koskaan suvaitse mitään muilta kuin kardinaalilta ja kuninkaalta. Rohkeudellansa, huomaappas se tarkoin, ainoastaan rohkeudellansa aatelmies meidän aikoina tiensä raivaa. Ken vapisee hetkisenkään, päästää käsistensä makupalan, jonka juuri siinä hetkessä onnetar hänelle tarjosi. Sinä olet nuori, sinun tulee olla urhoollinen kahdesta syystä: ensiksi olet gaskonjalainen, toiseksi olet minun poikani. Elä pelkää sattuvia kohtauksia, ja etsi seikkailuja. Minä olen opettanut sinun käyttämään miekkaa; sinulla on rautaiset polvet ja teräksinen nyrkki; taistele kaikista syistä; taistele, semminkin kun kaksintaistelut ovat kielletyt, jonka vuoksi siis tarvitaan kaksi vertaa enemmän rohkeutta taistella. Minulla ei, poikani, ole sinulle antaa enempää kuin viisitoista écu'tä, hevonen ja ne neuvot, mitkä nyt olet kuullut. Äitisi antaa siihen lisäksi reseptin erääsen mustalais-akalta saamaansa voiteesen, jolla on ihmeellinen voima parantaa kaikkia haavoja, mitkä vaan eivät satu sydämmeen. Käytä hyväksesi kaikkea ja elä onnellisena ja kauan. – Minulla on enää vaan yksi sana lisättävänä ja se on esikuva, minkä sinulle asetan, en itseäni, sillä minua ei ole koskaan hovissa nähty, enkä ole ollut muuta kuin vapaehtoisena uskonsodassa; vaan minä tarkoitan herra de Tréville'ä, joka ennen muinoin oli minun naapurini ja jolla on ollut kunnia

lapsena leikitellä kuninkaamme Ludvig XIII: n kanssa, jota Jumala hyvästi suojelkoon. Toisinaan heidän leikkinsä hieroutui tappeluksi ja semmoisissa tapauksissa ei kuningas aina ollut väkevämpi puoli. Iskut joita hän silloin sai, herättivät hänessä paljon kunnioitusta ja ystävyyttä herra de Tréville'ä kohtaan. Myöhemmin taisteli herra de Tréville muidenkin kanssa; ensimmäisellä Pariisi-matkallansa viisi kertaa; kuningas-vainajan kuolemasta nuoren seuraajan täys'-ikäisyyteen saakka seitsemän kertaa, sotia ja piirityksiä lukuun ottamatta; täys'-ikäisyydestä näihin päiviin saakka, ehkä satakin kertaa! – Ja sittenkin, säännöistä, asetuksista ja tuomioista huolimatta, on hän nyt muskettisoturien kapteeni, se on, Cesarien legionan päällikkö, jolle kuningas panee suuren arvon ja jota kardinaali pelkää, mies, joka ei vähiä säikähtele, niinkuin jokainen tietää. Herra de Tréville ansaitsee kymmenen tuhatta écu'tä vuodessa; hän on siis sangen suuri herra. – Hän on alkanut samoin kuin sinä; mene hänen luoksensa tämän kirjeen kanssa, pidä häntä esikuvanasi, menestyäksesi hänen tavallansa.

Sen sanottuaan d'Artagnan isä satoi poikansa vyölle oman miekkansa, suuteli häntä hellästi molemmille poskille ja antoi hänelle siunauksensa.

Lähdettyään isänsä kammarista kohtasi nuorukainen äitinsä, joka oli odottamassa häntä tuon kuuluisan reseptinsä kanssa, jonka neuvot, niinkuin kohta käymme kertomaan, joutuivat hyvinkin useasti käytäntöön. Jäähvyäiset olivat äidin puolelta paljon pitemmät ja hellemmät kuin äsköiset, ei sen vuoksi,

ettei vanha herra d'Artagnan olisi rakastanut poikaansa, joka oli hänen ainoa perillisensä, vaan d'Artagnan herra oli mies ja hän ei pitänyt miehelle sopivana antautua liikutuksen valtaan, jota vastoin rouva d'Artagnan oli vaimo ja siihen lisäksi äiti. – Hän vuodatti runsaasti kyyneleitä, ja, mainitkaamme se poika d'Artagnan'in kiitokseksi, ne muutamat ponnistukset, joita hän teki pysyäkseen levollisena niinkuin vastaisen muskettisoturin tuli olla, raukesivat tyhjään, luonto voitti ja hän itki paljon kyyneleitä, joista töintuskin sai puoliakaan salatuksi.

Samana päivänä läksi nuori mies tielle, varustettuna noilla kolmella isän lahjalla, jotka, niinkuin jo mainitsimme, olivat viisitoista écu'tä, hevonen ja kirje herra de Tréville'lle; tarkoin punnitien, neuvot olivat tulleet kaupanpäälliseksi.

Semmoisilla eväillä varustettuna d'Artagnan oli sekä henkisesti että ruumiillisesti tarkka jäljennös Cervantes'in sankarista, johon me niin sattuvasti häntä vertasimme silloinkuin kertoilijan velvollisuudet käskivät meitä luomaan hänen kuvapiirteensä. Don Quichotte piti tuulimyllyjä jättiläisinä ja lampaita armeijoina, d'Artagnan otti jokaisen hymyilyn loukkaukseksi ja jokaisen silmäyksen taisteluun-vaadinnaksi. Siitä oli seurauksena, että hänellä Tarbes'ista Meung'iin saakka oli myötäänsä käsi nyrkissä ja että hän ylipäänsä varsinkin kymmenen kertaa päivässä tarttui miekan kahvaan; kumminkaan ei tuo nyrkki tärähtänyt kenenkään leukoihin, eikä miekkakaan lähtenyt tupesta. Ei suinkaan, ettei tuon onnettoman keltaisen hevoskäpykän näkeminen olisi vetänyt ohikulkevien kasvoja

nauruun; mutta kun hevosen yläpuolella heilui jokseenkin pitkänhuiskea miekka ja miekan yläpuolella säkenöi enemmän villimäinen kuin ylpeä silmä, hillitsivät ohikulkevat iloisuuttansa, tai jos iloisuus voitti varovaisuuden, kokivat vähintäänkin nauraa vaan toisella suupielellä, niinkuin vanhan ajan naamarit.

D'Artagnan pysyi sen vuoksi majesteetillisena ja suuttumattomana aina tuohon onnettomaan Meung'in kauppalaan saakka.

Vaan täällä, kun hän astui alas hevosen selästä *Franc-Meunier*'in portilla, ilman että kukaan, isäntä, palvelija tai talonrenki olisi tullut häntä vastaan ottamaan, havaitsi hän maakerroksen avonaisessa ikkunassa kaunisvartaloisen, ylhäisen-, vaan hieman tylynnäköisen herran puhuttelemassa kahta henkilöä, jotka näyttivät kunnioituksella häntä kuuntelevan. D'Artagnan tapansa mukaan piti aivan luonnollisena, että juuri hän itse oli tuon keskustelun esineenä, ja hän kuunteli. Tällä kertaa d'Artagnan erehtyi vaan puoliksi: hänestä itsestään ei ollut kysymys, vaan hänen hevosestansa. Herrasmies näytti luettelevan kuulijoillensa kaikkia sen ominaisuuksia ja kun, niinkuin jo mainitsimme, kuuntelijoilla näytti olevan suuri kunnioitus kertojaa kohtaan, rähähtivät he nauramaan vähä väliä. No, kun naurun vivahduskin oli kylliksi herättämään nuoren miehen suuttumusta, on helposti ymmärrettävä, minkä vaikutuksen tuollainen meluava iloisuus häneen teki.

Sillä välin tahtoi d'Artagnan ensin päästä selville

tuon hävyttömän pilkantekijän ulkomuodosta. Hän suuntasi ylpeän silmäyksen vieraasen päin, ja näki hänen olevan neljäkymmenen tai neljäkymmenen viiden ikäisen miehen, jolla oli mustat, läpituokevat silmät, kalpea hipiö, rohkeapiirteinen nenä, mustat, huolellisesti leikatut viikset. Hän oli puettu violettiväriseen takkiin ja housuihin samanvärisine punouskoristuksineen, eikä hänellä ollut muita somistuksia kuin nuo tavanmukaiset aukeamat, joista paitaa pilkoitti. Housut ja takki, vaikka uudet, näyttivät ruttautuneilta niinkuin vaatteet, jotka kauan ovat saaneet olla matkalaukussa. D'Artagnan teki nämä havainnot mitä tarkkasilmäisimmän tutkistelijan nopeudella ja epäilemättä vaistomaisella tunteella, joka sanoi hänelle, että tuolla tuntemattomalla oli vast'edes oleva suuri vaikutus hänen elämäänsä.

No niin, samassa hetkessä kuin d'Artagnan tähtäsi silmänsä violettinuttuiseen herraan, heitti tämä béarnelaiseen hevöskäpykkään päin erään viisaimmista ja syvämietteisimmistä viittauksistansa, hänen molemmat kuulijansa räjähtivät nauramaan ja hän itse, nähtävästi vastoin tapaansa, salli riutuneen hymyn, jos niin voi sanoa, hairahtaa kasvoillensa. Tällä kertaa, siitä ei ollut enää epäilemistä, d'Artagnan'ia oli toden teolla loukattu. Senpä vuoksi hän, täydellisesti siitä vakuutettuna, painoi baretin silmillensä ja, koettaen jäljitellä muutamia hovitemppuja, joita hän oli saanut Gaskonjassa matkustavaisilta herroilta, astui hän esiin, toinen käsi miekan kahvassa toinen lantiolla. Pahaksi onneksi, sitä mukaa kuin hän

kulki eteenpäin, sokaisi viha hänet vähitellen niin, että sen arvokkaan ja ylpeän puhuttelun sijasta, jolla hän oli aikonut toimittaa taisteluvaatimuksen, ei hän löytänyt kieleltänsä muuta kuin karkeanlaisen pistopuheen, jolle hän liitti mukaan raivoisan käden sivalluksen.

– Hoi! herra, huusi hän, te herra, joka piiloudutte sinne ikkunaluukun suojaan! niin, te, sanokaapa minulle pikkuisen, mille te nauratte, niin nauretaan yhdessä.

Herra siirsi silmänsä hevosesta ratsumieheen verkalleen, ikäänkuin tarviten jonkun ajan tajutaksensa, että nuo noin oudot soimaukset olivat hänelle tarkoitettut; sitten kuin hänellä ei enää voinut olla siitä mitään epäilystä, rypistyivät hänen kulmansa hieman, ja melkoisen pitkän vaitiolon perästä vastasi hän d'Artagnanille selittämättömän ivallisella ja ynseällä äänenpainolla:

– En minä teille puhu, herra hyvä.

– Vaan minä puhun teille, minä, tiuskasi nuori mies harmistuneena tuosta ynseyden ja hyvän käytöstävän, säädyllisyyden ja halveksimisen sekoituksesta.

Tuntematon silmäili häntä vielä hetkisen, hymyili ja, vetäytyen pois ikkunasta, läksi verkalleen ulos ravintolahuoneesta, tuli kahden askeleen päähän d'Artagnanista ja asettui hevosen eteen. Hänen levollisuutensa ja pilkallinen katsantonsa olivat yhä lisänneet äsköisten naurajain iloisuutta, jotka olivat jääneet ikkunan edustalle.

D'Artagnan, nähden hänen lähestyvän, veti miekkaansa jalan

verran tupesta ulos.

– Tämä hevonen on varmaankin, tai paremmin, on nuoruudessaan ollut voikukka, virkkoi tuntematon, jatkaen äsken alkamiensa havainnoita ja puhuen ikkunan luona oleville kuulijoille, näyttämättä rahtustakaan huomaavan d'Artagnan'in suuttumusta, d'Artagnan'in, joka sillä välin oli vetäytynyt hänen ja heidän välillensä. Tuo on hyvin tunnettu väri kasvitieteessä, vaan näihin asti varsin harvinainen hevoisissa.

– Semmoinen nauraa hevoselle, joka ei uskalla nauraa hevosen haltijalle, huudahti Tréville'n-alku vimmastuneena.

– En minä usein naura, herra hyvä, vastasi tuntematon, niinkuin itse voitte kasvoistani havaita, vaan minä pyydän saada säilyttää oikeuteni nauraa milloin minua haluttaa.

– Ja minä, ärjäsi d'Artagnan, minä en tahdo naurettavan silloin kuin minua ei haluta.

– Todellakin? jatkoi tuntematon levollisempana kuin koskaan, kas sitä! se on aivan paikallaan; ja, kääntyen kantapäällään, hän valmistautui menemään takaisin ravintolaan isosta portista, jonka vieressä d'Artagnan tullessaan oli havainnut satuloidun hevosen.

Mutta d'Artagnan ei ollut niitä miehiä, jotka päästävät käsistänsä semmoisen, jolla on ollut rohkeutta häntä loukata. Hän vetäisi miekkansa kokonaan tupesta ulos ja asettui taisteluasentoon, huutaen:

– Kääntykäähän, kääntykäähän toki, herra pilkantekijä, etten minä iske teihin takaapäin.

– Iskekkö minuako, vai minua! sanoi toinen kiepahtaen kantapäällänsä ja silmäten nuorta miestä yhtä hämmästyneenä kuin ylenkatseellisena. Kappas vaan, kappas tosiaan, veikkonen, olettehan hullu! Sitte puoli-ääneen, ja ikäänkuin itselleen pakisten lisäsi hän: – harmillista, mikä löytäinen H. Majesteetillensa, joka hakee uljaita miehiä kaikista maan ääristä muskettisotureiksensa!

Tuskin oli hän päättänyt, kuin d'Artagnan ojensi häneen päin niin tuikean miekanpiston että ellei hän olisi tehnyt nopeata hyppäystä taaksepäin, on hyvin luultavaa, että hän olisi viimeistä kertaa pilkkapuheita laskenut. Tuntematon näki silloin, että leikki oli kaukana, hän vetäisi miekkansa, tervehti vastustajaansa ja asettui taistelujalalle. Mutta samassa tuokiossa nuo kaksi kuulijaa, ravintolanisäntä mukana, ryntäsivät d'Artagnan'in päälle ja alkoivat pieksää häntä seipäillä, lapiolla ja hiilihangoilla. Se teki niin nopean ja täydellisen käänteen taistelussa, että sillä aikaa kuin d'Artagnan kääntyi iskusateesen päin, hänen vastamiehensä pisti miekkansa tuppeen ja muuttui taistelijasta taistelun katselijaksi, jonka tehtävän hän suoritti tavallisella kylmäkiskoisuudellansa, kuitenkin mutisten aikavälistä:

– Hiisi viekөөn nuo gaskonjalaiset! Nostakaa hänet keltaisen hevosensa selkään ja antakaa mennä matkoihinsa.

– Enpä lähdekkään, ennenkuin olen sinut tappanut, jänishousu! ärjyi d'Artagnan, vastustaen parhaimman mukaan ja peräytymättä askeltakaan noiden kolmen vihollisensa edestä,

jotka häntä löylyttivät.

– Yhä vaan gaskonjalaista, murisi herra. Kunniani nimessä, nuo gaskonjalaiset ovat parantumattomia! Jatkakaa vaan tanssia, koska hän sitä niin välttämättömästi tahtoo. Kylläpä hän sanoo, koska se riittää.

Mutta tuntematon ei vielä tiennyt, minkä itsepäisen jurrikan kanssa hänellä oli tekemistä; d'Artagnan ei ollut niitä miehiä, jotka koskaan armoille antautuisivat. Ottelu kesti siis vielä muutamia sekuntia; viimein d'Artagnan uupuneena pudotti miekkansa, jonka eräs seipäänisku katkaisi kahdeksi kappaleeksi. Toinen isku, joka sattui häntä otsaan, kaatoi hänet melkein samassa tuokiossa aivan verisenä ja puolipyörryksissä.

Juuri tässä hetkessä se oli, kuin kaikilta puolilta väkeä kiiruhti taistelupaikalle. Ravintolanisäntä, peljäten joutuvansa pahaan huutoon, kantoi kahden palvelijapoikansa avulla haavoitetun keittiöön, jossa hänelle annettiin vähän hoitoa.

Mitä herrasmieheen tulee, hän oli palannut entiselle paikalleen ikkunaan ja katseli jonkunmoisella levottomuudella tuota väkijoukkoa, jonka viipyminen näytti häntä suuresti haittaavan.

– No, kuinka voi tuo villitty? virkkoi hän kääntyen oveen päin, joka narahti auvetessaan, ja puhutellen isäntää, joka tuli tiedustelemaan hänen vointiansa.

– Hän voi paremmin, sanoi isäntä: hän on kokonaan pyörtynyt.

– Todella? kysyi herra.

– Niin, vaan ennen pyörtymistänsä kokosi hän kaikki

voimansa huutaaksensa teitä kaksintaisteluun.

– Mutta sitäpä on koko paholainen tuota pojan vekaraa! virkkoi tuntematon.

– Oh, ei, Teidän ylhäisyytenne, ei hän mikään paholainen sentään ole, vastasi isäntä, irvistäen ylenkatseellisesti, sillä pyörryksissä ollessaan tarkastelimme me hänet, ja hänellä ei ole tavaralaukussansa muuta kuin yksi paita ja kukkarossa kaksitoista écu'tä, mikä ei estänyt häntä pyörtyessänsä sanomasta, että jos tuommoinen seikka olisi tapahtunut Pariisissa, te saisitte sitä kohta katua, sen sijaan kuin täällä saatte katua myöhempään.

– Siinä tapauksessa, sanoi tuntematon kylmästi, hän on joku jaloverinen prinssi valepuvussa.

– Minä sanoin tämän teille, korkeasti kunnioitettava herra, virkkoi isäntä, että tietäisitte pitää varanne.

– Eikö hän vihoissansa ole sanonut mitään nimeä?

– Kyllä, hän löi lakkariansa vasten ja virkkoi: – Katsotaanpas mitä herra de Tréville tuumailee tästä turvattinsa loukkaamisesta.

– Herra de Tréville? sanoi tuntematon, teroittaen huomiotansa; vai löi hän lakkariansa vasten ja mainitsi herra de Tréville'n nimen!.. Kuulkaas, isäntä hyvä, sillä aikaa kuin nuori mies oli pyörryksissä, ette te, siitä olen vakuutettu, olleet tirkistämättä myöskin hänen lakkariinsa. Mitä siellä oli?

– Kirje herra de Tréville'lle, muskettisoturein kapteenille.

– Todella!

– Asia on niin kuin minulla oli kunnia teille ilmoittaa, Teidän ylhäisyytenne.

Isäntä, jolle ei suotu terävänäköisyyden lahjaa, ei havainnut sitä vaikutusta, minkä tuo ilmoitus teki tuntemattoman kasvoihin. Hän väistyi ikkunanpielestä, johon hän oli nojannut kyynäspäätänsä vasten ja rypisti kulmiansa levottoman näköisenä.

– Saakeli! murisi hän hammasta purren, olikohan de Tréville lähettänyt minun niskaani tuon gaskonjalaisen? Hän on vallan nuori. Vaan miekan isku on miekan isku, antakoon sen minkä ikäinen hyvänsä, ja lasta voi vähemmin varata kuin muita; toisinaan pienikin haitta estää suurenkin hankkeen.

Ja tuntematon vaipui hetkeksi ajatuksiinsa.

– Kuulkaas isäntä, ettekös toimittaisi minua vapaaksi tuosta villipäästä? Omantuntoni kautta, en minä voi häntä tappa, mutta, – tämän lisäsi hän tyylysti uhkaavalla äänellä, mutta vaivaksi hän minulle on. Missä on hän?

– Vaimoni kammarissa, jossa häntä hoidellaan, ensimmäisessä kerroksessa.

– Ovatko hänen vaatteensa ja laukkunsa hänen luonansa? Eihän hän liene riisunut takkia päältänsä?

– Päinvastoin, kaikki nuo ovat alhaalla keittiössä. Vaan koska hän on teille vaivaksi, tuo nuori hurjapää...

– Epäilemättä. Hän saattaa ravintolanne niin pahaan huutoon, etteivät kunnialliset ihmiset voi siinä viipyä. Menkää huoneeseen, toimittakaa rätinkini ja ilmoittakaa lakeijalleni.

– Mitä! Jokos herra lähtee?

– Sen te hyvin tiedätte, koska olen teille antanut käskyn satuloida hevoseni. Eikö minua ole toteltu?

– Onhan toki, ja niinkuin Teidän ylhäisyytenne on voinut nähdä, on hevonen isolla portilla aivan valmiina matkalle.

– Hyv' on, tehkää mitä taannoin teille sanoin.

– Jopas jotakin! mutisi isäntä, peljästyikö hän tuota pientä poikaa?

Mutta tuntemattoman kärkevä silmäys keskeytti hänet kohta. Hän kumarsi nöyrästi ja meni.

– Ei tarvitse tuon hullun saada nähdä *milady*'a:¹ hän ei saata enää myöhästyttää kulkuansa, jo nytkin on hän myöhästynyt. On aivan parasta, että nousen hevosen selkään ja ajan hänelle vastaan – Jospa vaan voisin tietää, mitä tuo Tréville'lle menevä kirje sisältää.

Ja noin itseksensä tuumaillen, läksi tuntematon keittiötä kohden.

Sillä aikaa isäntä, joka ei ollenkaan epäillyt, että nuoren pojan saapuminen se juuri karkoitti tuntemattoman pois hänen ravintolastansa, oli noussut vaimonsa luokse ja nähnyt d'Artagnan'in vihdoin tointuneen. Ja nyt antoi hän d'Artagnan'in ymmärtää, että poliisi voisi laittaa hänelle pahat asiat siitä että hän oli hieronut tappelua suuren herran kanssa, sillä

¹ Tiedämme kyllä ettei *milady*-nimitystä käytetä muutoin kuin sukunimen kanssa yhteydessä. Mutta käsikirjoituksessa oli se sillä tavoin, emmekä tahdo ottaa sitä muuttaaksemme.

isännän arvelun mukaan tuo tuntematon ei voinut olla mikään muu, ja hän käski d'Artagnan'in nousta jatkamaan matkaansa, niin heikkona kuin olikin. D'Artagnan, puoliksi töperryksissä, takittomana ja pää aivan kapaloituna liinakääreillä, nousi siis pystyyn ja isännän työntämänä läksi laskeutumaan alakertaan; mutta tultuansa keittiöön huomasi hän aivan ensiksi riitamiehensä, joka levollisesti puheli jykevien, kahden kookkaan normantilaisen hevosen vetämien vaunujen astimen ääressä.

Hänen puhetoverinsa, jonka pää näkyi vaunun ovesta, oli kahdenkymmenen tai kahdenkolmatta ikäinen nainen. Olemme jo maininneet, kuinka nopeasti d'Artagnan'in huomio käsitti jokaisen muodon; hän näki siis nytkin ensi silmäyksellä, että nainen oli nuori ja kaunis. Ja tuopa kauneus oli häneen sitä pystyvämpi, kun se oli harvinaista laatua niissä eteläisissä seuduissa missä d'Artagnan näihin asti oli oleksinut. Nainen oli näet kalpea, vaaleaverinen ihminen, jolla oli pitkät hartioille valuvat kiharat, suuret, siniset, uneksivat silmät, punaiset huulet ja alabasterivalkeat kädet. Hän puhui sangen vilkkaasti tuntemattoman kanssa.

- Siis, Teidän ylhäisyytenne määrää minut ... sanoi nainen.
- Kääntymään silmänräpäyksessä takaisin Englantiin ja sieltä heti kohta ilmoittamaan, jos herttua lähtee Lontoosta.
- Entäs muut määräykseni? kysyi kaunis matkustajatar.
- Ne ovat suljetut tähän rasiaan, jota ette saa avata ennenkuin toisella puolella kanavan.

– Hyvä; entäs te, mitäs te teette?

– Minäkö, minä palaan Pariisiin.

– Kurittamatta tuota pojan heittiötä? kysyi nainen.

Tuntematon oli vastaamaisillaan: mutta juuri kuin hän avasi suutansa, ryntäsi yli kynnyksen d'Artagnan, joka oli kaikki kuullut.

– Tuo pojan heittiö se juuri kurittaa muita, ärjäsi hän, ja toivonpa ettei tällä kertaa tuo kuritettava pääsekkään häneltä pakoon niinkuin ensimmäisellä.

– Häneltä pakoonko? lausui tuntematon rypistäen kulmiansa.

– Niin, ette kai kehtaa naisen nähden pakoon juosta, luullakseni.

– Muistakaa, huusi milady, nähdessään herran tarttuvan miekkaansa, muistakaa, että vähinkin viivytyks voi kaikki pilata.

– Te olette oikeassa, huudahti herra; lähtekää suunnallenne, minä lähden omalleni.

Ja tervehtien naista päännykäyksellä, viskautui hän hevosensa selkään samalla kuin vaunujen kuski antoi nopean sivalluksen hevosillensa. Molemmat keskustelijat ajoivat nyt täyttä laukkaa, kumpikin vastapäiseen tien suuntaan.

– Hoi! velkanne, ärjyi isäntä, jonka äsköinen kunnioitus matkustajaa kohtaan vaihtui syväksi ylenkatseeksi, kun hän näki hänen poistuvan rätinkiänsä maksamatta.

– Maksa lurjus, huusi matkustaja lakeijallensa, ajaen täyttä laukkaa; lakeija viskasi isännän jalkoihin pari kolme hopearahaa ja läksi ajamaan täyttä laukkaa herransa jälestä.

– Aa, sinä kurjamainen pelkuri, aa sinä vale-herra! huusi d'Artagnan rientäen lakeijan perästä.

Mutta haavoittuneena oli hän liian heikko vielä kestäämään semmoista reutoutumista. Tuskin oli hän ehtinyt kymmentä askelta kun hänen korvissaan alkoi humista, maailma musteni silmissä ja hän kaatui keskelle katuja huutaen:

– Pelkuri! pelkuri! pelkuri!

– Aika pelkuri todella, murisi isäntä lähestyen d'Artagnan'ia ja kokien tällä mielistelyllä päästä sovintoon poikarukan kanssa, niinkuin sadussa haikara etanan kanssa.

– Niin, aika pelkuri, kertoi d'Artagnan; mutta tuo nainen, sangen kaunis!

– Kuka nainen? kysyi isäntä.

– Milady, sopersi d'Artagnan ja pyörtyi toisen kerran.

– Yhdentekevä, sanoi isäntä, kadotin kaksi, mutta jääpihän minulle tämä, jota saan varmaankin muutamia päiviä pitää. On siitä ainakin yhdentoista écu'n hyöty.

Tiedämme että d'Artagnan'in kukkarossa oli juuri yksitoista écu'tä.

Isäntä oli laskenut yksitoista päivää sairastamisen aikaa, écu'n päivältä; mutta hän oli tehnyt laskunsa, kuulustamatta matkamiestänsä. Huomispäivänä, kello viisi aamua, nousi d'Artagnan liikkeille, meni omin voimin alas keittiöön ja pyysi, paitsi muutamia muita aineksia, joiden luettelo ei ole meidän käsiimme päässyt, viiniä, öljyä ja rosmariinia, ja noista laittoi hän äitinsä reseptin mukaan voiteen, jota hän

siveli monilukuisiin haavoihinsa, uudisteli itse kääreitänsä, eikä huolinut kääntyä kenenkään lääkärin puoleen. Epäilemättä oli ansio mustalaisvoiteen, mutta ehkä myöskin lääkärin poissa-olemisen, että d'Artagnan jo samana iltana oli pystyssä ja huomisaamuna melkein terve.

Mutta kun hän rupesi maksamaan rosmariinia, öljyä ja viiniä, ainoa kulunki mitä hänellä, peräti syömättömällä miehellä olikaan, jota vastoin hänen keltainen hevosensa, ainakin ravintolan isännän sanan mukaan, oli syönyt kolme vertaa enemmän kuin mitenkään voisi uskoa niin pienen elukan syövän, ei d'Artagnan löytänyt lakkaristansa muuta kuin kuluneen samettikukkaronsa sekä sen sisällä olevat viisitoista écu'tä; mutta herra de Tréville'lle menevä kirje – se oli hävinnyt.

Nuori mies alkoi hakea kirjettä suurella kärsiväisyydellä kääntäen kyllä kaksikymmentä kertaa kaikki taskut ja lakkarit nurin ja taas oikein, penkaen ja kopeloiden matkalaukkunsa senkin seitsemän kertaa, sekä avaten ja sulkien tuon tuostakin kukkaroansa; mutta kun hän oli päässyt siihen täyteen uskoon, että kirje oli löytymättömissä, joutui hän kolmannen kerran raivoon, joka oli vähällä saattaa hänet tarvitsemaan uuden viini- ja hajuöljy-sekoituksen; sillä nähdessänsä tuon nuoren rajupään kiivastelevan ja uhkailevan särkeä murskaksi kaikki mitä talossa oli, ellei kirje löytyisi, oli isäntä temmannut keihään, ja hänen vaimonsa luudanvarren sekä palveluspojat samat kangit joita he olivat käyttäneet toissa päivänä.

– Minun suosituskirjeeni! ärjyi d'Artagnan, minun

suosituskirjeeni tänne, tai, saakeli soikoon, varrastan teidät kuin silakat!

Pahaksi onneksi eräs seikka esti hänet panemasta uhkaustansa toimeen: hänen miekkansa oli näet, niinkuin mainitsimme, ensimmäisessä taistelussa taittunut kahtia, – seikka, jonka hän oli peräti unhottanut. Tästä oli seurauksena, että kun d'Artagnan tahtoi toden teolla vetää miekan tupestaan, havaitsi hän olevansa varustettuna kaiken kaikkiaan noin kahdeksan tai kymmenen tuuman pituisella miekan tyngellä, jonka isäntä huolellisesti oli pistänyt tuppeen.

Tämä petos ei kuitenkaan uskottavasti olisi hillinnyt meidän tulistunutta nuorta miestä, ellei isäntä olisi ottanut mieltäksensä, että matkustajan vaatimus oli perin oikea.

– Mutta tosiaan, virkkoi hän laskien keihäänsä alas, missähän kirje mahtaa olla?

– Niin, missä? huudahti d'Artagnan. Tietkää se, että kirje on herra de Tréville'lle ja sen pitää löytyä, tai ellei se löydy, kyllä hänessä on miestä saada se löytymään!

Tämä uhkaus lopetti isännän rohkeuden. Kuninkaan ja kardinaalin jälkeen oli herra de Tréville mies, jonka nimeä ehkä kaikista enimmin mainittiin sekä sotilaiden että porvarein kesken. Oli kyllä vielä Jooseppi-isä, se on totta, mutta hänen nimeänsä, mitä siihen tulee, ei kukaan lausunut muutoin kuin kuiskaamalla, niin suurta pelkoa herätti tuo "Hänen harmaahapsinen ylhäisyytensä", joten kardinaalin kätyriä nimitettiin.

Samassa tuokiossa heitti hän keihään kauaksi luotansa, käski vaimonsa tekemään samoin luudanvarrelle ja palvelijain seipäillensä ja ryhtyi itse etunenässä etsimään kadonnutta kirjettä.

– Sisälsikö kirje tärkeitä asioita, kysyi isäntä hetkisen turhaan etsittyänsä.

– Helkkarissa! Mitäs muuta! tiuskasi gaskonjalainen, joka juuri tuon kirjeen turvin toivoi pääsevänsä hoviin; se sisälsi koko minun toimeentuloni.

– Espanjaan meneviä arvopapereita? kysyi isäntä hätäisenä.

– Hänen Majesteettinsa erityiseen rahavarastoon meneviä arvopapereita, vastasi d'Artagnan, joka arvelen tuon suosituskirjeen avulla pääsevänsä kuninkaan palvelukseen, luuli voivansa valhettelematta vastata noin vähän rohkeanlaisesti.

– Saakeli! huudahti isäntä kokonaan epätoivossa.

– Mutta vähät siitä, jatkoi d'Artagnan kansanomaisella ryhdillään, vähät siitä ja viis rahoista: – tuo kirje se tärkeintä oli. Ennemmin olisin hukannut tuhannen pistole'a² kuin sen.

Hän olisi yhtähyvin voinut sanoa kaksikymmentä tuhatta; vaan jonkunmoinen nuorukaisen häveliäisyys hillitsi häntä.

Siinä tuokiossa vilahti isännän päähän kirkkaus, vaikka hän jo oli luvannut itsensä paholaiselle, jos hän enää kirjettä mistään löytäisi.

– Kirje ei ole kadonnut, huudahti hän.

– No! sanoi d'Artagnan.

² Espanjalainen kultaraha.

– Eipä olekkaan; se on teiltä otettu.

– Otettu! ja kuka on sen ottanut?

– Se eilinen herra. Hän kävi keittiössä, jossa teidän takkinne oli. Hän jäi sinne hetkiseksi yksin. Löisinpä vetoa, että hän on sen varastanut.

– Luuletteko niin? virkkoi d'Artagnan ottaen varsin vähän uskoaksensa isännän arveluja; sillä hän tiesi paremmin kuin kukaan muu tuon kirjeen yksityisen tärkeyden, eikä nähnyt siinä mitään voitonhimon houkutusta. Varma tosi on, ettei kukaan palvelijoista tai läsnäolevista matkustajista olisi mitään hyötynyt tuosta paperista.

– Te sanotte siis, jatkoi d'Artagnan, epäileväanne tuota hävytöntä herrasmiestä.

– Minä sanon, että olen siitä vallon varma, pitkitti isäntä, sillä kun minä kerroin hänelle, että te, arvoisa herra, olitte herra de Tréville'n suosikki ja että teillä oli kirjekin tuolle kuuluisalle herralle, kävi hän sangen levottomaksi, tiedusteli minulta missä kirje oli ja meni sitä tietänsä keittiöön, jossa hän tiesi teidän takkinne olevan.

– Kas niin, siinäpä varkaani onkin, virkkoi d'Artagnan; minä valitan herra de Tréville'lle ja herra de Tréville valittaa kuninkaalle. Sitte veti hän majesteetillisesti taskustaan kaksi écu'tä, antoi ne isännälle, joka saattoi häntä lakki kourassa portille, nousi keltaisen hevosensa selkään, joka vei hänet ilman muita kohtauksia Saint-Antoine'n portille Pariisiin, missä omistaja möi sen kolmeen écu'sen, – varsin hyvä hinta siihen

katsoen, että d'Artagnan oli sen peräti uuvuttanut viimeisellä ratsastuksellaan. Selittipä vielä hevoishuujari, että hän muka antoi tuon liikanaisen hinnan pelkästä siitä vaan, että hevosella oli niin harvinaisen outo väri.

D'Artagnan astui nyt siis jalkasin Pariisin kaupungin sisään, kantaen pientä matkalaukkuansa kainalossaan, ja käveli ympäri, kunnes sai hyyrätyksi huoneen, joka oli hänen vähäisten varojensa mukainen. Huone oli jonkunmoinen vinnikammari Fossoyeurs-kadun varrella, lähellä Luxemburg'ia.

Ennakkomaksun suoritettuaan, otti d'Artagnan asunnon huostaansa, kulutti lopun päivää ompelemalla takkiinsa punouskoristeita, jotka hänen äitinsä oli ratkonut irti isä d'Artagnan'in melkein uudesta takista ja salavihkaa hänelle antanut; sitte meni hän quai de la Ferraille'lle, saamaan terää miekkaansa; sieltä palasi hän Louvre'en tiedustelemaan ensimmäiseltä muskettisoturilta minkä kohtasi, herra de Tréville'n asuntoa, joka oli Vieux-Colombier-kadun varrella, toisin sanoen, juuri hänen asuntonsa läheisyydessä: seikka, joka hänestä näytti ennustavan hyvää menestystä alottamalle matkallensa.

Sitten hän, tyytyväisenä Meungissä osoittamaansa käytöstapaan, ilman tunnon soimauksia menneistä asioista, nykyisyyteen luottavana ja täynnä tulevaisuuden toiveita, pani maata ja nukkui hurskaan unta.

Tuo uni, vielä kaikessa maalaisuudessaan, kesti huomiseen kello yhdeksään saakka, jolloin hän nousi vuoteeltaan,

lähteäksensä tuon kuuluisan herra de Tréville'n luokse, joka isä d'Artagnan'in arvostelun mukaan oli kolmas mies valtakunnassa.

II.

Herra de Tréville'n esihuone

Herra de Troisville, niinkuin hänen omaisensa Gaskonjassa vielä olivat nimeltään, tai herra de Tréville, joksi hänen itsensä nimi oli Pariisissa viimein muuttunut, oli alkanut juuri samoin kuin d'Artagnan, toisin sanoen, ilman pennin pyökärää, vaan sillä rohkeuden, neuvokkaisuuden ja älykkäisyyden pääomalla, joka tekee, että köyhinkin gaskonjalainen aatelistpoika usein saa enemmän isän perintöä tulevaisuuden toiveina, kuin rikkain Périgourdin tai Berryn aatelismies puhtaassa rahassa. Hänen tavaton uljuutensa, hänen tavattomampi onnensa, aikoina jolloin miekaniskuja sateli kuin rakeita, olivat kohottaneet hänet sen tikapuun huippuun, jota sanotaan hovisuosioksi ja jota hän oli kiivennyt neljä astinta kerrallansa.

Hän oli hyvä ystävä kuninkaalle, joka, niinkuin tunnettu, suuresti kunnioitti isänsä Henrikki IV: n muistoa. Herra de Tréville'n isä oli niin uskollisesti palvellut kuningasta sodissa Liittokuntaa vastaan, että kuningas rahan puutteessa – jota béarnelaisella riittikin koko elämän ikänsä, minkä vuoksi hän aina maksoi semmoisella tavarella, jota hänen ei tarvinnut koskaan lainata, nimittäin nerollansa – että, sanomme, kuningas rahan puutteessa antoi hänelle Pariisin antautumisen jälkeen vallan, ottaa vaakunaksensa kultaisen juoksevan leijonan

punaisella pohjalla ja varustettuna mielilauseella: *fidelis et fortis* (uskollinen ja urhoollinen. Siinä oli paljon kunniaksi, vaan varsin vähä toimentuloksi). Niinpä jättikin tuo kuuluisa suuren Henrikin asetoveri kuollessaan ainoaksi perinnöksi pojalleen vaan miekkansa ja mielilauseensa. Mutta tämän kaksinkertaisen lahjan ja sen muassa seuraavan moitteettoman nimen ansio oli, että herra de Tréville otettiin nuoren prinssin hoviin, jossa hän käytti niin hyvin miekkaansa ja oli niin uskollinen mielilauseellansa, että Ludvig XIII, yksi kuningaskunnan parhaista miekankäyttäjistä, piti tapana sanoa, että jos hänellä olisi ystävä, jolla oli kaksintaistelu edessä, antaisi hän hänelle neuvon, ottaa sivusmieheksi ensi sijassa hänet itsensä ja sitte Tréville'n, tai ehkä Tréville'n etusijassa.

Ja Ludvig XIII osoittikin Tréville'ä kohtaan todellista ystävyyttä, tosin kuninkaallista, itsekästä ystävyyttä, mutta kuitenkin ystävyyttä. Niinä onnettomina aikoina näet koetettiin kaiken mokomin saada ympärillensä Tréville'n kuntoisia miehiä. Moni saattoi kyllä syystä ottaa mielilauseeksensa *urhollisuuden*, joka oli toinen osa mainittua lausetta, vaan harvat jalosukuiset voivat siihen liittää *uskollisuutta*, joka oli tuon mielilauseen ensimmäisenä osana. Tréville oli yksi noita harvoja; hän oli harvinainen olemus, älykkäisyydessään tottelevainen kuin koira, rakkaudessa sokea, silmältään nopea, kädeltään pikainen, silmä suotu vaan näkemään oliko joku henkilö vastenmielinen kuninkaalle, ja käsi vaan iskemään tuota vastenmielistä jotakuta, oli se sitte Besme, Maurevers, Poltrot de Méré, Vitry tai kuka

hyvänsä sitä laatua. Tosin ei Tréville'ltä ollut tähän asti puuttunut muuta kuin tilaisuutta; mutta hän väijyskeli semmoista, ja hänen vakaa aikomuksensa oli kouristaa kiini kohta kuin semmoinen vaan joutuisi hänen yltämällensä. Ludvig XIII tekikin Tréville'n muskettisoturien kapteeniksi, jotka palveluksen hartaudessa tai paremmin sanoen kiihkossa olivat Ludvig XIII: lle samaa mitä n. s. *ordinaarit* olivat Henriikki III: lle ja skottilainen kaarti Ludvig XI: lle.

Kardinaali taas, ei hänkään puolestaan siinä suhteessa antanut mukaa kuninkaalle. Nähtyänsä, minkä hirvittävän valiomiehistön Ludvig XIII oli kerännyt ympärilleen, tahtoi tuo toinen, tai paremmin, ensimmäinen Ranskan kuningas myöskin pitää henkivartiostoa. Hänellä oli siis omat muskettisoturinsa, samoin kuin kuninkaalla oli omansa, ja noiden molempain kilpailevien valtojen nähtiin valikoivan palvelukseensa kaikista Ranskanmaan ääristä ja jopa kaikista vieraistakin maista miehiä, jotka olivat kuuluisia miekanmittelyistä. Useinpa väittelivätkin Richelieu ja Ludvig XIII sakkipelinsä ääressä iltasin palvelijainsa kunnosta ja kelvollisuudesta. Kumpikin kehui omiensa ryhtiä ja rohkeutta; ja vaikka he kyllä julkisesti lausuivat hyljeksivänsä kaksintaisteluita ja riitoja, he salaisesti yllyttivät miehiänsä käsikähmään ja tunsivat todellista katkeruutta tai hillitsemätöntä riemua heidän tappioistaan tai voitoistaan. Ainakin puhuvat sitä erään miehen muistelmat, joka oli osallisena muutamissa noissa tappioissa ja monissa voitoissa.

Tréville oli osannut tuohon herransa arkaan kohtaan ja

siitäpä johtui se pitkä ja kestävä suosio kuninkaan semmoisen puolelta, joka muutoin ei suinkaan ole jättänyt mainetta aivan suuresta uskollisuudesta ystäviänsä kohtaan. Hän antoi muskettisotureinsa tannerrella kardinaali Armand Duplessis'in silmien edessä, ja katseli kaikkea tuota ivahymyllä, joka saattoi Hänen ylhäisyytensä harmaat viikset vihasta pörhistymään. Tréville käsitti mainiosti tuon aikakauden taistelun, jolloin, kun ei eletty vihollisten, elettiin kansalaisten kustannuksella; hänen soturinsa muodostivat kokonaisen paholaisjoukon, jota ei voinut kurissa pitää kukaan muu kuin hän itse.

Avorintaisina, viinimärkinä, naarmunaamaisina parveili noita kuninkaan tai oikeammin herra de Tréville'n muskettisotureita kapakoissa, julkisissa kävely- ja pelipaikoissa reuhaten ja viiksiään väännellen, miekkojaan helistellen, halukkaasti tyrkkien kardinaalin miehiä kylkeen kun missä heitä kohtasivat; useinpa paljastellen aseitaan keskellä katuja ja tehden senkin seitsemiä temppujaan; toisinaan menettäen henkensäkin, vaan varmoina siitä, että heitä itkettiin ja kostettiin; usein vuorostaan surmaten ja varmoina siitä, ettei heiden tarvinnut homehtua vankihuoneessa: olihan herra de Tréville heitä takaisin vaatimassa. Herra de Tréville'ä ylistivätkin kaikissa sävellajeissa nuo miehet, jotka häntä jumaloivat ja jotka, semmoisia vekaroita kuin olivatkin, vapisivat hänen edessään kuin koulupojat opettajansa edessä, totellen hänen pienintäkin sanaansa ja valmiina antamaan itsensä tappaa, puhdistaa vähäisintäkin moitetta.

Herra de Tréville oli käyttänyt tätä voimakasta vipua, alussa kuningasta ja hänen ystäväänsä, – sittemmin itseänsä varten. Muutoin, ei missään muistelmassa niiltä ajoilta, joilta kumminkin niin paljo muistelmia on jälellä, havaita tätä arvokasta herraa syytety, ei edes vihamiestenkään puolelta, ja niitä hänellä kyllä oli sekä kynä- että miekkamiesten joukossa; ei missään tule näkyviin, sanomme, että tätä arvokasta herraa olisi syytetty ottaneen maksua seidiensä aputoimista. Vaikka varustettuna harvinaisella vehkeilijälahjalla, joka asetti hänet etevimpien vehkeilijöiden rinnalle, oli hän pysynyt kunniallisena miehenä. Siihen lisäksi oli hän, huolimatta kovista, halvaavista miekanpistoista ja vaivaloisista, uuvuttavista sotaharjoituksista, aikakautensa hienoimpia naisten-ihailijoita ja sukkelapuheisimpia keikareita; puhuttiin Tréville'n menestyksistä, niinkuin parikymmentä vuotta takaperin oli puhuttu Bassompierre'n, ja sepä ei merkinnyt aivan vähää. Muskettisoturien kapteeni oli siis ihailtu, peljätty ja rakastettu, joka on ihmisellisen onnen puolipäiväkorkeus.

Ludvig XIII himmensi laajalla säteilyllänsä kaikki pienet tähdet hovissansa; mutta hänen isänsä, aurinko *pluribus impar* (pulskempi muita) antoi jokaisen suosikkinsa hohtaa omassa valossaan, ja jokaiselle hovimiehellensä oman arvonsa. Paitsi kuninkaan aamutervehdyistä ja samoin kardinaalin, laskettiin Pariisissa siihen aikaan runsaasen kahteen sataan jokseenkin vierastenkäypiä aamutervehdyksiä. Noiden kahden sadan joukossa oli Tréville'n luona käynti mitä vilkkaimpia.

Hänen hotellinsa piha, Vieux-Colombier-kadun varrella, oli kuni mikä leiri jo kello kuudelta aamua kesällä ja kello kahdeksalta talvella. Viisi-, kuusikymmentä muskettisoturua, jotka näkyivät vuoroilevan, pysyttääksensä aina lukumääränsä arvokkaana, kävelivät lakkaamatta täysissä varustuksissa ja valmiina kaikkeen. Pitkin niitä jykeviä portaita, joiden paikalle meidän aikamme oli rakentava kokonaisen kartanon, juoksivat ylös ja alas Pariisin kilvoittelijat, pyrkimässä suosioon, maalais-aateliset, päästäksensä johonkin toimeen, kaikenkarvaiset hetalaiset lakeijat, kuljettamassa herra de Tréville'lle sanomia herroiltansa. Esihuoneessa istuivat pitkissä kaarevissa penkkirivissä valitut, se on, kutsumuksen saaneet. Porinata kuului siellä aamusta iltaan, sill'aikaa kuin herra de Tréville esihuoneen viereisessä huoneessa otti vastaan vierailijoita, kuunteli valituksia, antoi käskyjä ja, niinkuin kuningas Louvre'n ulkoparvella, tarvitsi vaan asettua ikkunaan, luodakseen tarkastavan katsauksensa yli aseellisten joukkojensa.

Päivänä, jolloin d'Artagnan saapui sinne, oli kokoontuneiden joukko suuremmin, noin vastatulleen maalaisen silmissä varsinkin: totta kyllä, että tuo maalainen oli gaskonjalainen ja että varsinkin sillä aikakaudella d'Artagnan'in maamiehet olivat tunnetut siitä, etteivät olleet aivan herkkiä hämmästyään. No niin, kun kerta oli päästy vankan portin lävitse, joka oli varustettu pitkillä neliöpäisillä nauloilla, oltiin keskellä aseellisten joukkoa, jotka risteilivät pihalla, puhellen, kinaten ja leikitellen keskenänsä. Voidaksensa raivata itselleen tien

kaiken tuon läikkyvän aallokon lävitse, täytyi olla joko upseeri, suuriarvoinen herra tai kaunis nainen.

Tämmöisen joukon ja ahdingon lävitse kulki nyt meidän nuori mies tykyttävin sydämmin, sovitellen pitkää miekkaansa laihoja sääriänsä vasten ja pidellen toisella kädellään hattunsa lieriä, huulilla tuo hymy, jolla maalainen kokee peitellä nolostumistansa. Päästyänsä jonkun parven sivuitse, hengitti hän aina vapaammin; mutta hän tunsi, että häntä käännyttiin katselemaan, ja ensi kertaa elämässään havaitsi d'Artagnan, jolla tähän asti oli ollut varsin hyvät ajatukset itsestään, olevansa naurettava.

Saavuttuansa portaille kävi asia yhä pahemmaksi; ensimmäisillä astimilla seisojia neljä muskettisoturia, jotka huvittivat itseään seuraavalla tavalla, samalla kuin kymmenen tai kaksitoista odotteli vuoroansa päästä leikkiin osalliseksi.

Yksi heistä seisojia ylimäisellä astimella paljas miekka kädessä, estellen tai ainakin koetellen estää kolmea muuta pääsemästä ylös.

Nuo kolme taistelivat häntä vastaan kiihkein miekoin. D'Artagnan luuli alussa noita miekkoja tuppupäiksi harjoitusfloreteiksi, vaan havaitsi pian muutamista verinaarmuista, että nuo aseet olivat päinvastoin varsinvasten teräviksi hiottu, ja jokainen naarmu herätti sekä katsojissa että osanottajissa vimmittua naurua.

Tuo joka tällä kertaa puollusti portaita, näkyi pitävän vastustajiansa hyvässä kurissa. Heidän ympärillensä muodostui

piiri: sääntönä oli, että naarmun saanut jätti leikin, menettäen sisällepääsy-vuoronsa sen hyväksi, joka naarmun oli antanut. Viidessä minuutissa oli kolme haavoitettu, yksi kalvoseen, toinen leukaan, kolmas korvaan, ja puollustaja ei ollut saanut yhtään naarmua; se taitavuus hankki säännön mukaan kolme vuoroa hänen hyväkseen.

Vaikka meidän nuori matkalainen ei luullut hevillä hämmästyvänsä, hämmästytti häntä kumminkin tuommainen ajanviete; hänen seudussaan, jossa muutoin luonto niin pian kuohahti, oli hän nähnyt jommoisiakin kaksintaistelun harjoituksia, vaan noiden neljän huvittelijan gaskonjalaistempu näyttivät hänestä rohkeammilta kaikista mitä hän oli tähän asti nähnyt tai kuullut itse Gaskonjassakaan. Hän luuli joutuneensa tuohon kuulusain jättiläisten maahan, jonne Gulliver sittemmin matkusti ja jossa hän oli niin monen kauhun alaisena; eikä vielä ollut matka lopussa: vielä oli porstua ja esihuone kuljettavana.

Porstuassa ei enää taisteltu, siellä kerrottiin naisjuttuja ja esihuoneessa hovijuttuja. Porstuassa d'Artagnan punastui, esihuoneessa vapisi. Hänen vilkas ja harhaileva mielikuvituksensa, joka Gaskonjassa teki hänet vaaralliseksi nuorille kamarineitsyille ja toisinaan nuorille emännillekin, ei ollut edes noina hurmauksen hetkinäkään voinut uneksia puoltakaan noista rakkauden ihmeistä eikä neljättä osaakaan noista lemmenvehkeistä, joita porstuassa kertoiltiin ja joiden hupaisuus vielä yhä kasvoi sen kautta, että niissä esiintyi mitä tunnetuimpia nimiä ja tapaukset

kerrottiin mitä peittelemättömmässä muodossa. Mutta jos hänen siveellisyystunnettansa loukattiin porstuassa, hänen kunnioitustansa kardinaalia kohtaan vallan raastettiin esihuoneessa. Siellä kuuli d'Artagnan hämmästykseseen aivan julkisesti soimattavan niitä valtiotuumia, jotka koko Eurooppaa vapisuttivat, ja kardinaalin yksityiselämää, jonka tutkistelemisesta moni ylhäinen ja mahtava herra oli saanut kärsiä; tuo suuri mies, jota d'Artagnan'in isä kunnioitti, oli täällä pilkkatauluna herra de Tréville'n muskettisotureilla, jotka irvistelivät hänen vääräsäärisyyttään ja kyyryselkäisyyttään; muutamat laulelivat häväistyslauluja rouva d'Aiguillon'ista, hänen jalkavaimostaan ja rouva Combalet'ista, hänen sisarentyttärestään, samalla kuin toiset neuvottelivat juonia kardinaali-herttuan palvelijoita ja sotureita vastaan: kaikki asioita, jotka olivat d'Artagnan'ista hirviömäisiä mahdottomuuksia.

Mutta kun milloin kuninkaan nimi yht'äkkiä kajahti keskellä noita kardinaalisia ivapuheita, olipa niinkuin tulppa olisi tuossa tuokiossa tukkinut kaikki pilkkasuut; vilkaistiin epäillen ympärillensä ja näyttiin pelkäävän sen väliseinän luotettavuutta, joka heitä eroitti de la Tréville'n huoneesta; mutta kohta ohjasi joku salaviittaus puheen hänen ylhäisyytensä, ja silloin ivanlasku kiihtyi yhä vilkkaampaan vauhtiin, eikä säälitty vetää valkeuteen hänen vähäisimpiäkään tekojansa.

– Kas siinäpä joukkokuntaa, joka pian on joutuva Bastiljiin ja hirsipuuhun, arveli d'Artagnan kauhistuneena, ja minä

epäilemättä heidän kanssansa, sillä samassa kuin kerta olen heitä kuunnellut, luetaan minutkin rikokselliseksi. Mitähän sanoisi isäni, joka niin kovasti käski minun osoittamaan kunnioitusta kardinaalia kohtaan, jos hän tietäisi minun olevan tuollaisten pakanain seassa.

Eikä d'Artagnan, niinkuin sanomattakin sopii arvata, uskaltanut laisinkaan antautua keskusteluun; hän pirhisti silmänsä, pörhisti korvansa ja jännitti kaikki aistinsa, ettei vaan mitään menisi hukkaan, ja vaikka hän luottikin isällisiin neuvoihin, hän tunsi salaista halua enemmän ylistämään kuin soimaamaan noita kuulumattomia seikkoja, joita täällä tapahtui.

Mutta kun hän oli vallan muukalainen herra de Tréville'n ympäristössä ja kun hänet ensi kertaa nähtiin tässä paikassa, tultiin häneltä kysymään mitä hän asioitsi. Tämmöisen kysymyksen johdosta d'Artagnan sangen nöyrästi sanoi nimensä, huomautti erityisesti kotipaikastansa ja pyysi kamaripalvelijaa, joka hänelle tuon mainitun kysymyksen oli tehnyt, anomaan herra Tréville'ltä hänelle puheille-pääsyä muutamiksi silmänräpäyksiksi, jonka pyynnön tämä suojelijan näköiseksi hereten lupasi sopivalla ajalla ja paikalla täyttää.

Toinnuttuansa ensi kummastuksestaan rupesi d'Artagnan joutotöikseen tarkastelemaan vähän kasvonneuotoja ja pukuja.

Kaikista vilkkaimman seurueen keskuksena oli eräs pitkäkasvuinen, ylpeänäköinen muskettisoturi, jonka eriskummainen vaatetus veti puoleensa yleisen huomion. Hänellä ei tällä kertaa ollut yllä mitään univormutakkia, joka

muutoin tänä vähemmin vapauden kuin vallattomuuden aikana ei ollutkaan ehdottomasti välttämätöntä, vaan taivaansininen, hieman vaalennut ja kulunut ihonuttu, ja tämän päällä komea kultakirjainen olkavyö, joka välkkyi kuin vedenkalvo auringon paisteessa. Karmosiinivärinen samettikauhtana riippui evelästi hänen olkapäiltänsä, jättäen näkyviin vaan etupuolen tuota pulskaa olkavyötä, josta riippui suunnattoman pitkä miekka.

Tämä muskettisoturi oli vast'ikään tullut vahdista, valitti vilustuneensa ja oli silloin tällöin yskivinänsä. Sentähden oli hän muka ottanut päällensä tuon kauhtanan, niinkuin hän ympäri seisoville sanoi, ja hänen noin puhellessaan pää pystyssä ja viiksiänsä ylenkatseellisesti väännellessä ihmeteltiin innokkaasti hänen kirjailtua olkavyötänsä, ja d'Artagnan enemmän kuin kaikki muut.

– Minkäs sille voi, lausui soturi, muoti on semmoinen; se on turhamaista, tiedän kyllä, vaan semmoinen on muoti. Muutoin, täytyyhän johonkin käyttää laillista perintöänsä.

– Eläpäs vaan, *Porthos!* huudahti eräs ympäriseisovista, oleppas uskottelematta meille tuon olkavyön olevan isän perintöä: sen on sinulle antanut tuo huntupää nainen, jonka kanssa sinut tapasin toissa sunnuntaina Saint-Honoré'n portilla.

– Ei kunniani kautta, minä olen sen itse ostanut ja omilla rahoillani, vastasi *Porthos*-nimellä puhuteltu.

– Niin, samalla tapaa kuin minä, virkkoi toinen muskettisoturi, tämän uuden kukkaron niillä rahoilla, jotka hempukkani pani vanhaan.

– Totta tosiaan, sanoi Porthos, ja sitä todistaa se, että olen maksanut tästä kaksitoista pistole'a.

Ihmettely yhä kasvoi, vaikka epäluulo pysyi.

– Eikös niin, *Aramis*? kysyi Porthos, kääntyen toiseen muskettisoturiin.

Tuo toinen soturi oli täydellinen vastakohta sille joka kysyi, puhutellen häntä *Aramis*-nimellä; nuori, tuskin kahden- tai kolmenkolmatta ikäinen, muoto lauhkea ja vieno, silmät mustat ja lempeät, posket punaiset ja samettisileät kuin persikka syksyllä; viikset hienona viivana ylähuulessa; kädet näyttivät pelkäävän laskeutua, ettei suonet paisuisi ja silloin tällöin nypisti hän korvalehtiänsä, pysyttääksensä niiden heleämpunaista väriä. Hänen oli tapa puhua vähän ja harvaan, tervehtiä usein ja nauraa äänettä näyttämällä hampaitaan, jotka olivat kauniit ja joita hän; niinkuin muutakin olemustaan, näkyi hoitavan mitä suurimmalla huolella. Hän vastasi myöntävällä päännyykäyksellä ystävänsä kysymykseen.

Tuo myöntymys näytti poistaneen kaikki epäilykset olkavyön suhteen; sitä kumminkin yhä ihmeteltiin, vaan siitä ei enää puhuttu, ja yhden tuommoisen ajatussyrjähdysen kautta kääntyi puhe yht'äkkiä toiseen suuntaan.

– Mitäs ajattelette *Chalais*'in tallimestarin kertomuksesta? kysyi toinen muskettisoturi, puhuttelematta suorastaan ketään, vaan kääntyen koko seurueeseen.

– Mitä hän sitte kertoo? kysyi Porthos mahtipontisesti.

– Hän kertoo kohdanneensa *Brysselissä Rochefort*'in,

kardinaalin kätyrin, kapusiinimunkiksi pukeutuneena; tuo kirottu Rochefort oli valepukunsa varjossa petkuttanut herra de Laigues'in, mokomankin pöllöpään.

– Aika pöllöpään, sanoi Porthos; mutta onko asiassa perää?

– Tämän kertoi mulle Aramis, vastasi muskettisoturi.

– Todella?

– Oh! tiedäthän sen kyllä, Porthos, sanoi Aramis, kerroinhan sen sulle itsellesi eilen; mitäs tuosta enää puhutaan.

– Mitäkö enää, sekö sinun mielesi on! virkkoi Porthos. Vai ei puhuttaisi! saakeli! pianpa sinä asian heittäisit. Mitenkäs se olikaan! kardinaali toimittaa vakoojan väijymään erästä aatelismiestä, varastuttaa eräällä roistolla, heittiöllä, lurjuksella hänen kirjeensä, ja sitte tuon vakoojan avulla ja noiden kirjeiden turvin iskee kaulan poikki Chalais'ilta sillä varjolla, että hän muka on tahtonut surmata kuninkaan ja naittaa *monsieur'*in kuningattaren kanssa! Ei kukaan tiennyt sanaakaan koko arvoituksesta, kunnes sinä sen eilen kerroit kaikkien suureksi tyydytykseksi, ja kun me vielä olemme uutisesta aivan ällistyksissämme, tulet sinä meille sanomaan tänäpäivänä: mitäs tuosta enää puhutaan!

– No puhutaan sitte, koska niin haluatte, vastasi Aramis tyyneesti.

– Tuo Rochefort mokoma, huudahti Porthos, jos minä olisin Chalais-raukan tallimestari, kylläpä hänellä olisi kovat käsissä minun kanssani.

– Ja sinulla taitaisi olla kovemmat käsissä Punaisen herttuan

kanssa, virkkoi Aramis.

– Ah! Punainen herttua! bravo, bravo, Punainen herttua! vastasi Porthos, lyöden kämmeniänsä yhteen ja nyykyttäen päätänsä. Punainen herttua on mainio. Kyllä minä sanan levitän, veikkoseni, ole siitä huoletta. Se on sukkela tuo Aramis! mikä vahinko, ettet ole saanut seurata kutsumustasi, veikkoseni! mikä oivallinen apotti sinusta olisi tullut!

– Oh! se on vaan myöstetty tuonemmaksi, vastasi Aramis, vielä sekin aika tulee; tiedäthän hyvin, Porthos, että minä jatkan jumaluustieteellisiä opinnoitani sitä varten.

– Kyllä hän sen tekee, minkä sanoo, jatkoi Porthos, se hänestä tulee kuin tuleekin, kohta tai vast'edes.

– Kohta, virkkoi Aramis.

– Hän odottaa vaan yhtä seikkaa, tehdäksensä jyrkän päätöksen ja ottaaksensa päällensä papinkauhtanan, joka riippuu hänen univormunsa takana, lisäsi eräs muskettisoturi.

– Ja mitähän seikkaa hän odottaa? kysyi toinen.

– Hän odottaa sitä, että kuningatar lahjoittaisi perillisen Ranskan kruunulle.

– Elkäämme laskeko siitä leikkiä, hyvät herrat, sanoi Porthos; Jumalan kiitos on kuningatar vielä siinä ijässä, että voi sen lahjoittaa.

– Sanotaan Buckingham'in olevan Ranskassa, lausui Aramis veitikkamaisesti hymyillen, joten tuo näennäisesti yksinkertainen lause sai jokseenkin hävyttömän merkityksen.

– Aramis ystäväni, tällä kertaa olet väärässä, keskeytti

Porthos; ja sinun halusi sukkeluuksien laskemiseen viepi sinut aina yli rajojen; jos herra de Tréville sinua kuulisi, joutuisit ahtaalle tuommoisesta puheesta.

– Tahdotko antaa minulle opetusta, Porthos! huudahti Aramis, jonka lempeässä silmässä nähtiin kuni salaman välkähdys.

– Veikkoseni, ole muskettisoturi tai apotti. Ole jompikumpi, vaan elä molempia, lausui Porthos. Kuuleppas, Athos sanoi sinulle äskettäinkin: sinä pistät lusikkasi joka puurovatiin. Oh, olkaamme suuttumatta, siitä ei olisi mitään hyötyä, tiedäthän hyvin, mistä olemme keskenämme suostuneet, sinä, Athos ja minä. Sinä käyt kyllä rouva d'Aiguillon'in luona ja miellyttelet häntä; käyt rouva de Bois-Tracy'n, rouva de Chevreuse'n orpanan luona, ja sinun arvellaan olevan sangen syvällä hänen suosiossansa. Oh, luoja nähköön, ole vaan tunnustamatta onneasi, ei sinun salaisuuksiasi pyydetä tietääkkään, kyllä sinun arkatuntoisuutesi tunnetaan. Vaan koska sinulla on semmoinen avu, niin, hiisi vieköön, käytä sitä Hänen Majesteettinsa suhteen. Puhuttakoon mitä ja miten mieli tekee kuninkaasta ja kardinaalista; vaan kuningatar on pyhä, ja jos hänestä mitä puhutaan, tulee sen olla hyvää.

– Porthos, sinä olet itserakas kuin Narkissos, sen huomaa, vastasi Aramis; sinä tiedät vihaavani siveellisiä nuhdesaarnoja, paitsi jos niitä pitää Athos. Mitä sinuun tulee, veikkoseni, sinulla on liian pulska olkavyö, ollaksesi aivan pätevä siveellisyyden saarnoja pitämään. Minusta tulee apotti, jos se minua miellyttää;

toistaiseksi olen kumminkin muskettisoturi: semmoisena sanon minä mitä mieleni tekee, ja tällä hetkellä tekee mieleni sanoa, että sinä käyt minulle kiusaksi.

– Aramis!

– Porthos!

– Oh, herrat, hyvät herrat! huudettiin heidän ympärillensä.

– Herra de Tréville odottaa herra d'Artagnan'ia, keskeytti lakeija, avaten vastaanottohuoneen ovea.

Tämä ilmoitus saattoi jokaisen vaikenemaan, ja keskellä tätä yleistä hiljaisuutta astui nuori gaskonjalainen halki esihuoneen muskettikapteenin luokse, kaikesta sydämmestään hyvillään siitä, että niin mukavasti pääsi olemasta tuon omituisen riidan päättäjäsissä.

III.

Puheillaolo

Herra de Tréville oli tällä hetkellä sangen uhkaavalla tuulella; kumminkin tervehti hän kohteliaasti nuorukaista, joka kumartui maahan asti, ja hän hymyili kuunnellessaan hänen tervehdyslauseitansa, joiden béarnelainen murre toi hänelle mieleen yhdellä kertaa hänen nuoruutensa ja hänen kotiseutunsa, muistoja, jotka saattavat hymyilemään miehen minkä ikäisen tahansa. Mutta samassa tuokiossa lähestyen äkkiä esihuonetta ja viitaten kädellään d'Artagnan'ille, ikäänkuin pyytäen hänen suostumustansa suorittamaan asiat muiden kanssa, ennenkuin ryhtyisi pitempiin keskusteluihin hänen kanssansa, huusi hän kolme kertaa, korottaen ääntänsä joka kerralla ja siten käyden lävitse kaikki korotusasteet käskävästä suuttuneeseen saakka:

– Athos! Porthos! Aramis!

Nuo kaksi muskettisoturina, jotka jo olemme tulleet tuntemaan ja jotka omistivat kaksi jälkimäistä noista kolmesta nimestä, jättivät kohta seurueensa ja kävivät vastaanottohuoneeseen jonka ovi sulkeutui heti kuin he olivat kynnyksen yli astuneet. Heidän ryhtinsä, vaikka kyllä ei aivan levollinen, herätti arvokkaisuuden- ja nöyryydenomaisella huolettomuudellansa ihmettelyä d'Artagnan'issa, josta nuo miehet näyttivät puolijumalilta ja heidän päällikkönsä Olympon Jupiterilta

täysissä salamoissaan.

Kun soturit olivat käyneet sisään ja ovi heidän jälkeensä sulkeutunut, kun esihuoneen porina, johon äskeinen kutsu oli antanut uusia aiheita, oli alkanut; kun vihdoin herra de Tréville äänetönnä oli kolmasti tai neljästi astunut halki vierashuoneensa, käyden joka kerta Porthoksen ja Aramiksen editse, jotka seisoivat suorina ja mykkinä kuni paraatissa, seisautui hän äkkiä heidän eteensä, silmäsi heitä jalkoteristä päälakeen saakka suuttuneen näköisenä ja ärjäsi:

– Tiedättekö te, mitä kuningas minulle sanoi, ja niin äskettäin kuin eilen illalla, tiedättekö, herrat hyvät?

– Emme, vastasivat kumpikin soturi hetkisen vaiettuansa, arvoisa herra, emme tiedä.

– Vaan me toivomme, että te suotte kunnian ilmoittaa sen meille, lisäsi Aramis mitä kohteliaimmalla äänellensä, tehden mitä soreimman kumarruksensa.

– Hän sanoi täst'edes ottavansa muskettisoturinsa kardinaalin miehistöstä.

– Kardinaalin miehistöstä! ja miksi? kysyi Porthos vilkkaasti.

– Siksi että hän kaiketi on havainnut viinilörönsä tarvitsevan karaistusta.

Molemmat muskettisoturit punastuivat aina silmänvalkeiseen saakka. D'Artagnan ei tiennyt missä hän oli, ja olisi toivonut itsensä sata jalkaa maan sisään.

– Niin, niin, jatkoi herra de Tréville kiivastuen, ja Hänen Majesteettinsa oli oikeassa, sillä, kunniani nimessä, totta

tosiaan muskettisoturit näyttävät sangen nahjusmaisilta hovissa. Kardinaali kertoi eilen kuninkaan pelipöydässä, säälillä joka minua harmitti, että toissa päivänä nuo kirotut muskettisoturit, nuo peijakkaan paholaiset – hän pani noille sanoille ivallisen painon joka minua yhä enemmän suututti – nuo ihmishalkaisijat, lisäsi hän tuijottaen minua tiikerisilmillään, olivat viivähtyneet eräesen kapakkaan Férou-kadun varrella ja että eräs vahtimies hänen henkiväestään, luulenpa että hän silloin nauroi minulle vasten naamaa, oli pakoitettu ottamaan rauhanhäiritsijät kiini. Saakeli soikoon! teidän täytyy tietää jotakin asiasta! Ottaa kiini muskettisotureita! Te olitte joukossa, elkää laisinkaan kieltäkö, teidät on tunnettu ja kardinaali ilmoitti teidän nimenne. Se on tietysti minun syyni, sillä minähän olen valinnut mieheni. Kuulkaas, te Aramis, minkä pirun tähden olette anoneet sotilaspukua, kun teille niin hyvin olisi sopinut papinkauhtana? Ja te, Porthos, onko teillä tuo pulska kultakirjainen olkavyö sitä varten, että kannatte siinä olkimiekkää? Ja Athos! mutta minä en näe Athosta. Missä hän on?

– Herra, vastasi Aramis alakuloisena, hän on sairas, kovin sairas.

– Sairas, kovin sairas, niinkö sanotte? ja missä taudissa?

– Peljätään hänen olevan isossa rokossa, vastasi Porthos, joka vuorostaan tahtoi tarttua puheesen, ja se olisi varsin ikävää, koska se vallan varmaan runtelisi hänen muotonsa.

– Isossa rokossa! Taas kaunis juttu, jota minulle uskottelette, Porthos! – Isossa rokossa hänen ijällään? – Ei ensinkään! ...

vaan epäilemättä haavoitettuna, ehkä tapettuna! Ah, jospa sen tietäisin!.. Perhana soikoon, herrat muskettisoturit, en laisinkaan pidä siitä, että te tuolla tavoin viereksitte huonoissa paikoissa, antaudutte riitaan kadulla ja paljastatte miekkoja kadunkulmissa. Enkä suvaitse, että tehdään itsensä kardinaalin henkivartijain naurun alaisiksi, noiden vakavien, rohkeiden kunnan miesten, jotka eivät koskaan anna syytä kiiniottamisiin ja jotka sitä paitsi eivät sallisikkaan itseään kiini otettavan, ne miehet, – siitä olen varma. Ennen he paikalle kuolisivat, ennenkuin peräytyisivät askeltakaan. Juosta, pötkiä pakoon, kiittää kypälämäkeen, se sopii kuninkaan muskettisotureille, se!

Porthos ja Aramis vapisivat raivosta. He olisivat olleet valmiit kuristamaan herra de Tréville'n, elleivät he povessaan olisi tunteneet, että juuri hänen suuri rakkautensa heitä kohtaan se saattoi hänet noin puhumaan. He polkivat jalkojaan lattiaan, purivat huuliaan veriin asti ja puristivat kaikella voimallaan miekkansa kahvaa. Ulkona oli kuultu, niinkuin jo olemme sanoneet, nimeltänsä huudettavan Athosta, Porthosta ja Aramista ja arvattu herra de Tréville'n äänen painosta, että hän oli suutuksissa. Kymmenen uteliasta päätä oli kallistunut väliseinää vasten kuuntelemaan ja he kalpenivat raivosta, sillä heidän korviltansa ei jäänyt yksikään sana kuulematta, jonka ohessa heidän suunsa kertoili jälestä kapteenin loukkaavia lauseita kaikelle etuhuoneesen kokoutuneelle väkijoukolle. Muutamassa tuokiossa oli koko hotelli vastaanottohuoneen ovelta aina isolle katuportille saakka kuohuksissa.

– Ah, kuninkaan muskettisoturit antavat kardinaalin henkivartijoiden ottaa itseänsä kiini! jatkoi herra de Tréville, sydämmessään yhtä suuttuneena kuin hänen soturinsa, lykkien sanoja suustaan ja upottaen niitä yksitellen, niin sanoaksemme, kuni puukkoja kuulijainsa rintaan. Ah, kuusi Hänen ylhäisyytensä henkivartijaa ottaa kiini kuusi Hänen Majesteettinsa muskettisoturia! Perhana! Minä olen tehnyt päätökseni. Minä lähdän tässä tuokiossa Louvreen; otan eroni kuninkaan muskettisoturien kapteenin virasta ja haen kardinaalin henkivartioston luutnantin paikkaa, ja jos hän minut hylkää, rupean apotiksi.

Kun tämä oli sanottu, kohosi nurina ulkona korkeimmalleen; joka haaralla kuului vaan kirouksia ja sadatuksia. Tuhannen tulimaisia sinkoili ristin rastin ilmassa. D'Artagnan haki silmillään itselleen piilopaikkaa jonkun seinäverhon taakse, ja hän tunsu äärettömän halun kömpiä pöydän alle.

– No, niin, herra kapteeni, sanoi Porthos vimmassaan, totta on, että meitä oli kuusi kuutta vastaan, vaan meidän kimppuun käytiin kavaluudella, ja ennenkuin saimme aikaa vetää miekkojamme tupesta, oli kaksi meistä hengetönnä ja Athos, pahasti haavoitettuna, ei ollut paljon kuollutta parempi. Tunnettehan kyllä Athoksen, herra kapteeni, kaksi kertaa koetti hän nousta ylös ja kaksi kertaa vaipui hän takaisin maahan. Emmekä me sittenkään antautuneet mielisuosiolla, vaan meitä laahattiin väkivallalla mukana. Matkalla pötkimme pakoon. Mitä Athokseen tulee, luultiin hänet kuolleeksi ja jätettiin kaikessa

rauhassa tappelukentälle, koska arveltiin ettei maksaisi vaivaa hilata häntä pois. Semmoinen on koko historia. Eihän hiidessä, herra kapteeni, kaikissa taisteluissa voi voittaa! Suuri Pompejus joutui tappiolle Pharsalon luona ja kuningas Franssi I, joka, sen mukaan kuin olen kuullut puhuttavan, oli mies missä toinenkin, sai kuitenkin selkäänsä Pavian tappelussa.

– Ja minulla on kunnia vakuuttaa teille, että minä pistin yhden kuolijaaksi omalla miekallaan, sanoi Aramis, sillä minun katkesi ensimmäisessä koetuksessa. Pistin kuolijaaksi tai puukotin, kuinka vaan mieluummin tahdotte.

– Sitä en tiennyt, virkkoi herra de Tréville vähän leppeämmin. Niinkuin huomaan, kardinaali on liioitellut.

– Vaan suvaitkaa suosiollisesti, herra kapteeni, jatkoi Aramis, joka nähden kapteeninsa rauhoittuvan, uskaltui koettamaan tehdä anomusta, suvaitkaa suosiollisesti olla virkkamatta kellenkään siitä, että Athos on haavoitettu; hän joutuisi epätoivoon, jos se tulisi kuninkaan korviin, ja kun haava on mitä vaarallisin, se näet ulottuu olkapään lävitse aina rintaan saakka, niin olisi peljättävissä...

Samassa silmänräpäyksessä kohosi oviverho ja ylevä, kaunis, mutta kauhean kalpea pää näkyi sen alta.

– Athos! huudahtivat molemmat muskettisoturit.

– Athos! kertoi herra de Tréville itse.

– Te olette kutsuneet minua luoksenne, herra kapteeni, sanoi Athos herra de Tréville'lle heikolla, vaan peräti tyyneellä äänellä, te olette minua kutsuneet, sen mukaan mitä tovereiltani olen

kuullut, ja minä olen rientänyt tänne sen johdosta. Mitä käskette, herra kapteeni?

Näin sanoen astui muskettisoturi jäykkänä ja suorana vakavin askelin huoneeseen. Herra de Tréville, sydämmen pohjaan saakka liikutettuna, kiiruhti hänelle vastaan.

– Olin juuri sanomaisillani näille herroille, lausui hän, että minä kiellän muskettisotureitani panemasta henkeänsä vaaraan ilman pakotta, sillä urhoolliset miehet ovat kuninkaalle sangen kallisarvoisia ja kuningas tietää että hänen muskettisoturinsa ovat urhoollisimpia koko maailmassa. Kätenne, Athos.

Ja odottamatta, kunnes äskentullut itse ehtisi vastata tähän ystävyuden osoitukseen, herra de Tréville tarttui hänen oikeaan käteensä ja puristi sitä kaikin voiminsa, huomaamatta että Athos, miten ikinä hän jaksoikin hallita luontoansa, väänsi itseänsä tuskasta ja kalpeni yhä enemmän, jota muutoin olisi voinut pitää jo mahdottomana.

Ovi oli jäänyt puoliavoimeksi, niin suuren mielenliikkeen oli Athoksen ilmestyminen vaikuttanut, sillä hänen haavansa, vaikka salassa pidettynä, oli kumminkin kaikkien tiedossa. Tyytyväisyyden murina kohtasi kapteenin viimeisiä sanoja ja pari kolme päätä, ihastuksen houkuttelemina, näkyi oven aukeamassa. Epäilemättä aikoi kapteeni ankaroilla sanoilla kukistaa tuon tapasääntöjen rikkomisen, kun hän samassa hetkessä tunsu Athoksen käden suonenedontapaisesti puristuvan hänen kädessään, ja katsahtaissaan häneen, havaitsi hänen olevan pyörtymäisillään. Athos, joka oli kerännyt kaikki voimansa

vastustaaksensa tuskaa, kukistui sen alle ja kaatui lattialle kuin kuollut.

– Haavalääkäri! huusi herra de Tréville. Minun, kuninkaan, paras! Haavalääkäri tänne! taikka, hiisi vieköön, minun urhoollinen Athokseni menettää henkensä.

Herra de Tréville'n huudosta syöksivät kaikki hänen huoneesensa, huolimatta edes sulkea ovea, ja kaikki kiiruhtivat haavoitetun ympärille. Mutta kaikki kiiruhtaminen olisi ollut hyödytöntä, ellei tuo äsken huudettu tohtori olisi ollut hotellissa. Hän tunkeusi väkijoukon lävitse, lähestyi pyörtynyttä Athosta, ja kun hälinä ja liike häntä kovin rasitti, sanoi hän aivan ensimmäiseksi ja tärkeimmäksi toimeenpiteeksi, että muskettisoturi kannettaisiin läheiseen huoneeseen. Heti paikalla avasi herra de Tréville oven ja näytti tietä Porthokselle ja Aramikselle, jotka kantoivat toveriansa käsivarsillaan. Tämän parven jälessä kulki lääkäri ja lääkärin perästä suljettiin ovi.

Herra de Tréville'n vastaanottohuone, joka muutoin oli niin kunniassa pidetty, oli tällä hetkellä muuttunut esihuoneen sijaiseksi. Kaikki pitivät pitkiä ja leveitä puheita, kovalla äänellä ja yht'aikaa, kiroten, noituen, ja toivottaen kardinaalin miehiä hornan kattilaan.

Hetkisen perästä Porthos ja Aramis palasivat; lääkäri ja herra de Tréville jäivät kahden kesken sairaan luokse.

Vihdoin palasi vuorostaan herra de Tréville. Haavoitettu oli tointunut; lääkäri ilmoitti, ettei haavoitetun tilan tarvinnut huolettaa hänen ystäviänsä, koska hänen heikkoutensa syynä oli

pelkkä veren vuoto.

Silloin antoi herra de Tréville merkin kädellensä ja kaikki poistuivat, paitsi d'Artagnan, joka ei ollut unhottanut, että hänet oli päästetty puheille, ja joka gaskonjalaisen sitkeydellä oli jäänyt samalle paikallensa.

Kun kaikki olivat menneet ja ovi oli kiini, kääntyi herra de Tréville ympäri ja havaitsi olevansa yksin nuoren miehen kanssa. Äsken tapahtunut kohtaaminen oli vähän katkaissut hänen ajatustensa kulkua. Hän pyysi saada tietääksensä, mitä tuo itsepintainen vieras tahtoi. D'Artagnan sanoi nimensä ja herra de Tréville, joka nyt samassa tuokiossa muisti koko tapausten juoksun, sai kiini ajatuksistaan.

– Suokaa anteeksi, sanoi hän hymyillen, suokaa anteeksi, rakas maamieheni, että kokonaan teidät unhotin. Vaan mitä tehdä! kapteeni ei ole muuta kuin perheen isä, jonka niskoilla on vielä suurempi vastuunalaisuus kuin tavallisella perheen isällä. Sotilaat ovat täysikasvuisia lapsia; vaan kun minä pidän tarkalla sitä, että kuninkaan ja erittäinkin kardinaalin käskyjä noudatetaan...

D'Artagnan ei voinut pidättää hymyänsä. Tästä hymyilystä päätti herra de Tréville, ettei hän ollut tekemisissä minkään pöllöpään kanssa, ja menen suoraan asiaan muutti hän puheen ainetta, sanoen:

– Olin hyvä ystävä isänne kanssa. Mitä voin tehdä hänen poikansa eduksi? Kiiruhtakaa, sillä minun aikani ei ole omassa vallassani.

– Herra, sanoi d'Artagnan, Tarbes'ista lähteissäni ja tänne tullessani oli aikomukseni anoa teiltä, muistoksi siitä ystävyystyöstä, jota ette näy unhottaneen, muskettilaiskauhtanaa; mutta kaiken sen jälkeen, mitä olen nähnyt näinä kahtena tuntina, huomaan, että sellainen suosio olisi kovin ylenmääräinen, ja pelkään, etten sitä ansaitse. —

– Se on todellakin suosio, nuori mies, vastasi herra de Tréville; mutta se ei saata olla niin kovin korkealla teistä kuin luulette tai ainakin näytätte luulevan. Kumminkin on tässä kohden esteenä H. Majesteettinsa säännös; ja ikäväkseni täytyy minun ilmoittaa, ettei ketään oteta muskettisoturiksi, ellei hänellä ole ennakolta suoritettuja näytteitä muutamista sotaretkistä, joistakin erityisistä urosteoista tai kahden vuoden palveluksesta jossakin vähemmän suosituksessa rykmentissä kuin meidän.

D'Artagnan kumarsi mitään vastaamatta. Hän tunsu yhä suuremman halun saada muskettilaiskauhtana yllensä, koska sen saaminen kohtasi niin suuria vaikeuksia.

– Mutta, pitkitti Tréville, tähdäten maamiestänsä niin läpitunkevasti, että olisi voinut luulla hänen tahtovan lukea hänen sydämensä syvimpään pohjaan saakka; mutta isänne, minun vanhan toverini tähden, niinkuin jo olen sanonut, minä tahdon tehdä jotakin hyväksenne, nuori mies. Meidän béarnelaiset nuorukaiset eivät tavallisesti ole rikkaita, enkä luule asiain suuresti muuttuneen siitä kuin läksin niiltä tienoin. Teillä ei siis mahda olla mukanaan liiaksi varoja toimeen tullaksenne.

D'Artagnan ojensihe ylpeästi, joka merkitsi sitä, ettei hän ollut tullut keltään almuja pyytämään.

– Hyvä on, nuori mies, hyvä on, jatkoi Tréville, kyllä tunnen nuo viitteet; minä tulin Pariisiin neljä écu'tä lakkarissani ja olisin ollut valmis vetämään kaksintaisteluun jokaisen, joka minulle olisi sanonut, etten pystyisi ostamaan Louvre'a.

D'Artagnan ojensihe yhä suuremmaksi; hevoiskaupan ansio se oli, että hän alkoi uransa neljää écu'tä rikkaampana kuin herra de Tréville oli alkanut.

– Teidän on siis, sanon minä, tarvis säästin mukaan pidellä mitä teillä on, olkoon summa kuinka suuri hyvänsä; vaan teidän on tarvis samalla vaurastua niissä harjoituksissa, jotka aatelismiehelle kuuluvat. Vielä tänäpäivänä kirjoitan minä kirjeen kuninkaallisen akatemian tirehtörille ja huomispäivänä ottaa hän teidät laitokseen maksuttomasti. Elkkää hyljätä tätä pientä etua. Ylhäisimmät ja rikkaimmat aatelismiehemme kilvoittelevat sitä toisinaan voimatta sitä saavuttaa. Te opitte ratsastamaan, miekkailemaan ja tanssimaan, teette hyviä tuttavuuksia, ja silloin tällöin käytte luonani sanomassa, kuinka teidän kulkee ja voisinko jotain tehdä hyväksenne.

D'Artagnan, hovitapoihin tottumattomanakin, huomasi tämän kohtelun kylmäksi.

– Totta tosiaan, herra, sanoi hän, nyt näen, kuinka tarpeen minulle olisi ollut isäni suosituskirje tällä hetkellä.

– Onpa se oikeastaan minuakin kummastuttanut, vastasi herra de Tréville, että olette lähteneet näin pitkälle matkalle

ilman tuota välttämätöntä evästä, meidän béarnelaisten ainoata apukeinoa.

– Kyllä se minulla oli, herra, ja, jumalankiitos, semmoinen kuin olla pitää, huudahti d'Artagnan, vaan se minulta kavaluudella anastettiin.

Ja nyt kertoi hän koko Meung'in jutun, kuvasi tuntemattoman herran mitä tarkimmasti, ja kaiken tuon innolla ja totuudella, joka ihastutti Tréville'ä.

– Onpa se kummallista, virkkoi hän mieltäväisesti; te siis puhuitte minusta aivan kovaa?

– Niin, herra, kyllähän tein niin ajattelemattomasti; vaan mitäs tehdä, olihan nimi semmoinen kuin teidän minulle kilpenä matkalla: päättäkää itse, olenko minä sitä väärin käyttänyt!

Imarrus oli siihen aikaan hyvin tavallista, ja herra de Tréville suosi semmoista yhtä paljon kuin kuningas tai kardinaali. Hän ei voinut salata hymyänsä ja silminnähtävää mielihyväänsä; vaan hymy katosi pian ja, palaten omasta itsestensä Meung'in tapaukseen, hän jatkoi:

– Sanokaapas, eikö sillä herralla ollut vähäistä arpea poskessa?

– Oli, aivan kuin luodin hipaisemisesta.

– Eikö hän ollut pulskannäköinen mies?

– Oli.

– Pitkäkasvuinen?

– Niin.

– Kalpeakasvoinen ja mustatukkainen?

– Juuri semmoinen hän oli. Kuinkas te, herra, tunnette sen

miehen? Ah, jos minä milloin vielä kohtaan hänet uudestaan – ja minä kohtaan hänet, niin vannon teille, että vaikka se olisi hornan kidassa...

– Hän odotti erästä naista? jatkoi Tréville.

– Ainakin lähti hän matkoihinsa sittenkuin oli hetkisen puhutellut häntä.

– Ettekö tiedä mikä heillä oli puheenaineena?

– Hän jätti naiselle rasian, sanoen sen sisältävän hänen määräyksensä ja epäsi häntä avaamasta rasiaa ennenkuin Lontoossa.

– Oliko nainen englantilainen?

– Hän puhutteli naista milady'ksi.

– Se on hän, mutisi Tréville, se on samainen mies! ja minä kun luulin hänen vielä olevan Brysselissä!

– Oh, herra, jos te tiedätte kuka se mies on, huudahti d'Artagnan, niin ilmoittakaa minulle, kuka hän on ja mistä hän on, ja minä päästän heti teidät kaikesta, jopa lupauksestannekin, ottaa minut muskettisoturiksi; sillä ennen kaikkea tahdon minä kostaa.

– Varokaa itseänne semmoisesta, nuori mies, huudahti Tréville; jos te sitävastoin näette hänen tulevan samalla puolen katua, niin poiketkaa toiselle puolelle! Elkkää törmätkö semmoiseen kallioon; se musertaa teidät kuin lasin.

– Se ei estä, väitti d'Artagnan, jos minä vaan hänet kerran vielä tapaan...

– Kunnnes niin käy, virkkoi Tréville, olkaa hakematta häntä,

sen neuvon antaisin teille.

Siinä tuokiossa pysähtyi Tréville, saaden yht'äkkiä epäluulon päähänsä. Eiköhän tuo suuri viha, jota nuori matkustaja noin ankarasti julisteli sitä miestä kohtaan joka, – mikä näytti varsin vähän uskottavalta – oli muka ryöstänyt hänen isänsä kirjeen, eiköhän tuo viha peiteltyt jotakin petosta? mitäs, jos tuo nuori mies oli Hänen ylhäisyytensä lähettämä? ehkä hän tuli virittämään jotakin paulaa? Kenties tuo d'Artagnan'in nimellä kulkeva oli kardinaalin kätyri, jota koetettiin saada hänen taloonsa ja jota toimitettiin hänen lähistöönsä keinottelemaan itselleen hänen luottamuksensa, ja sitten syöstäisiin hänet perikatoon, niinkuin tuhansia kertoja maailmassa ennenkin oli tehty! Hän tähtäsi d'Artagnan'ia vielä terävämmin tällä toisella kertaa kuin ensimmäisellä. Häntä varsin vähän rauhoitti nuo muodon eleet, joissa näkyi hilpeys ja kavaluus ynnä teeskennelty nöyryys.

– Tiedän kyllä, että hän on gaskonjalainen, mietti hän; mutta sitä voipi hän olla yhtä paljon kardinaalin hyväksi kuin minunkin. Ystäväni, lausui hän hitaasti, minä tahdon vanhan ystäväni pojalle – sillä minä uskon todeksi kertomuksenne kirjeen katoamisesta – minä tahdon, sanon minä, korjatakseni sen kylmyyden, jota te alussa huomasitte kohtelussani, paljastaa teille meidän politiikkamme salaisuudet. Kuningas ja kardinaali ovat mitä parhaimmat ystävät; heidän näennäiset riitaisuutensa ovat vaan olemassa tyhmien pettämiseksi. Minä en tahdo, että maamieheni, kelpo aatelismies, reipas nuorukainen, joka on

luotu nousemaan, antaisi noiden teeskentelemisten häikäistä silmiänsä ja hullautuisi satimeen, niinkuin monet muut, jotka siinä ovat hukkansa saaneet. Huomatkaa se tarkkaan, että minä olen noiden kumpaistenkin valtaherrojen ystävä ja että minä vakavilla toimillani en koskaan tarkoita muuta kuin palvella kuningasta sekä kardinaalia, joka on loistavimpia neroja, mitä Ranskanmaa ikinä on synnyttänyt.

Ja nyt, nuori mies, menetelkää sen mukaisesti, ja jos teillä, olkoon sitte perheseikat tai muut suhteet, tai vaikkapa oma vaistomainen tunto siihen syynä, on kardinaalia vastaan jotakin vihamielisyyttä jommoista näemme meikälaisten jalosukuisten seassa ilmestyvän, sanokaa minulle jäähyväiset ja erotkaamme. Minä autan teitä missä suinkin voin, mutta ilman kiinnittämättä teitä itseeni. Toivon, että avomielisyyteni on kaikessa tapauksessa saattanut teidät ystäväkseni; sillä te olette tähän saakka ainoa nuori mies, jolle minä olen puhunut niinkuin teille.

Tréville mietti mielessään:

– Jos kardinaali on lähettänyt kimppuuni tuon nuoren ketunpojan, hän, hyvin kyllä tietäen kuinka minä häntä inhoon, ei suinkaan ole jättänyt vakoojallensa sanomatta, että paras keino, millä hän pääsee minun suosiooni, on puhua minulle hänestä mitä pahinta; kaiketi tuo kavala velikulta vastaa minulle, huolimatta kaikista vakuutuksistani, että hän inhoo Hänen ylhäisyyttänsä.

Mutta aivan toistapa tulikin, mitä Tréville oli odottanut;

d'Artagnan näet vastasi mitä yksinkertaisimmasti:

– Herra, minä tulen Pariisiin aivan samoilla ajatuksilla. Isäni antoi minulle kehoituksen, etten sietäisi mitään keltään muulta kuin kuninkaalta, kardinaalilta ja teiltä, joita hän pitää Ranskanmaan kolmena etevimpänä miehenä.

Niinkuin näkyy, liitti d'Artagnan lisäksi noihin kahteen herra de Tréville'n nimen; mutta hän arveli, ettei tuo lisä ensinkään pilaisi asiaa.

– Minä tunnen siis mitä syvintä kunnioitusta herra kardinaalia kohtaan, jatkoi hän, ja pidän hänen toimiansa mitä suurimmassa arvossa. Sitä parempi minulle, jos te, herra, niinkuin sanotte, puhutte minulle avomielisesti; sillä silloin suotte minulle kunnian osoittaa panevani arvoa tälle myötätuntoisuuden yhtäläisyydelle; vaan jos teillä on ollut epäluuloja minua kohtaan, mikä muutoin olisi vallan luonnollista, niin näen kyllä, että minä vahingoitan itseäni sanomalla totuuden; mutta yhtäkaikki ette voine olla minua kunnioittamatta, ja siitä minä pidän lukua enemmän kuin mistään muusta maailmassa.

Herra de Tréville joutui aivan ymmälle. Tuommoinen terävyys, siihen lisäksi tuommoinen suoruus, ne ihmetyttivät häntä, vaan eivät kokonaan poistaneet hänen epäluuloansa: mitä enemmän tuo nuori mies oli etevämpi muita nuoria miehiä, sitä enemmän oli hän peljättävä, siinä tapauksessa että Tréville pettyisi. Kumminkin puristi hän d'Artagnan'in kättä ja lausui:

– Te olette kunniallinen nuorukainen, vaan tällä hetkellä en voi tehdä hyväksenne muuta kuin mitä äsken tarjosin. Minun

hotellini on teille aina avoinna. Ja koska te milloin tahansa voitte käydä luonani ja siis käyttää kaikkia tilaisuuksia hyväksenne, pääsette te varsin uskottavasti vast'edes toivojenne perille.

– Toisin sanoen, herra, virkkoi d'Artagnan, te tahdotte odottaa siksi kunnes näette minun ansaitsevan niiden perille päästä. Hyvä, olkaa huoleti, lisäsi hän gaskonjalaisen tuttavallisuudella, kaukaa ette tarvitse odottaa. Hän kumarsi poistuaksensa, ikäänkuin loput jäisivät nyt jo hänen asiaksensa.

– Odottakaahan toki vielä, sanoi herra de Tréville pysähdyttäen, lupasinhan teille kirjeen akatemian tirehtörille vietäväksi. Oletteko liian ylpeä ottamaan sitä vastaan, nuori herrani?

– En suinkaan, herra, vastasi d'Artagnan; ja minä vakuutan teille, ettei sille käy niinkuin tuolle toiselle. Kyllä säilytän sen niin hyvin, että se perille tulee, sen vannon, ja onneton se, ken koettaa minulta sitä anastaa!

Herra de Tréville hymyili tuolle kopeilemiselle ja jättäen maamiehensä ikkunan-syvennykseen, jossa he olivat puhelleet, astui hän pöytänsä ääreen ja rupesi kirjoittamaan lupaamaansa suosituskirjettä. Sillä aikaa d'Artagnan paremman tekemisen puutteessa rumputti marssia ikkunan ruutuja vasten, katsellen muskettisotureita, jotka toinen toisensa perään menivät pois, ja seuraten heitä silmillänsä kunnes katosivat kadun kulman taakse.

Herra de Tréville saatuansa kirjeen valmiiksi, sulki sen kuoreen ja, nousten istuvaltaan, lähti astumaan nuorta miestä kohden, antaaksensa kirjeen hänelle, mutta juuri kuin

d'Artagnan ojensi kättänsä ottaaksensa kirjeen, hämmästytti herra de Tréville nähdessään suojattinsa hypähtävän syrjään, punastuvan vihasta ja syöksevän ulos huoneesta huutaen: – Ah! eipä hän, jumal'auta, pääsekkään tällä kertaa kynsistäni!

– Kuka sitte? kysyi herra de Tréville.

– Tuo minun rosvoni! vastasi d'Artagnan. Ah! konna! Ja silloin hän meni.

– Perhanan hullu! mutisi herra de Tréville. Ellei se vaan, lisäsi hän, ollut sukkela keino luistaa tiehensä, kun näki ettei tempu onnistunutkaan.

IV.

Athoksen olkapää, Porthoksen olkavyö ja Aramiksen nenäliina

D'Artagnan oli vimmassaan syössyt kolmella harppauksella esihuoneen lävitse ja ryntäsi nyt portaille, joita hän aikoi laskeutua neljä astinta kerrallaan, vaan vauhdissaan törmäsi hän päistikkaa erästä muskettisoturia vastaan, joka tuli herra de Tréville'n luota eräästä salaovesta, ja töyttäsi otsallaan häntä olkapäähän niin että hän huudahti, tai paremmin sanoen kiljahti.

– Suokaa anteeksi, virkkoi d'Artagnan, aikoen jatkaa matkaansa, suokaa anteeksi, minulla on kiire.

Tuskin oli hän astahtanut ensimmäiselle portaalle, kun rautanen nyrkki iski kiini hänen käsivarteensa ja pysähdytti hänet.

– Teillä on kiire, vai niin! huudahti muskettisoturi, kalpeana kuin kuolema; siitä syystä sysäätte te minua, ja sanotte: "suokaa anteeksi", ja sen te luulette olevan kylliksi? Ei laisinkaan, nuori herrani. Luuletteko te, sen vuoksi että olette kuulleet herra de Tréville'n puhuttelevan meitä tänään vähän kursailematta, voivanne kohdella meitä hänen puhuttelutavallansa? Havaitkaa erhetyksenne, toveri hyvä; te ette ole herra de Tréville, te.

Vakuutan teille, vastasi d'Artagnan, tuntien Athoksen, joka, sittenkuin lääkäri oli saanut hänen haavansa sidotuksi, oli lähtenyt kulkemaan kotiinsa, vakuutan teille, etten tehnyt sitä

tahallani, ja kun en tehnyt sitä tahallani, niin sanoin: "suokaa anteeksi." Minun mielestäni se on kylläksi. Minä sen vielä uudistan, ja nyt se jo ehkä on liiaksikin; kunniani kautta, minulla on kiire, peräti kiire. Päästäkää siis irti, minä pyydän, ja laskekaa minut menemään mihin asiani vaatii.

– Herra, sanoi Athos heittäen irti, te ette ole kohtelias. Kyllä näkee, että te tulette kaukaa.

D'Artagnan oli jo harpannut kolme neljä porrasta, mutta Athoksen muistutus seisatti hänet äkisti.

– Hiisi vieköön, herra! sanoi hän, tulenpa minä kuinka kaukaa tahansa, te ette ole se mies, joka opettaa minulle hyviä käytöstapoja, tietkää se.

– Kukas tiesi, virkkoi Athos.

– Ah, ellei minulla olisi niin kiire, huudahti d'Artagnan, ja ellei minun olisi juokseminen erään jälkeen...

– Herra kiireellinen, minut tapaatte ilman juoksematta, minut, kuuletteko?

– Ja missä, jos suvaitsette?

– Karmeliittaluostarin tykönä.

– Mihin aikaan?

– Kello kaksitoista.

– Kello kaksitoista, hyvä, minä tulen.

– Koettakaa välttää antamasta minun odottaa, sillä neljänneksen kuluttua yli määräajan isken minä teiltä korvat poikki, saatuani teidät käsiini.

– Hyvä, vastasi d'Artagnan; kyll' ollaan kymmenen minuuttia

ennen paikalla.

Ja nyt lähti hän juoksemaan kuin "saakeli olis perään soittanut", toivoen löytävänsä vielä tuon tuntemattoman, joka tyyneesti käyden ei vielä ollut kaiketi kauvaksi ehtinyt.

Mutta katuportilla puheli Porthos erään henkivartijan kanssa. Noiden kahden keskustelijan väliä oli parahiksi miehen leveys. D'Artagnan luuli sen itselleen riittävän ja syöksyi nuolen nopeudella heidän väliinsä. Mutta d'Artagnan ei ollut ottanut tuulta lukuun. Kun hän oli lävitse menemäisillään, häiläytti tuuli Porthoksen pitkää viittaa ja d'Artagnan joutui aivan sen sisään. Epäilemättä näkyi Porthos pitävän itsellään olevan täydet syyt olla luopumatta tästä jokseenkin täydentävästä pukunsa osasta, sillä sen sijaan, että hän olisi hellittänyt liepeen kulmaa, josta hän piteli kiini, veti hän sitä yhä enemmän puoleensa, joten d'Artagnan joutui pyörimään sametin sisään semmoisessa liikkeessä, että siitä selvästi huomasi Porthoksen tekevän tiukkaa vastarintaa.

Kun d'Artagnan kuuli muskettisoturin kiroovan, koki hän selvitä viitan alta, johon hän oli sotkeutunut, ja haparoi päästäksensä ulos sen poimuista. Erittäinkin pelkäsi hän turmelleensa sen kauniin olkavyön kiiltoa, jonka jo tunnemme; vaan kun hän peloissaan avasi silmiänsä, havaitsi hän nenänsä paiskautuneen Porthoksen olkapäiden keskiväliin, toisin sanoen, juuri olkavyöhön.

Mutta voipas sentään! niinkuin useimmat asiat tässä maailmassa ovat toista kuin miltä näyttävät, niin tuokin olkavyö

oli kultaa edestäpäin, ja takaa tavallista puhvelinnahkaa. Kun Porthos, ollen aika pöyhkeilevä mies, ei voinut pitää koko olkavyötä kullasta, piti hän kuitenkin toki toisen puolen; se selittää, miksi hänen oli tarpellista teeskennellä vilustuneensa ja tarvitsevansa sen vuoksi viittaa hartioillansa.

– Piru vieköön, ärjyi Porthos, ponnistellen kaikin voimin itseänsä irti d'Artagnan'ista, joka myhkyröitsi hänen selkäpuolelleen, mikä hullu te olette, kun tuolla tavoin törmäätte ihmisiin!

– Suokaa anteeksi, sanoi d'Artagnan, sukeltaen esiin jättiläisen olan alta, mutta minulla on kovin kiire, minä juoksen erään jälkeen, ja...

– Unhotatteko ehkä silmänne juostessanne? kysyi Porthos.

– En, vastasi d'Artagnan närkästyen, en ensinkään, ja näenpä niillä semmoistakin, jota muut eivät näe.

Ymmärsikö Porthos yskän vai eikö, ainakin alkoi hän aikalailla purkaa vihaansa:

– Herra, sanoi hän, te saatte kelpo löylytyksen, tietäkää se, jos te tuolla tavoin ärsyttelette muskettisotureita.

– Löylytyksen, herra! sanoi d'Artagnan, kova sana tuo.

– Sopii kyllä semmoisen miehen sanottavaksi, joka on tottunut katselemaan vihollisiansa vasten kasvoja.

– Oh, lempo soikoon! ymmärrän kyllä, että kartatte kääntää heille selkäpuoltanne.

Ja nuori mies, ihastuneena pilkkasanaan, lähti menemään, nauraen kohti kulkkuansa.

Porthos oli vihan vimmassa ja yritti hyökkäämään d'Artagnan'in niskaan.

– Toiste, toiste, huusi d'Artagnan hänelle, sittenkuin teillä ei enää ole viittaa yllänne.

– Kello yksi siis. Luxemburg'in palatsin takana.

– Hyvä, kello yksi, vastasi d'Artagnan, kääntyen kadunkulmassa.

Mutta ei sillä kadulla, jolta hän oli kääntynyt, eikä sillä, joka nyt aukeni hänen katseltavaksensa, näkynyt ketään. Niin hitaasti kuin tuntematon oli kulkenutkin, oli hän kuitenkin päässyt jättämään; kenties oli hän poikennut johonkin taloon. D'Artagnan tiedusteli häntä kaikilta ketä hän kohtasi, meni lautalle asti, pyörsi takaisin Seinen ja Croix-Rouge'n katua; vaan ei mitään, ei niin kerrassaan mitään. Tämä matka oli hänelle kumminkin siinä suhteessa edullinen, että mikäli hiki virtaili hänen otsaltansa, sikäli hänen sydämmensä tyyntyi.

Hän alkoi nyt ajatella niitä tapauksia, jotka äsken olivat häntä kohdanneet; ne olivat monilukuiset ja ikävät: kello oli vielä tuskin yhtätoista päivällä, ja samainen aamu oli jo saattanut hänet herra de Tréville'n epäsuosioon, sillä varmaankaan ei herra de Tréville voinut olla pitämättä hänen poislähtemistapaansa muuna kuin jokseenkin tomppelimaaisena.

Siihen lisäksi oli hän saanut niskoillensa kaksi kelpo kaksintaistelua kahden semmoisen miehen kanssa, jotka kumpikin kykenivät tappamaan kolme d'Artagnan'ia, sitä paitsi kahden muskettisoturin, se on, kahden sellaisen olennon kanssa,

joita hän niin korkeasti kunnioitti, että hän ajatuksissaan ja sydämessään asetti ne kaikkein muiden ihmisten yläpuolelle.

Asiat näyttivät sangen surkeilta. Varmana siitä, että Athos hänet tappaisi, ei nuori mies, sen voi helposti käsittää, paljoa välittänyt Porthoksesta. Kumminkin, koskahan toivo on viimeinen mikä sammuu ihmissydämessä, alkoi hän toivoa voivansa ehkä, kauheasti haavoittuneena tietysti, jäädä eloon kumpaisestakin kaksintaistelusta, ja siinä tapauksessa rupesi hän tulevaisuutta varten nuhtelevaan itsensä seuraavalla tavalla:

– Mikä vimattu, mikä pöllö minä olenkaan! Tuo oivallinen, onneton Athos oli haavoittunut juuri siihen olkapäähän, johon minä menen paiskaamaan pääni kuin oinas. Ainoa asia mikä minua kummastuttaa, on ettei hän tappanut minua sill'-kertaa; – siihen olisi hänellä ollut täysi oikeus, sillä tuska, jonka minä saatoin hänelle, oli varmaan julma. Mitä Porthokseen tulee, – oh! mitä Porthokseen tulee, oli kohtausta hänen kanssansa, totta tosiaan, vielä hullumpi!

Ja vastoin tahtoansakin rupesi nuori mies nauramaan, tähystellen kuitenkin ympärillensä, josko tuo yksinäinen nauru, johon sen näkijät eivät voineet havaita mitään syytä, mahdollisesti loukkasi jotakin ohikulkevaa.

– Porthoksen juttu on yhä hullumpi, vaan aika pöllö minä sittenkin olen. Lennäppäs tuolla tavoin ihmisten päälle, sanomatta edes: pois tieltä! Jopas jotakin! ja meneppäs tirkistelemään heidän viittansa alle, nähdäksesi mitä siellä ei ole! Hän olisi varmaan antanut minulle anteeksi; hän olisi

aivan varmaan antanut anteeksi, ellei päähäni olisi pälkähtänyt puhua tuosta kirotusta olkavyöstä, salaviittauksella tosin; niinpä kylläkin, kaunis salaviittaus! Oh, mikä kirottu gaskonjalainen olenkin! Kuuleppas d'Artagnan veikkoseni, jatkoi hän, puhellen itselleen niin arkatuntoisesti kuin luuli itsensä ansaitsevan, jos sinä pääset näistä pälkähistä, mikä ei tosin ole uskottavaa, tulee sinun vastaisuudessa olla erinomaisen kohtelias. Vast'edes on sinua ihmeteltävä, sinun tulee olla esikuvana muille. Kohteliaisuus ja sävyisyys ei ole pelkurimaisuutta. Katsoppas vaan Aramista: Aramis, hän on lempeys ja hempeys täydessä olennossaan. No niin! onkos kukaan koskaan tohtinut sanoa, että Aramis olisi pelkuri? Ei, se on varma tosi, ja vast'edes tahdon minä kaikessa mukautua hänen kaltaiseksensa. Ah, tuossapa hän onkin.

D'Artagnan oli kävellessään ja itsekseen puhellessaan joutunut muutaman askeleen päähän d'Aiguillon'in hotellista, ja tämän edustalla huomasi hän nyt Aramiksensa iloisesti juttelevan kolmen aatelismiehen kanssa, jotka näkyivät olevan kuninkaan henkivartijaväkeä. Aramis huomasi myös puolestaan d'Artagnan'in; mutta kun hän ei ollut unhottanut, että tuon saman nuoren miehen nähden herra de Tréville aamulla oli niin kovin tulistunut, ja kun niiden nuhteiden todistaja, joita muskettisoturit olivat silloin saaneet, ei ollut hänelle millään tavoin mieluisa henkilö, ei hän ollut d'Artagnan'ia huomaavinansa. D'Artagnan, aivan vastoin äskeisiä sovitus- ja kohteliaisuus-tuumiansa, lähestyi noita neljää herraa, tervehtien

heitä komeasti ja hymyillen mitä herttaisimmasti. Aramis nyykäytti hiukan päätänsä, vaan ei hymyillyt. Kaikki neljä muutoin keskeyttivät heti kohta puheensa.

D'Artagnan ei ollut niin tyhmä, ett'ei olisi paikalla havainnut olevansa liikaa; mutta hän ei ollut kylliksi perehtynyt hienon maailman tapoihin, vetäytyäksensä mukavasti pois tuommoisesta väärästä asemasta, johon yleensä kuka hyvänsä joutuu, jos menee sekoittumaan semmoisten seuraan, joita tuskin tuntee, ja keskusteluun, joka ei häneen kuulu. Hän mietti siis mielessään keinoa, minkä avulla hän kaikista vähimmän kömpelösti pääsisi peräytymään, kun hän samassa näki Aramoksen pudottavan nenäliinansa ja, epäilemättä vahingossa, polkevan sen päälle; nyt arveli hän olevan oikean hetken korjata äskeistä sopimattomuutta: hän kumartui ja, niin kohteliaan näköisenä kuin hän suinkin saattoi, veti hän nenäliinan muskettisoturin jalan alta, huolimatta niistä yrityksistä, joilla tuo toinen koki sitä estää, ja lausui, antaessaan hänelle sitä:

– Luulen, herra, että tämä on liina, jota ette aivan mielellänne tahtoisi kadottaa.

Liina oli tosiaan runsaasti kirjailtu, ja sen yhdessä nurkassa näkyi ruunu ja vaakuna. Aramis punastui vahvasti ja paremmin tempasi kuin otti vastaan liinan gaskonjalaisen kädestä.

– Ahaa, huudahti henkivartija, väitätkö vieläkin, varovainen Aramis, että olet huonoissa kirjoissa rouva de Bois-Tracy'n tykönä, vaikka tuo viehättävä nainen suvaitsee lainata sinulle nenäliinajansa!

Aramis heitti d'Artagnan'iin yhden noita silmäyksiä, jotka antavat tietää toiselle, että hän on hankkinut itselleen verivihollisen; sitte muutti hän muotonsa takaisin lempeännäköiseksi ja lausui:

– Te petytte, herrat hyvät, tämä liina ei ole minulta, enkä ymmärrä, mistä tälle herralle pisti päähän tarjota sitä juuri minulle ennemmin kuin jommallekummalle teistä, ja todistukseksi siihen mitä sanoin, on että oma liinani on täällä taskussani.

Näin sanoen veti hän taskustaan oman nenäliinansa, joka myöskin oli sängen sokea liina ja tehty hienosta batistista, vaikka batisti oli siihen aikaan kallista, mutta tässä liinassa ei ollut mitään koruompeluksia, eikä vaakunoita, se oli vaan merkitty omistajan nimikirjaimilla.

Tällä kertaa d'Artagnan ei hiiskahtanut sanaakaan, hän huomasi hairahduksensa; mutta Aramiksen ystävät eivät ottaneet uskoaksensa hänen kieltämisensä ja toinen heistä virkkoi teeskennellyllä totisuudella nuorelle muskettisoturille:

– Jos asia niin on kuin väität, Aramis veikkoseni, niin olen pakoitettu pyytämään tuon liinan sinulta takaisin; sillä niinkuin tiedät, on Bois-Tracy läheisimpiä ystäviäni, enkä minä tahdo, että hänen vaimonsa kapineista laitetaan itselleen voitonmerkkejä.

– Teet pyyntösi huonosti, vastasi Aramis; ja vaikka kohta tunnustan vaatimuksesi perijuureltaan oikeaksi, hylkään pyyntösi muotonsa vuoksi.

– Asianlaita on se, lausui d'Artagnan arasti, etten minä ole

nähnyt liinan putoavan herra Aramiksen taskusta. Hän piti jalkansa sen päällä, siinä kaikki, ja minä ajattelin, että koska hänen jalkansa on sen päällä, mahtaa liina olla hänen.

– Ja te olette erehtyneet, hyvä herra, vastasi kylmästi Aramis, hyvin vähän kiitollisena parantelemisesta; sitten kääntyi hän sen henkivartijan puoleen, joka oli sanonut olevansa Bois-Tracy'n ystävä, ja lausui: – Muutoin arvelen, rakas Bois-Tracy'n ystävä, että minä olen hänelle yhtä hyvä ystävä kuin sinäkin; ja tarkoin tuumien tämä liina on yhtä hyvin saattanut pudota sinun kuin minunkin taskustani.

– Ei, kunniasi kautta! huudahti Hänen Majesteettinsa henkivartija.

– Sinä vannot kunniasi kautta, minä kunniasanani; siis on silminnähävästi toinen meistä valhettelija. Maltas, teemme parhaiten, Montaran, jos otamme kumpikin puolen.

– Liinasta?

– Niin.

– Oivallista! huusivat molemmat henkivartijat, oikein Salomonin tuomio. Toden totta, sinä Aramis olet täynnä viisautta.

Nuoret miehet purskahtivat nauramaan, eikä, niinkuin hyvin voi arvata, asiasta tullut sen enempää. Hetkisen perästä keskustelu loppui ja nuo kolme henkivartijaa ja muskettisoturi puristivat sydämmellisesti toistensa kättä ja erkanivat, edelliset suunnallensa, Aramis toiselle.

– Tässä on minulla otollinen hetki rakentaa sovinto tuon

hienokäyttöksisen miehen kanssa, mielti d'Artagnan, joka oli pysyttänyt vähän syrjässä loppupuolen keskustelua; ja tuossa hyvässä aikomuksessa lähestyi hän nyt Aramista, joka poistui, osoittamatta hänelle sen suurempaa huomiota.

– Herra, sanoi hän, toivon teidän suovan minulle anteeksi.

– Ah, herra, keskeytti Aramis, sallikaa minun huomauttaa teitä, ett'ette ole tässä asiassa menetelleet niinkuin hienokäyttöksisen miehen tulisi menetellä.

– Mitä, herra! huudahti d'Artagnan, te siis luulette...

– Minä luulen, herra, ett'ette ole tyhmä ja että te, vaikka tulettekin Gaskonjasta, vallan hyvin tiedätte, ett'ei ilman syyttä poljeta nenäliinan päälle. Eihän hiidessä Pariisin kadut ole lasketut batistilla.

– Herra teettepä väärin koettaissanne noin minua loukata, sanoi d'Artagnan, jonka toraisa luonto alkoi voittaa hänen äskeisiä rauhantuumiansa. Minä olen Gaskonjasta, se on totta se, ja koska te sen tiedätte, ei minun ole tarvis sanoa teille, että Gaskonjassa ollaan vähän kärsimättömiä; niin että kun gaskonjalainen kerran on pyytänyt anteeksi, olkoon se sitte vaikka jotakin tyhmyyttä, he ovat vakuutetut tehneensä jo puolta enemmän kuin mitä olisi tarvinnut.

– Herra, mitä olen teille sanonut, vastasi Aramis, ei suinkaan ole sanottu riidan halusta. Jumalankiitos en ole mikään tappelija, ja kun olen muskettisoturina vaan väliaikaisesti, en ryhdy taisteluun muuten kuin pakosta ja aina sittenkin vastenmielisesti; mutta tällä kertaa asia on raskauttavaa laatua, sillä teidän

kauttanne on eräs nainen joutunut huutoon.

– Meidän molempain kautta, tarkoittatte, huudahti d'Artagnan.

– Minkä vuoksi olitte te niin taitamaton, että annoitte minulle nenäliinan?

– Minkäs vuoksi te itse olitte niin taitamaton, että annoitte sen pudota?

– Olen sanonut ja sanon vielä, herra, ettei tuo liina pudonnut minun taskustani.

– No hyvä! te olette siis kahdesti valhetelleet, sillä minä näin sen putoavan!

– Ahaa, vai on semmoinen ääni kellossa, herra gaskonjalainen! olkoon menneeksi sitte, kyllä minä opetan teille käytöstapoja.

– Ja kyllä minä toimitan teidät takaisin messuamaan, herra apotti! Paljastakaa miekkanne, jos suvaitsette, heti paikalla.

– Ei sentään, jos suvaitsette, hyvä ystäväni, ei ainakaan täällä. Ettekö näe, että me olemme aivan vastapäätä d'Aiguillon'in hotellia, joka on täynnä kardinaalin alustalaisia? Kukas sen tietää, eikö juuri Hänen ylhäisyytensä liene antanut teille toimeksi hankkia hänelle minun pääni? Mutta asia nyt on semmoinen, että minä, naurettavasti kyllä, pidän päästäni varsin paljon, sillä se soveltuu jokseenkin hyvin olkapäilleni. Minä kyllä aivan mielelläni otan teidät tappaakseni, olkaa huoleti, mutta syrjäisessä, yksinäisessä paikassa, jossa ainakaan ette voi kellenkään kehua kuolemastanne.

– Siihen suostun mielelläni, mutta elkää vielä ylvästelkö, ja

ottakaa vaan liinanen mukanne, olkoon se teidän tai ei, ehkä se vielä on hyväänkin tarpeeseen.

– Herra, olettehan gaskonjalainen? kysyi Aramis.

– Olen kyllä; tähän lykkäykseen ei kaikei ole syynä mikään varovaisuus.

– Varovaisuus, herrani, on jokseenkin hyödytön avu muskettisotureille, sen tiedän, mutta välttämätön kirkon miehille; ja koska olen muskettisoturi vaan toistaiseksi, pysyn minä varovaisena. Kello kahden aikaan on minun kunnia odottaa teitä herra de Tréville'n hotellissa. Siellä osoitan teille soveliaan taistelupaikan.

Nuoret miehet heittivät toisilleen jäähyväiset, ja Aramis suuntasi askeleensa Luxemburgiin päin, mutta d'Artagnan, nähden ajan rientävän, lähti astumaan karmeliittaluostaria kohden, lausuen itsekseen: – Totta tosiaan, ei tässä enää ole peräytymisen tilaa, vaan jos minut tapetaan, saanpahan surmani toki muskettisoturin kädestä.

V.

Kuninkaan muskettisoturit ja kardinaalin henkivartijat

D'Artagnan ei tuntenut Pariisissa ketään. Hän meni siis kohtaamaan Athosta tuomatta mukanaan sivusmiestä, päättäen tyytyä niihin, jotka hänen vastustajansa oli valinnut. Hänen vakaa aikomuksensa muutoin oli, tehdä tuolle uljaalle muskettisoturille kaikki mahdolliset sovinnontarjoukset, mutta ilman heikkoutta; hän näet pelkäsi niitä ikävyyksiä, jotka aina ovat tarjona semmoisesta kaksintaistelusta, jossa toinen on nuori ja täysissä voimissaan ja vastustaja haavoitettu ja uupunut: voitettuna tekisi hän vastustajan voittoriemun yhä loistavammaksi; voittajana soimattaisiin häntä epäsankaruudesta ja helppotöisestä urosteosta.

Muutoin, ellemme ole huonosti esittäneet seikkailijamme luonnetta, on lukijamme kaiketi jo huomannut, että d'Artagnan ei ollut tavallinen ihminen. Niinpä, samalla kun hän yhä ja toistamiseen tuumaili itsekseen, että hänen kuolemansa oli karttamaton, hän ei suinkaan aikonut antaa henkeänsä ilmaiseksi, niinkuin joku toinen vähemmin rohkea ja vähemmin maltillinen hänen sijassaan olisi tehnyt. Hän ajatteli niiden miesten eri luonteita, joiden kanssa hänen oli taistelemisen ja hän alkoi saada selvemmän käsityksen tilastansa. Hän

toivoi niillä avosydämmisillä sovinnontarjouksilla, joita hän oli päättänyt tehdä, saada ystävän Athoksesta, jonka ylevä olemus ja vakava katsanto häntä suuresti veti puoleensa. Hän hyvitti mieltänsä sillä, että hän peljästyttäisi Porthosta tuolla olkavyöjutulla, jonka hän, ellei hän paikalla saisi surmaansa, voisi kertoa koko maailmalle, ja joka kertomus, taitavasti höystettynä, saattaisi Porthoksen naurunalaiseksi; mitä vihdoin salaperäiseen Aramikseen tulee, ei hänestä ollut suurta pelkoa, ja jos hän todella häneen saakka pääsi, aikoi hän kurittaa häntä kelpo lailla tai vähintäänkin tehdä jälkiä hänen kasvoihinsa, niinkuin Cesar käski tekemään Pompejuksen satureille, turmellaksensa ainaisiksi ajoiksi tuota kauneutta, josta hän näkyi niin ylpeilevän.

Lopuksi oli d'Artagnan'illa tuo järkähtämättömyyden luja perustus, jonka hänen isänsä neuvot olivat asettaneet hänen sydämeensä, neuvot, joiden pääponsi oli: – olla pelkäämättä mitään muilta kuin kuninkaalta, kardinaalilta ja herra de Tréville'ltä. Hän sen vuoksi paremmin lensi kuin käveli karmeliittaluostaria kohden, joka oli jonkunmoinen ikkunaton rakennus kulonurmikon keskellä, ja joka oli tavallinen kohtaupaikka semmoisille, joilla ei ollut aikaa liikenemään asti.

Kun d'Artagnan saapui tuon pienen aution kentän näkyville, joka leveni luostarin juurella, oli Athos ollut ainoastaan viisi minuuttia odottamassa, ja kello löi nyt kaksitoista. Hän oli siis tarkasti säntillinen eikä silläkään, joka kaksintaistelujen suhteen vaatii mitä ankarinta täsmällisyyttä, olisi ollut tässä kohden mitään muistutettavaa.

Athos, joka yhä kärsi kauheasti haavastansa, vaikka sen oli uudestaan puhdistanut ja sitonut herra de Tréville'n haavalääkäri, oli istahtanut muutaman rajapylvään päähän odottamaan vastustajaansa, tyynenä ja arvokkaana niinkuin aina. Huomattuaan d'Artagnan'in nousi hän seisovalleen ja meni kohteliaasti muutamia askelia hänelle vastaan.

Tämä puolestaan lähestyi vastustajaansa lakki kourassa, niin että sen töyhtö viisti maata.

– Herra, sanoi Athos, olen pyytänyt kaksi ystävääni tänne sivusmiehiksi, vaan he eivät vielä ole saapuneet. Minua kummastuttaa heidän viipymisensä: se ei ole heidän tapaistansa.

– Minulla, herra ei ole sivusmiehiä ensinkään, sanoi d'Artagnan, sillä kun minä olen vasta tänään tullut Pariisiin, en tunne täällä vielä muita kuin herra de Tréville'n, jolle minut suositti isäni, jolla on kunnia olla jonkun vähän hänen ystäviänsä.

Athos mietti hetkisen.

– Ette tunne muita kuin herra de Tréville'n? kysyi hän.

– En, muita en tunne.

– Mutta siinä tapauksessa, jatkoi Athos puhuen puoliksi itselleen, puoliksi d'Artagnan'ille, jos minä teidät tapan, näytän minä lapsenmurhaajalta!

– Eipä niinkään, herra, vastasi d'Artagnan tehden kumarruksen, joka ei puuttunut arvokkaisuutta; eipä niinkään, koska te kunnioitatte minua paljastamalla miekkanne minua vastaan, vaikka teillä on haava, josta teille kaiketi on kovin paljon haittaa.

– Sangen paljo, totta tosiaan, ja te kosketitte minua saakelin kipeästi, se täytyy mun sanoa; mutta minä otan vasemman käteni, niinkuin tapani on tällaisessa kohtauksessa. Elkkää kumminkaan luulko saavanne siitä minulta mitään etua, sillä minä käytän molempia väki välttävästi, ja onpa teille siitä vahinkoakin, sillä vasenkätinen on sangen kampela niille, jotka eivät ole semmoiseen tottuneet. Minua pahoittaa, etten ennemmin tullut ilmoittaneeksi tätä seikkaa.

– Teidän kohteliaisuutenne, hyvä herra, lausui d'Artagnan kumartaen uudestaan, on todella niin suuri, ett'en voi olla teille kylliksi kiitollinen.

– Te saatatte minut hämille, vastasi Athos ylevännäköisenä; puhukaamme muista asioista, ellei se ole teille vastenmielistä. Ah, voipa hiisi, kuinka kipeästi te minua kosketitte! olkapäättäni polttaa kuin tulella.

– Jos te tahtoisitte sallia ... sanoi d'Artagnan eperoiden.

– Mitä, herrani?

– Minulla on ihmeellistä palsamia haavoihin, voidetta jota sain äidiltäni, ja jota olen jo itseeni koetellut.

– Mitäs sitte?

– No niin, minä olen varma siitä, että ennen kolmen päivän kulumista tuo voide teidät parantaisi, ja kolmen päivän perästä, kun te olisitte terve, sitten! Herra, pitäisin suurena kunniana saada sitten taistella kanssanne.

D'Artagnan lausui nämä sanat koristelemattomuudella, joka antoi suurta arvoa hänen kohteliaisuudellensa, vähentämättä

rahtuakaan hänen rohkeuttansa.

– Hiisi vieköön, sanoi Athos, tuopa ehdotus minua miellyttää, ei suinkaan että suostuisin siihen, mutta sen vuoksi, että siitä tuntee kunnan aatelismiehen jo peninkulman päästä. Tuolla tavoin puhuivat ja tekivät Kaarlo Suuren aikaiset sankarit, joita jokaisen aatelismiehen tulee pitää esikuvanansa. Vahinko vaan, ett'emme elä tuon suuren hallitsijan aikakaudella. Me elämme kardinaalin aikakaudella, ja kolme päivää tästä lukien tiedettäisiin, siitä olen varma, vaikka sitä kuinkin salassa pidettäisiin, että me aiomme taistella, ja taistelumme estettäisiin. Mutta eivätkös ne vetelykset jo tule?

– Jos teillä on kiire, herra, virkkoi d'Artagnan Athokselle yhtä koristelemattomasti kuin hän äsken oli ehdotellut taistelun myöstettäväksi kolmeksi päivää, jos teillä on kiire ja haluatte mieluummin suorittaa minut heti paikalla, niin tehkää kuin suvaitsette, minä pyydän.

– Tuossa taaskin sanoja, jotka minua miellyttävät, sanoi Athos nyykäyttäen somasti päätänsä d'Artagnan'ille, ne ovat semmoisen miehen sanoja, jolla on sekä pää että sydän. Herra, minä pidän teidän laatusista miehistä ja minä näen, että ellemme me tapa toisiamme, on minulla vast'edes oleva tosi huvi teidän seurastanne. Odottakaamme noita herroja, minä pyydän, minulla on kyllä aikaa ja se on asianmukaisempaa. Ah, tuolla tulee toinen, luulen ma.

Todellakin rupesi Vaugirard-kadun päässä näkymään jättiläisen kaltainen Porthos.

– Mitä! huudahti d'Artagnan, teidän ensimmäinen sivusmies on herra Porthos?

– Niin, onko teillä mitään häntä vastaan?

– Ei vähintäkään.

– Ja tuolla tulee toinen.

D'Artagnan kääntyi katsomaan Athoksen osoittamalle suunnalle ja tunki Aramiksen.

– Mitä! huudahti hän vielä enemmän hämmästyksissään kuin äsken, teidän toinen sivusmies on herra Aramis?

– Tietysti, ettekö tiedä, ettei meitä koskaan tavata muutoinkuin toinen toistemme seurassa ja että meitä niinhyvin muskettisoturien kuin henkivartijain joukossa, niinhyvin hovissa kuin kaupungissa, mainitaan nimityksellä Athos, Porthos ja Aramis eli kolmet eroittamattomat? Vaan koska te tulette Dax'ista tai Pau'sta...

– Tarbes'ista, sanoi d'Artagnan.

– Niin on teillä valta olla tietämätön tästä seikasta, sanoi Athos.

– Totta tosiaan, sanoi d'Artagnan, on teillä, hyvät herrat, sopivat nimet, ja minun seikkailuni, jos se tulee kuuluisaksi, on todistava, ettei teidän liittoveljeytenne suinkaan perustu ristiriitaisuuteen.

Sillä välin oli Porthos saapunut ja kätteli Athosta; kun hän sitten kääntyi d'Artagnan'iin, joutui hän hämmästyksiin.

Mainitkaamme ohimennen, että hän oli vaihtanut olkavyötä ja heittänyt pois viittansa.

– Oh, virkkoi hän, mitäs tämä tietää?

– Tämän herran kanssa minun on taistelemisen, lausui Athos, kohteliaasti viitaten d'Artagnan'iin.

– Hänen kanssaanhan minäkin taistelen, sanoi Porthos.

– Niin, mutta vasta kello yksi, vastasi d'Artagnan.

– Ja minä myös, minä taistelen myöskin tämän herran kanssa, sanoi Aramis, tullen vuorostaan kokouspaikalle.

– Niin, mutta vasta kello kaksi, sanoi d'Artagnan yhtä levollisesti.

– Mutta mistäs syystä sinä taistelet, Athos? kysyi Aramis.

– En todella sitä oikein tiedä, vaan hän loukkasi minua kipeästi olkapäähän; entäs sinä, Porthos?

– Minä, totta tosiaan, taistelen sen vuoksi että minä taistelen, vastasi Porthos punastuen.

Athos, jolta ei mitään jäänyt huomaamatta, näki hienon hymyn gaskonjalaisen huulilla.

– Meillä tuli eräs vaatetus-seikka riidan alaiseksi, lausui nuori mies.

– No sinä Aramis sitten? kysyi Athos.

– Minäkö, minä taistelen erään jumaluusopillisen seikan vuoksi, vastasi Aramis, antaen merkin d'Artagnan'ille, että hän pitäisi hänen kaksintaistelunsa syyn salassa.

Athos näki toisen hymyn d'Artagnan'in huulilla

– Todella? sanoi Athos.

– Niin, erään paikan vuoksi pyhän Augustinon kirjoituksissa, josta olemme eri mieltä, lausui gaskonjalainen.

– Totta tosiaan sukkelapäinen mies, mutisi Athos.

– Ja nyt koska olemme koolla, hyvät herrat, sanoi d'Artagnan, niin sallikaa minun pyytää teiltä anteeksi.

Sana "anteeksi" veti pilven Athoksen otsalle, ylpeän hymyn Porthoksen huulille ja kieltävän viittauksen vastaukseksi Aramoksen puolelta.

– Te ette käsitä minua, herrat, sanoi d'Artagnan kohottaen päätänsä, jota samassa hetkessä valaisi auringon säde, kultailten hänen hienoja, rohkeita piirteitensä, minä pyydän teiltä anteeksi siinä tapauksessa, etten olisi tilaisuudessa suorittamaan velkaani teille kaikille kolmelle, sillä herra Athoksella on etukädessä oikeus tappaa minut, joka paljo vähentää teidän saamisenne arvoa, herra Porthos, ja kenties vie sen ihan kuitiksi teiltä, herra Aramis. Ja nyt, hyvät herrat, minä pyydän vielä toistamiseen: suokaa anteeksi, mutta siinä onkin kaikki, ja paljastakaa miekkanne!

Näin sanoen paljasti d'Artagnan miekkansa niin huolettomasti kuin sitä koskaan voi nähdä.

Veri oli kohonnut d'Artagnan'in päähän ja tällä hetkellä olisi hän paljastanut miekkansa kaikkia valtakunnan, muskettisotureja vastaan, niinkuin hän nyt paljasti sen Athosta, Porthosta ja Aramista vastaan.

Kello oli neljänneksen yli kahdentoista. Aurinko paistoi korkeimmillaan ja se paikka joka oli taistelua varten valittu, oli avoinna koko sen polttavalle helteelle.

– On sangen kuuma, virkkoi Athos, vuorostaan paljastaen

miekkansa, enkä kuitenkaan voi ottaa takkia päältäni; sillä vielä äsken tunsin haavani vuotavan ja minä pelkäisin häiritseväni teitä näyttämällä verta, jota ette edes itse ole vuodattaneet.

– Se on totta kyllä, herrani, sanoi d'Artagnan, vuodattakoon sitä muut tai minä, kaikessa tapauksessa, sen vakuutan, on minun ikävä nähdä niin jalon aatelismiehen verta; minä siis taistelen takki päällä niinkuin tekin.

– Heretkää, heretkää jo, sanoi Porthos, tuommoisista kohteliaisuuksista, ja muistakaa, että mekin odotamme vuoroamme.

– Puhukaa itsellenne, Porthos, kun puhutte noin asiaankuulumatonta, keskeytti Aramis. Minun mielestäni se mitä nämä herrat ovat lausuneet, on aivan paikallaan ja täydelleen aatelismiehen arvon mukaista.

– Koska te tahdotte, herrani, lausui Athos, ruveten taisteluasentoon.

– Odotan käskyänne, lausui d'Artagnan, pannen miekkansa ristiin vastustajansa miekkaa vasten, mutta miekat olivat tuskin ennättäneet kilahtaa toisiinsa, kun parvi Hänen ylhäisyytensä henkivartijoita, herra de Jussac'in johtamana, näkyi luostarin kulmassa.

– Kardinaalin henkivartijoita! huudahtivat yhdellä kertaa Porthos ja Aramis. Miekat tuppeen, herrat! miekat tuppeen!

Mutta se oli liian myöhäistä. Nuo molemmat taistelijat oli nähty asennossa, joka ei jättänyt mitään epäilystä heidän aikomuksestansa.

– Hohoi! huusi Jussac, rientäen heitä kohden ja viitaten miehiänsä tekemään samoin, hohoi! muskettisoturit, täällä siis pidetään kaksintaistelua? Ja asetukset, kuinka niiden käy?

– Te olette sangen jalomielisiä, herrat henkivartijat, sanoi Athos täynnä katkeraa ivaa, sillä Jussac oli eräs toiseniltaisista hyökkääjiä. Jos me näkisimme teitä kaksintaistelussa, niin kylläpä me, sen minä vakuutan, karttaisimme käydä teitä siitä estämään. Jättäkää meidät siis rauhaan, niin saatte meistä huvia ilman vaivatta.

– Herrat, sanoi Jussac, suureksi ikäväkseni kyllä, täytyy minun ilmoittaa teille että se on mahdotonta. Velvollisuutemme ennen kaikkia. Miekat tuppeen siis, olkaa hyvät, ja seuratkaa meitä.

– Herra, sanoi Aramis jäljitellen Jussac'ia, suureksi mielihyväksemme tottelisimme teidän kohteliasta kutsumustanne, jos se olisi meidän vallassamme; mutta pahaksi onneksi on se nyt mahdotonta; herra de Tréville on kieltänyt meitä siitä. Menkää siis matkaanne, se on parasta mitä voitte tehdä.

Tämä pilkanteko suututti Jussac'ia.

– Me hyökkäämme teidän kimppuunne, sanoi hän, ellette tottele.

– Heitä on viisi, sanoi Athos matalalla äänellä, ja meitä on vaan kolme; me saamme siis taas selkäämme, ja meidän täytyy kaatua täällä, sillä sen minä sanon, etten minä enää voitettuna mene toista kertaa kapteenin eteen.

Athos, Porthos ja Aramis lähestyivät samassa hetkessä

toisiansa, ja Jussac asetti soturinsa riviin.

Tämä silmänräpäys oli d'Artagnan'ille kylliksi päätöksen tekemiseen: tässä oli nyt yksi niitä tilaisuuksia, jotka ratkaisevat miehen koko elämän; tässä oli nyt valitseminen kuninkaan ja kardinaalin välillä; kun valitseminen kerran oli tapahtunut, oli se jääpä semmoiseksi. Ruveta vastarintaan, se oli samaa kuin niskoitella lakia vastaan, panna päänsä vaaraan, hankkia itselleen yhdellä kertaa viholliseksi ministeri, joka oli mahtavampi kuin itse kuningas; tämän kaiken näki nuori mies, eikä hän, lausukaamme se hänelle kiitokseksi, sekuntiakaan empinyt. Hän kääntyi Athoksen ja hänen ystävänsä puoleen ja lausui:

– Hyvät herrat, sallikaa minun korjata äskeisiä sanojanne. Olette sanoneet, että teitä on vaan kolme, mutta minusta näyttää että meitä on neljä.

– Vaan ettehan ole meidän miehiä, sanoi Porthos.

– Totta kyllä, vastasi d'Artagnan; minulla ei ole teidän pukuanne, vaan minulla on teidän sielunne. Minun sydämeni on muskettisoturi, sen hyvin tunnen, ja se minut vetää puoleensa.

– Poistukaa, nuori mies, huusi Jussac, joka epäilemättä viittauksista ja muodon liikkeistä oli havainnut d'Artagnan'in aikomuksen. Te saatte mennä, me sen sallimme. Pelastakaa nahkanne, ja sukkelaan.

D'Artagnan ei hievahtanut paikaltaan.

– Totta tosiaan, te olette kelpo nuorukainen, sanoi Athos, puristaen kädestä nuorta miestä.

– Joutukaa, joutukaa, tehkää pian päätöksenne, huusi Jussac.

– Niinpä kyllä; sanoivat Porthos ja Aramis, päättäkäämme jotakin.

– Tuo herra on peräti jalomielinen, sanoi Athos.

Mutta kaikki kolme ajattelivat d'Artagnan'in nuoruutta ja varasivat hänen kokemattomuuttaan.

– Meitä ei ole kuin kolme, joista yksi haavoitettuna, siihen lisänä yksi lapsi, jatkoi Athos, mutta kaiketi sittenkin sanotaan, että meitä oli neljä.

– Kyllä kai, mutta paetkaamme! sanoi Porthos.

– Se on vaikeata, vastasi Athos.

D'Artagnan havaitsi heidän eperoimisensa.

– Hyvät herrat, koettakaahan toki minua, sanoi hän, ja minä vannon kunniani kautta, ett'en ota lähteäkseeni täältä, jos meidät voitetaan.

– Mikä teidän nimenne on, urhoollinen ystäväni? kysyi Athos.

– D'Artagnan.

– No hyvä! Athos, Porthos, Aramis ja d'Artagnan, eteenpäin! huusi Athos.

– No, hyvät herrat, ettekös tee jo päätöstänne? huusi kolmannen kerran Jussac.

– Se on tehty, vastasi Athos.

– Ja mimmoinen se on? kysyi Jussac.

– Me hyökkäämme teidän kimppuunne, vastasi Aramis kohottaen lakkiansa toisella kädellä ja vetäisten miekkansa toisella.

– Ahaa! te vastustelette! huusi Jussac.

– Saakeli! kummastuttaakos se teitä?

Ja nyt ryntäsivät nuo yhdeksän taistelijaa toisiansa vastaan raivokkaasti, vaan kumminkin jonkuntapaisessa järjestyksessä.

Athos otti osallensa erään Cahusac'in, kardinaalin suosikin; Porthos sai Bicarat'in ja Aramis joutui taistelemaan kahta vastaan.

Mutta d'Artagnan, hän näki jääneensä itse Jussac'ia vastaan.

Nuoren gaskonjalaisen sydän sykki, niin että rinta oli haljeta, ei pelosta, jumalankiihtos, sillä sitä hänellä ei ollut rahtuakaan, vaan innosta; hän taisteli kuin raivoisa tiikeri, kiertäen kyllä kymmenen kertaa vastustajansa ympäri ja muuttaen kaksikinkymmentä kertaa asentoa ja paikkaa. Jussac oli, niinkuin siihen aikaan sanottiin, ahnasmiekkainen ja sangen tottunut; mutta olipa hänellä vaan täysi työ puollustaissa itseään tuommoista taistelijaa vastaan, joka, notkeana ja liukasliikkeisenä, rikkoi joka hetki tavanmukaisia sääntöjä, hyökkäsi kaikilta puolilta yht'aikaa, ja kaiken sen ohessa väisteli iskuja niinkuin semmoinen, joka on peräti arka nahastansa.

Viimein tämä taistelemisen vei Jussac'ilta maltin kokonaan. Vimmassaan siitä, että tuommoinen, jota hän oli katsonut vallan lapseksi, piti häntä pintehissä, hän pikastui ja alkoi hairahdella. D'Artagnan jolla, vaikka puuttuikin käytäntöä, oli syvä opillinen taito, yhä lisäsi liikkeittensä nopeutta. Jussac, tahtoen päästä leikin loppuun, suuntasi hirvittävän piston vastustajaansa kohden, tehden aika hyppäyksen häntä vastaan; mutta tämä väistyi äkkiä syrjään, ja sillä välin kuin Jussac nousi

maasta, syöksi d'Artagnan, luikertautuen kuni käärme hänen miekkansa alaitse, miekkansa hänen ruumiinsa lävitse. Jussac kaatui könttänä maahan.

D'Artagnan heitti silloin levottoman ja pikaisen silmäyksen taistelukentälle.

Aramis oli jo saanut toisen vastustajansa hengiltä; vaan toinen ahdisti häntä kovasti. Mutta Aramis oli edullisessa asemassa ja voi vielä puollustaa itseänsä.

Bicarat ja Porthos olivat juuri iskeneet haavan toinen toisiinsa. Porthos oli saanut piston käsivartensa lävitse ja Bicarat reiteensä. Vaan kun ei kumpikaan haava ollut vaarallinen, jatkoivat he taistelua yhä yltyvällä kiihkolla.

Athos, joka Cahusac'ilta oli saanut uuden haavan, kelmeni silminnähtävästi, vaan ei peräytynyt askeltakaan; hän oli muuttanut miekankin toiseen käteensä ja taisteli nyt vasemmalla.

D'Artagnan saattoi sen ajan taistelusääntöjen mukaan ruveta avuksi toiselle; hänen parhaillaan katsellessaan, kuka hänen tovereistaan olisi avun tarpeessa, loi Athos silmäyksen häneen päin. Tämä silmäys oli erinomaisen puhuva. Athos olisi ennemmin kuollut kuin kutsunut avuksi; mutta hän saattoi kyllä heittää silmäyksen, ja sillä tavoin pyytää. D'Artagnan arvasi tarkoituksen, teki hirvittävän hyppäyksen ja hyökkäsi Cahusac'in kimppuun sivulta päin ja ärjäsi:

– Tänne päin, herra henkivartija, muuten pistän teidät kuolijaaksi.

Cahusac kääntyi; ja parhaasen aikaan. Athos, jota ainoastaan

ylenmääräinen rohkeus piti pystyssä, linsähti toiselle polvelle.

– Elkää Herran tähden, nuori mies, tappako häntä, huusi hän d'Artagnan'ille; minulla on vanha juttu päätettävä hänen kanssansa sittenkuin paranen ja pääsen voimiini. Tehkää hänet vaan aseettomaksi, lyökää miekka pois kädestä. Kas niin! Hyvin! oivallisesti!

Tämä huudahdus pääsi Athokselta sen johdosta, että Cahusac'in miekka lennähti kahdenkymmenen askeleen päähän hänestä. D'Artagnan ja Cahusac juoksivat yhdessä, toinen, ottamaan takaisin miekkansa, toinen anastamaan sitä itselleen; mutta d'Artagnan, nopeampi jalaltaan, ennätti ensimmäisenä ja polki jalkansa sen päälle.

Cahusac juoksi sen henkivartijan luokse, jonka Aramis oli surmannut, sieppasi hänen miekkansa ja aikoi palata d'Artagnan'in luokse; mutta välillä kohtasi hän Athoksen, joka sillä silmänräpäyksen lomalla, minkä d'Artagnan oli hänelle toimittanut, oli saanut huo'ahtaa ja joka, peljäten d'Artagnan'in tappavan hänen vihollisensa, tahtoi uudestaan ryhtyä taisteluun.

D'Artagnan ymmärsi, että hän pahoittaisi Athosta, ell'ei hän antaisi hänen noutaa mieltänsä. Ja todella muutamain sekuntien perästä kaatui Cahusac, kaula miekan lävistämänä.

Samassa tuokiossa Aramis ojensi miekkansa kaatuneen vastustajansa rintaa vasten ja pakoitti hänet armoille.

Jällellä oli vielä Porthos ja Bicarar. Porthos laski tuhansia kokkapuheitansa, kysyen Bicarar'ilta, mitä kello mahtoi olla ja toivottaen hänelle onnea pääsemään siihen komppaniiaan,

jonka hänen veljensä oli saanut Navarran rykmentissä; mutta kaikilla kokkapuheillaan ei hän voittanut mitään. Bicarar oli niitä rautaisia miehiä, jotka eivät kaadu muutoin kuin kuolleina.

Mutta täytyihän taistelun päättyä. Vahti saattoi tulla ottamaan kiini kaikki taistelijat, oli ne haavoitettuja tai ei, oli ne kuninkaan tai kardinaalin miehiä. Athos, Porthos, Aramis ja d'Artagnan piirittivät Bicarar'in ja kehoittivat häntä antautumaan. Vaikka hän oli yksin kaikkia vastaan ja hänellä oli miekan pistos reiden lävitse, tahtoi hän kuitenkin tehdä vastarintaa; mutta Jussac, joka oli kohonnut kyynärvartensa nojaan, käski häntä antautumaan. Bicarar oli gaskonjalainen niinkuin d'Artagnan'kin; hän ei ollut kuulevinaan, muhoili vaan, ja saaden sen verran lomaa, pisti miekkansa kärellä maahan, sanoen:

– Tähän paikkaan on Bicarar kuoleva, yksin jälellä niistä, jotka hänen kanssansa olivat.

– Vaan heitä on neljä sinua vastaan; herkene jo, minä käsken sen.

– Ah, jos sinä käsket, niin sitten on asia toinen, lausui Bicarar; koska olet päällikköni, tulee minun totella.

Ja hypähtäen taaksepäin, katkaisi hän miekkansa vasten polveaan, ettei hänen tarvitsisi antaa sitä pois, viskasi palaset yli luostarin muurin ja pani käsivartensa ristiin rintaansa vasten, viheltäen erästä kardinaalilaista säveltä.

Urhoollisuutta, vihollisenkin, pidetään aina arvossa. Muskettisoturit tervehtivät Bicarar'ia miekoillaan ja pistivät ne sitten tuppeen. D'Artagnan teki samoin, jonka perästä

hän Bicarat'in kanssa, ainoan, joka enää oli pystyssä, kantoi luostarin porttihalviin Jussac'in, Cahusac'in ja Aramiksen vastamiehistä sen, joka oli vaan haavoitettu. Neljäs oli, niinkuin jo mainitsimme, kuollut. Sitten soittivat he luostarin kelloa ja, ottaen mukaansa neljä miekkaa viidestä, lähtivät ilon hurmoksissa herra de Tréville'n hotellia kohden.

Heidän nähtiin kävelevän käsikynkässä kadun leveydeltä ja vetävän joukkoonsa jokaisen muskettisoturin, minkä kohtasivat, niin että lopulta oli heitä koko riemusaatto. D'Artagnan'in sydän uiksenteli riemun hekkumassa, kun hän tuossa astui Athoksen ja Porthoksen välissä, hellästi vetäen heitä puoleensa.

– Ell'en vielä olekkaan muskettisoturi, sanoi hän uusille ystävilensä käydessään sisään herra de Tréville'n hotellin portista, onhan minut ainakin otettu oppilaaksi, vai kuinka?

VI.

Hänen Majesteettinsa kuningas Ludvig kolmastoista

Asia herätti suurta melua. Herra de Tréville julkisesti nuhteli muskettisotureja, vaan salaa onnitteli heitä; mutta kun hänellä oli jo kiire ilmoittamaan siitä kuninkaalle, riensi hän Louvreen. Vaan se oli jo liian myöhäistä, kuningas oli jo sulkeutunut huoneesensa kardinaalin kanssa ja Tréville'lle sanottiin kuninkaan olevan työssä eikä voivan tällä hetkellä ottaa vastaan. Iltaisilla tuli herra de Tréville kuninkaan pelipöytään. Kuningas oli voitolta, ja koska Hänen Majesteettinsa oli sangen ahnas, oli hän mainiolla tuulella; niinpä hän, nähdessään Tréville'n jo matkan päästä, huusi hänelle:

– Tulkaa tänne, herra kapteeni, tulkaa tänne, että saan teitä nuhdella; tietäkääs, Hänen ylhäisyytensä kävi täällä valittamassa teidän muskettisotureistanne, ja oli semmoisessa mielenliikkeessä, että hän nyt on vallon sairaana. Ah, mutta nehän ovat koko tuhannen häijyläisiä nuo teidän muskettisoturinne!

– Ei laisinkaan, armollisin herra, vastasi Tréville, joka havaitsi ensi silmäyksellä, minne päin asia oli kallistumassa; ei laisinkaan, sillä päinvastoin ovat he sangen kilttiä olennoita, hyvänluontoisia kuin lampaat, eikä heillä ole muuta kuin yksi ainoa toivo,

sen vakuutan, ja se on paljastaa miekkansa ainoastaan Teidän Majesteettinne edestä! Mutta mitäs tehdä, herra kardinaalin henkivartijat hakevat lakkaamatta riitaa heidän kanssansa ja noiden nuorten miesparkojen täytyy soturikuntansa kunniankin vuoksi puollustaa itseänsä.

– Kas sitä herra de Tréville'ä! sanoi kuningas, kas vaan! eikös hänen voisi luulla puhuvan jostakin uskonnollisesta lahkokunnasta! Totta tosiaan, minun hyvä kapteenini, haluttaisipa minun ottaa teiltä valtakirjanne ja antaa se neiti de Chemerault'ille, jolle olen luvannut nunnaluostarin. Mutta elkkää luulkokkaan minun uskovan teitä niin sananmukaisesti. Minua nimitetään Ludvig Oikeamieleksi, herra de Tréville, ja kohtapa vaan, kohtapa vaan saamme sen nähdä.

– Ah, juuri sen vuoksi, että minä luotan Teidän oikeamielisyyteenne, armollinen herra, odotan minä maltillisesti ja levollisesti Teidän Majesteettinne armollista päätöstä.

– Odottakaa siis, herrani, odottakaa, sanoi kuningas, en minä anna teidän kaukaa odottaa.

Mutta pelionni kääntyi nyt, ja kun kuningas alkoi menettää mitä oli voittanut, hän ei ollut ensinkään vastahakoinen käyttämään tätä Tréville'n juttua tekosyyksi, jonka varjolla hän saattoi vetäytyä pois pelistä. Kuningas nousi siis hetkisen perästä seisovalleen, pani taskuunsa rahat, jotka olivat hänen edessään pöydällä ja joista suurin osa oli voittorahoja, ja sitten virkkoi hän:

– Le Vieuville, ruvetkaa te paikalleni, minun täytyy mennä puhumaan herra de Tréville'n kanssa tärkeästä asiasta. Mutta

aivan oikein! ... minullahan oli edessäni kahdeksankymmentä louisdor'ia; pankaa te siihen sama summa, ettei niillä, jotka ovat menettäneet, ole mitään valittamista. Oikeus ennen kaikkea. Sitten kääntyi hän herra de Tréville'n puoleen ja siirtyi hänen kanssansa eräisen ikkunan-syvennykseen.

No, herrani, jatkoi hän, te sanotte Hänen ylhäisimpänsä henkivartijain hakeneen riitaa teidän muskettisoturienne kanssa?

– Niin, armollisin herra, nyt niinkuin aina.

– Ja kuinka asia tapahtui? sillä näettekös, niinkuin tiedätte, hyvä kapteeni, tuomarin täytyy kuunnella kumpaistakin riitapuolta.

– Ah, Herra nähköön, mitä yksinkertaisimmasti ja luonnollisimmasti. Kolme meidän parhaita sotureita, jotka Teidän Majesteettinne tuntee nimeltään, ja joiden uskollisuudelle Teidän Majesteettinne enemmän kuin yhden kerran on pannut suurta arvoa, ja jotka, sen voin kuninkaalle vakuuttaa, palvelevat Teidän Majesteettianne kaikesta sydämmestään; kolme meidän parhaita sotureita, sanon, herrat Athos, Porthos ja Aramis, olivat lähteneet huvimatkalle erään nuoren gaskonjalaisen aatelismiehen kanssa, jonka minä olin suosittanut heille samana aamuna. Huviretki oli aiottu Saint-Germain'iin, luullakseni, ja he olivat päättäneet yhtyä karmeliittaluostarin luona, mutta kun he olivat sinne saapuneet, tuli heitä häiritsemään herrat de Jussac, Bicarat ja kaksi muuta henkivartijaa, jotka varmaankaan eivät tulleet sinne noin monilukuisina ilman asetuksien rikkomisen pahaa aikomusta.

– Ahaa! huomaan, sanoi kuningas: epäilemättä tulivat he sinne taistelemaan keskenänsä.

– Minä en tahdo heitä syyttää, armollisin herra, vaan jätän sen Teidän Majesteettinne päätettäväksi, mitä viisi aseellista miestä muuta voisivat tehdä niin yksinäisessä paikassa kuin karmeliittaluostarin seutu on.

– Niinpä kyllä, te olette oikeassa, Tréville, te olette aivan oikeassa.

– Niinpian kuin he olivat huomanneet meidän muskettisoturit, muuttivat he tuumansa ja unhottivat keskinäisen riitansa soturikunta-riidan vuoksi; sillä Teidän Majesteettinne kyllä tietää, että meidän muskettisoturit, jotka pitävät kuninkaan puolta, eikä kenenkään muun kuin kuninkaan, ovat herra kardinaalin henkivartijain luonnollisia vihamiehiä?

– Niin niin, Tréville, huohti kuningas surumielisesti, ja se on sangen ikävää, uskokaapas, nähdä Ranskassa tällä tavoin kaksi puoluetta, kaksi kuninkuuden päätä; mutta kaikki tämä on pian päättyvä. Te sanotte siis henkivartijain hakeneen riitaa muskettisoturien kanssa?

– Minä sanon, että on varsin uskottavaa asian tapahtuneen sillä tavoin, mutta minä en mene vannomaan, armollisin herra. Teidän Majesteettinne tietää, kuinka vaikeata totuus on saada ilmi, ja ell'ei kellä ole sitä ihmeteltävää lahjaa, joka on hankkinut Ludvig kolmannelletoista nimen Oikeamieli...

– Ja te olette oikeassa, Tréville; mutta nuo teidän muskettisoturinne eivät olleet yksinään, heidän mukansa oli

eräs lapsi.

– Niin, armollisin herra, ja eräs haavoitettu mies, niin että kolme kuninkaan muskettisoturia, joista yksi oli haavoitettu, sekä yksi lapsi, eivät ainoastaan pitäneet puoliansa herra kardinaalin viittä mitä peloittavinta henkivartijaa vastaan, vaan vieläpä kaatoivat heistä neljä tantereeseen.

– Mutta sehän on voitto se! huusi kuningas säihkyvin silmin, voitto kerrassaan!

– Niin, armollinen herra, yhtä täydellinen kuin Cé-sillan voitto.

– Neljä miestä, joista yksi haavoitettu ja yksi lapsi, niinhän sanoitte?

– Tuskin nuorukainen; joka vielä käyttihe tuossa tilaisuudessa niin erinomaisella tavalla, että minä pyydän saada luvan sulkea hänet Teidän Majesteettinne armolliseen suosioon.

– Mikä on hänen nimensä?

– D'Artagnan, armollisin herra. Hän on poika erään vanhimpia ystäviäni; poika erään miehen, joka teidän isänne, ikimuistettavan kuninkaan kanssa kävi puoluesotaa.

– Ja te sanotte tuon nuorukaisen olevan hyvin kasvatetun? Kertokaapa hänestä minulle, Tréville; tiedätte minun rakastavan sota- ja taistelukertomuksia. Ja kuningas Ludvig XIII väenteli ylpeästi viiksiänsä ja ojensi hartioitaan.

– Armollisin herra, jatkoi Tréville, niinkuin jo sanoin, herra d'Artagnan on melkein lapsi ja kun hänellä ei ole kunnia olla muskettisoturi, oli hän siviilipuvussa; herra kardinaalin

henkivartijat, havaiten hänen nuoruutensa, ja vielä enemmän sen vuoksi, että hän oli soturikunnalle vieras, kehoittivat häntä poistumaan ennen hyökkäystä.

– Siis, huomaattehan Tréville, keskeytti kuningas, siis nepä ne olivat hyökkääjiä.

– Se on vallan oikein, armollisin herra, siitä ei ole enää epäilemistä; he vaativat häntä peräytymään; mutta hän vastasi olevansa sydämmestään muskettisoturi, ja kokonaan Hänen Majesteettinsa nöyriin palvelija, jonka vuoksi hän tahtoi jäädä herrojen muskettisoturien joukkoon.

– Oivallinen nuorukainen! mutisi kuningas.

– Ja aivan oikein, hän jäi heidän joukkoonsa; ja Teidän Majesteetillanne on siinä niin reipas taistelija, että hän se antoi Jussac'ille tuon kauhean piston, joka niin ankarasti suututtaa herra kardinaalia.

– Häinkö haavoitti Jussac'in? huudahti kuningas, hän, tuo lapsi! Se, Tréville, se on mahdotonta.

– Asia on niin kuin minulla oli kunnia kertoa Teidän Majesteetillenne.

– Jussac'in, joka on kuningaskuntamme ensimmäisiä miekkamiehiä!

– Niin, armollisin herra, hän on nyt löytänyt mestarinsa.

– Minä tahdon nähdä tuon nuorukaisen, Tréville, minä tahdon hänet nähdä ja jos jotakin on tehtävissä, niin tuumikaamme.

– Milloin Teidän Majesteettinne suvaitsee ottaa hänet puheillensa?

– Huomenna kello kaksitoista, Tréville.

– Tuonko minä hänet yksinään?

– Ei, tuokaa tänne kaikki neljä yhdessä. Minä tahdon kiittää heitä kaikkia yhdellä kertaa; uskolliset miehet ovat harvinaisia, Tréville, ja uskollisuus on palkittava.

– Kello kaksitoista olemme Louvressa armollisin herra.

– Tulkaa pieniä portaita, Tréville, pieniä portaita. Tarpeetonta on kardinaalin tietää...

– Kyllä, armollisin herra.

– Ymmärrättehän, Tréville, asetus on aina asetus, ja ovathan kuin ovatkin kaksintaistelut kielletyt.

– Mutta menehän tämä ottelu, armollisin herra, ulkopuolelle tavallisia kaksintaistelun ehtoja, sehän oli tappelu, jota todistaa se, että heitä oli viisi kardinaalin henkivartijaa minun kolmea muskettisoturiani ja herra d'Artagnan'ia vastaan.

– Oikein kyllä, mutta yhtäkaikki, Tréville, tulkaa vaan sittenkin pieniä portaita.

Tréville hymyili. Mutta kun siinä oli jo paljo hänen työksensä, että oli saanut tuon lapsen yllytetyksi mestariansa vastaan, kumarsi hän kunnioittavaisesti kuninkaalle ja, hänen luvallansa, sanoi hänelle jäähyväiset.

Vielä samana iltana ilmoitettiin noille kolmelle muskettisoturille, mikä kunnia heille oli suotu. Koska he jo kauan olivat tunteneet kuninkaan, olivat he vallan levollisia, mutta d'Artagnan gaskonjalaisella mielikuvituksellaan näki siinä tulevaisen onnensa ja vietti yönsä kultaisissa unelmissa. Ja jo

kello kahdeksan aamulla oli hän Athoksen luona.

D'Artagnan tapasi muskettisoturin jo täysissä tamineissaan ja valmiina lähtemään ulos. Kun kuninkaan luokse oli mentävä vasta kello kaksitoista, oli hän tuuminut Porthoksen ja Aramiksen kanssa mennä heittämään palloa Luxemburg'in tallin luona olevassa pallohuoneessa. Athos pyysi d'Artagnan'ia tulemaan mukaan ja vaikka hän tosin ei osannut palloa heittää, kun ei ollut koskaan semmoisessa leikissä ollut, noudatti hän kutsumusta, kun ei tiennyt mitenkä muutoinkaan saisi aikansa kulumaan kello kahteentoista asti, koska kello oli vielä tuskin yhdeksää.

Nuo kaksi muskettisoturia olivat jo saapuneet paikalle ja olivat siellä parhaillaan kahden kesken pallosilla. Athos, joka oli sangen taitava kaikissa ruumiinharjoituksissa, meni d'Artagnan'in kanssa vastapäiselle puolelle ja nyt oli yhteinen leikki alkava. Mutta jo ensi yrityksellä, vaikka hän heitti vasemmalla kädellä, tunsu hän haavansa vielä liian vähän paranneeksi, voidaksensa kestää semmoista ruumiinliikettä. D'Artagnan jäi siis yksinään ja kun hän ilmoitti olevansa liian kykenemätön ryhtymään säännölliseen peliin, jatkettiin heittoa ilman pitämättä niistä tarkkaa laskua. Mutta eräs Porthoksen Herkules-kämmenestä singahtanut pallo hiipaisi niin lähitse d'Artagnan'in naamaa, että se pani hänet arvelemaan, että jos pallo, sen sijaan kuin se nyt meni sivuitse, olisi paukahtanut kohti, hänen puheillepääsynsä olisi uskottavasti mennyt myttyyn, koska hänen olisi ollut mahdoton

saapua kuninkaan luokse. Ja kun tästä puheillepääsystä, hänen gaskonjalaisen mielikuvituksensa mukaan, koko hänen tulevaisuutensa riippui, hän kumarsi kohteliaasti Porthokselle ja Aramikselle ja ilmoitti luopuvansa leikistä siksi kunnes hän saavuttaisi siihen tarpeellisen tottumuksen, ja meni rajaköyden taakse katsojain joukkoon.

D'Artagnan'in pahaksi onneksi oli katsojain seassa eräs Hänen ylhäisyytensä henkivartija, joka vielä sangen harmissaan toveriensa eilen kärsimästä tappiosta, oli päättänyt käyttää ensimmäistä tilaisuutta kostaaksensa. Hän luuli nyt tilaisuuden tulleeaksi ja, puhutellen naapuriansa, lausui:

– Ei ole ihmettelemistä, että tuo nuori mies säikähti palloa, hän on epäilemättä muskettisoturin-oppipoika.

D'Artagnan käännähti, juurikuin käärme olisi häntä pistänyt ja silmäsi terävästi henkivartijaa, joka oli nuo loukkaavat sanat suustaan päästänyt.

– Perhana vieköön! jatkoi tuo toinen väännellen ynseästi viiksiänsä, tiiratkaa minua niinpaljon kuin haluatte, pikku herrani, mikä on sanottu, se on sanottu.

– Ja koska sananne on liian selvä selittämättäkin, vastasi d'Artagnan matalalla äänellä, pyydän teidän seuraamaan minua.

– Milloinka? kysyi henkivartija samalla pilkallisella katsannolla.

– Heti paikalla, jos suvaitsette.

– Kaiketi te tiedätte, kuka minä olen?

– Sitä en laisinkaan tiedä, enkä siitä yhtään välitäkään.

– Siinä teette väärin, sillä jos nimeni tietäisitte, ehkä olisitte vähemmän kiireissänne.

– Mikä teidän nimenne sitten on?

– Bernajoux, teidän nöyrin palvelijanne.

– No niin, herra Bernajoux, sanoi d'Artagnan levollisesti, minä odotan teitä portilla.

– Menkää vaan, herra, kyllä tulen.

– Elkkää pitäkö kovin kiirettä, herra, ettei huomattaisi meidän poistuvan yhdessä; ymmärrätte kaiketi, että siinä toimessa, johon aiomme ryhtyä, liika väki olisi haitaksi.

– Hyvä on, vastasi henkivartija, kummastuksissaan, ett'ei hänen nimensä tehnyt sen suurempaa vaikutusta nuoreen mieheen.

Nimi Bernajoux oli todella tuttu kaikille ihmisille, d'Artagnan ehkä poisluettuna; sillä Bernajoux oli yksi niitä, jotka useimmin tavattiin niissä jokapäiväisissä tappeluissa, joita kaikki kuninkaan ja kardinaalin säännöt ja asetukset eivät saaneet hillityiksi.

Porthos ja Aramis olivat niin kiintyneet pallonheittoonsa ja Athos katseli heitä niin tarkkaavaisesti, ett'eivät he edes nähneet nuoren toverinsa lähtöä. D'Artagnan jäi sanansa mukaan portille odottamaan ja hetkisen perästä tuli tuo toinenkin paikalle. Kun d'Artagnan'illa ei ollut aikaa hukata, kuninkaan luokse menon vuoksi, joka oli määrätty kello kahdeksitoista, katsahti hän ympärillensä ja nähden kadun tyhjäksi, virkkoi vastustajallensa:

– Totta tosiaan on onni teille, vaikka nimenne onkin

Bernajoux, että olette joutuneet tekemisiin vaan muskettisoturin oppilaan kanssa; mutta olkaa huoleti, minä koetan parastani. Asentoon!

– Mutta, lausui Bernajoux'in nimellä puhuteltu, minusta näyttää tämä paikka huonosti valitulta, paljoo parempi olisi Saint-Germain'in luostarin takana tai Pré-aux-Clercs'illä.

– Teidän huomautuksenne on sangen paikallaan, vastasi d'Artagnan; mutta pahaksi onneksi on minulla aika vähissä, sillä minulla on eräs kohta kello kaksitoista. Asentoon siis, herra, asentoon!

Bernajoux ei ollut niitä miehiä, joille semmoista käskyä tarvitsee antaa kahta kertaa. Samassa hetkessä välkähti miekka hänen kädessään ja hän ryntäsi vastustajaansa kohden, jota hän luuli säikäyttävänsä, koska hän oli niin kovin nuori.

Mutta d'Artagnan oli eilen suorittanut kokeensa ja, vielä innoissaan voitostansa sekä pöyhistyneenä siitä suosiosta, joka hänelle oli tulossa, hän päätti olla peräytymättä askeltakaan; miekat ristiytyivätkin suojustimeen asti, ja kun d'Artagnan pysyi paikallansa, oli hänen vastustajansa peräytyminen. Mutta d'Artagnan käytti sitä silmänräpäystä, jolloin Bernajoux'in miekka, hänen peräytyissään, syrjähti, irroitti miekkansa hänen miekastaan ja kosketti vastustajaansa olkapäähän. Nyt d'Artagnan vuorostaan peräytyi askeleen ja kohotti miekkansa; mutta Bernajoux huusi hänelle, ettei hän siitä välittänyt ja puski sokeasti häntä vastaan, sysäytyen hänen miekkaansa. Kun hän kumminkaan ei kaatunut, eikä tunnustanut itseään

voitetuksi, vaan koki siirtyä sinne päin, missä herra de la Trémouille'n hotelli oli, eräs hänen sukulaisensa oli näet herra de la Trémouille'n palveluksessa, niin d'Artagnan, joka ei itsekään tiennyt miten pahan haavan hänen vastustajansa viimeksi oli saanut, ahdisti häntä ankarasti ja epäilemättä olisi surmannut hänet kolmannella iskulla, kun, sittenkuin kadulla syntynyt meteli oli kuulunut pallohuoneelle saakka, kaksi henkivartijan ystävää, jotka olivat kuulleet hänen vaihtavan muutamia sanoja d'Artagnan'in kanssa, riensivät miekka kädessä pallohuoneelta ja hyökkäsivät voittajan kimppuun. Mutta kohtapa näkyi vuorostaan Athos, Porthos ja Aramis, jotta juuri siinä hetkessä kuin nuo kaksi henkivartijaa ryntäsivät heidän nuorta toveriansa vastaan, ehtivät paikalle ja pakoittivat heidät kääntymään. Siinä tuokiossa Bernajoux kaatui; ja kun henkivartijat jäivät nyt kaksi neljää vastaan, rupesivat he huutamaan: "Tänne, tänne, koko de la Trémouille'n hotelli!" Näihin huutoihin tulivat kaikki, ketä hotellissa oli, ulos, ja hyökkäsivät noiden neljän asetoverin kimppuun, jotka taas puolestaan alkoivat huutaa: "Tännepäin, muskettisoturit!"

Tämä huuto ei koskaan mennyt kuuroille korville; sillä muskettisoturit tiedettiin Hänen ylhäisyytensä vihollisiksi, ja heitä rakastettiin sen vuoksi että he vihasivat kardinaalia. Muiden komppaniiojen miehet kuin Punaisen herttuan, niinkuin Aramis oli häntä nimittänyt, menivätkin yleensä tällaisissa taisteluissa kuninkaan muskettisoturien puolelle. Kolmesta ohikulkevasta herra Desessarts'in komppaniian miehestä kaksi liittyi niinkään

noiden neljän toverin avuksi, vaan kolmas juoksi herra de Tréville'n hotelliin ja huusi: "Tännepäin, muskettisoturit, tännepäin!" Tavallisuuden mukaan oli herra de Tréville'n hotelli täynnä sen aseiden miehiä, ja kiiruhtivat nyt tovereilleensa avuksi; syntyi yleinen kahakka, mutta muskettisoturit olivat voiton puolella: kardinaalin henkivartijat ja herra de la Trémouille'n väki peräytyivät hotelliin, jonka portit he mennessään sulkivat, juuri töin tuskin ehtien estää vihollisiansa tunkeutumasta sisään samalla kertaa. Mitä äskeiseen haavoitettuun tulee, hänet oli sinne viety jo kohta ja niinkuin jo sanoimme, sangen pahassa tilassa.

Yllytys muskettisoturien ja heidän liittolaistensa joukossa oli korkeimmillaan ja jopa neuvoteltiin semmoistakin, että, kostoksi herra de la Trémouille'n palvelijain röyhkeydestä kuninkaan muskettisotureita kohtaan, pistettäisiin tuleen koko hänen hotellinsa. Ehdotus oli tehty ja hyväksytty innolla, kun onneksi kello löi yksitoista, muistuttaen d'Artagnan'ia ja hänen tovereitansa kuninkaan puheille menosta, ja kun heistä olisi ollut ikävää, jos tuo kaunis urostyö olisi toimitettu ilman heitä, onnistui heidän tyyntyttää mielet. Jätettiin asia vaan siihen, että paiskattiin muutamia katukiviä portteja vastaan, mutta portit kestivät, ja silloin väsyttiin; muutoin olivat tämän kahakan oikeat päämiehet jo hetkistä ennen jättäneet joukon ja lähteneet herra de Tréville'n luokse, joka odotti heitä, sillä hän oli jo saanut tiedon tästä uudesta metelistä.

– Pian Louvreen, sanoi hän, Louvreen hetkeäkään

kadottamatta, ja koettakaamme tavata kuningas ennenkuin kardinaali on saanut häntä puhutella; me kerromme hänelle tämän tapauksen olleen seurauksena eilisestä, niin ne menevät molemmat yksin tein.

Herra de Tréville lähti neljän nuoren miehen kanssa siis Louvreen; mutta muskettikapteenin suureksi hämmästykseksi ilmoitettiin hänelle kuninkaan menneen hirvenjahdille Saint-Germain'in metsään. Herra de Tréville antoi kahdesti kertoa itselleen tämän uutisen, ja kummallakin kertaa näkivät hänen seurakumppaninsa hänen kasvonsa ruskettuvan.

– Joko Hänen Majesteettinsa, kysyi hän, oli eilen päättänyt lähteä tälle metsästysretkelle?

– Ei, Teidän ylhäisyytenne, vastasi kamaripalvelija, tänä aamuna tuli ylijahtimeitari ilmoittamaan, että yöllä oli muudan hirvi saatu kierrokseen. Ensin vastasi hän, ett'ei hän lähtisi, vaan sitten ei hän kumminkaan voinut vastustaa sitä viehätystä, mitä tämä metsästys lupasi, ja päivällisen syötyänsä lähti hän.

– Ja tapasiko kuningas kardinaalia? kysyi herra de Tréville.

– Aivan luultavasti, vastasi kamaripalvelija, sillä minä näin tänä aamuna Hänen ylhäisyytensä hevoset valjaissa, ja kysyttyäni minne hän matkusti, vastattiin Saint-Germain'iin.

– Meidät on ehdätetty, sanoi herra de Tréville. Hyvät herrat, minä tulen tapaamaan kuningasta tänä iltana; mutta mitä teihin tulee, en neuvoisi teitä uskaltamaan häntä lähestyä.

Varoitus oli niin järkevä ja semmoisen miehen antama, joka sangen hyvin tunsu kuninkaan, että neljä nuorta miestä eivät

yrittäneekään sitä vastustella. Herra de Tréville kehoitti heitä siis kutakin menemään kotiinsa odottamaan hänen vastaisia määräyksiänsä.

Tultuaan hotelliinsa, herra de Tréville arveli viisaimmaksi jouduttautua ensimmäisenä valittamaan. Hän lähetti sen vuoksi erään palvelijoistaan viemään herra de la Trémouille'lle kirjettä, jossa hän pyysi hänen käskemään pois luotansa herra kardinaalin henkivartijan, ja nuhtelemaan väkeänsä siitä uhkarohkeudesta, jolla he olivat hyökänneet hänen muskettisoturiansa kimppuun. Mutta herra de la Trémouille, jolle hänen tallimestarinsa oli jo ennakoita seikat kertonut, tuo sama, jolle Bernajoux oli sukua, käski viemään herra de Tréville'lle semmoisen vastauksen, ettei herra de Tréville'llä eikä hänen muskettisotureillansa ollut mitään valittamisen syytä, vaan päinvastoin hänellä, jonka väkeä muskettisoturit olivat ahdistaneet ja vieläpä aikoneet polttaa hänen hotellinsakin. Mutta koska näiden kahden mahtavan herran välillä olisi kiista voinut jatkua pitkälliseksi, molemmat kun tietysti pysyivät kiini väitteissään, keksi herra de Tréville neuvon, jonka tarkoituksena oli saada kaikki päätökseen: hän lähti itse kohtaamaan herra de la Trémouille'a.

Hän meni siis kohta hänen hotelliinsa ja käski ilmoittaa itsensä.

Molemmat herrat tervehtivät toisiansa kohteliaasti, sillä vaikka eivät olleetkaan toinontoistensa ystäviä, kunnioittivat he kumminkin toisiaan. Kumpaisetkin olivat sydämmen ja kunnian miehiä; ja kun herra de la Trémouille, joka oli

protestantti ja harvoin näki kuningasta, ei kuulunut mihinkään puolueeseen, ei hänen seurustelemistansa rasittanut yleensä mitkään ennakkopäätökset. Tällä kertaa oli kumminkin hänen kohtelunsa, vaikka tosin kohtelias, tavallista kylmempi.

– Herra, virkkoi herra de Tréville, me luulemme kumpikin olevan toisillamme syytä valittaa, ja minä olen nyt tullut tänne itse saattamaan yksissä neuvoihin teidän kanssanne tämän asian selville.

– Mielelläni, vastasi herra de la Trémouille; mutta minä sanon jo edeltäkäsini, että minulla on varsin hyvät tiedot asiasta ja että koko vääryys on teidän muskettisoturienne puolella.

– Te olette liian oikeudellinen ja kohtuullinen, sanoi herra de Tréville, ollaksenne suostumatta ehtoon, jonka nyt aion teille esittää.

– Esittäkää, herra, minä kuuntelen.

– Kuinka voipi herra Bernajoux, teidän tallimestarinne sukulainen?

– Vallan huonosti. Paitsi miekanpistoa, jonka hän on saanut käsivarteensa, ja joka ei liene juuri vaarallinen, on hänellä toinen, joka on lävistänyt hänen keuhkonsa niin pahasti, että lääkäri on siitä kahdella päällä.

– Mutta onko haavoitettu tunnossaan?

– Täydellisesti.

– Puhuuko hän?

– Työläästi, mutta kyllä hän puhuu.

– No hyvä: herra, menkäämme hänen luoksensa;

vannottakaamme häntä nimessä Jumalan, jonka eteen hänet ehkä kohta kutsutaan, ilmoittamaan totuuden; minä otan hänet tuomariksi omassa asiassaan, herra; ja mitä hän sanoo, olen minä uskova todeksi.

Herra de la Trémouille mietti hetkisen, jonka perästä hän, koska oli vaikea tehdä kohtuullisempaa ehdotusta, suostui siihen.

Molemmat kävivät nyt siihen huoneesen, jossa haavoitettu makasi. Kun hän näki kahden niin ylhäisen herran tulevan hänen luoksensa, koetti hän nousta vuoteellaan, mutta ollen liian heikko, uupui hän ponnistuksestaan ja vaipui takaisin melkein tunnottomana.

Herra de la Trémouille lähestyi häntä ja antoi hänen haistella hajusuolaa, joka sai hänet tointumaan. Silloin herra de Tréville, joka ei tahtonut, että häntä voitaisiin syyttää mistään vaikutuksesta sairaasen, kehoitti herra de la Trémouille'a itseänsä kysymään häneltä asiasta.

Mitä herra de Tréville oli aavistanut, tapahtuikin. Elämän ja kuoleman välillä, niinkuin Bernajoux oli, ei hänellä ollut vähintäkään ajatusta salata totuutta; ja hän kertoi näille molemmille herroille asiat aivan tarkoilleen, semmoisina kuin ne olivat tapahtuneet.

Se oli kaikki, mitä herra de Tréville oli tarkoittanutkin; hän toivotti Bernajoux'ille pikaista parantumista, heitti jäähyväiset herra de la Trémouille'lle, palasi hotelliinsa ja käski heti paikalla ilmoittaa noille neljälle ystävällensä, että hän odotti heitä päivällisille luoksensa.

Herra de Tréville'n seura oli sangen valittua, kokonaan kardinaalin vastustajia muutoin. Hyvin ymmärrettävästi liikkui siis puhelu päivällispöydässä noiden kahden tappion alalla, joita Hänen ylhäisyytensä henkivartijat äskettäin olivat kärsineet. Ja kun d'Artagnan oli ollut näiden kahden päivän sankarina, niin hänellenpä sateli onnentoivotuksia, joita Athos, Porthos ja Aramis hänelle yltäkyllin soivat, ei ainoastaan hyvinä tovereina, vaan miehinä, joilla oli ollut kylliksi usein vuoronsa, antaaksensa nyt hänen saada osansa.

Kello kuuden aikaan ilmoitti herra de Tréville, että hänen oli meneminen Louvreen; mutta kun Hänen Majesteettinsa suoman puheillepääsyn aika oli jo ohitse, ei herra de Tréville pyytäneykään käydä sisään pienistä portaista, vaan meni neljän nuoren seuralaisensa kanssa esihuoneeseen. Kuningas ei ollut vielä palannut metsästysretkeltään. Nuoret miehemme olivat odottaneet tuskin puolta tuntia hovimiesten joukossa, kun kaikki ovet avattiin ja ilmoitettiin kuninkaan tulevan.

Tällä hetkellä tunsivat d'Artagnan luunsa ja ytimensä vapisevan. Hetki, joka nyt oli tulossa, oli kaiketikin ratkaiseva koko hänen elämänsä kohtalon. Senpätähden hänen silmänsä tähtäsivät tuskallisesti sitä ovea, josta kuningas oli astuva sisään.

Ludvig XIII ilmestyi näkyviin, käyden seurueensa etunenässä; hän oli metsästyspuvussa, vielä aivan pölyisenä, suuret saappaat jalassa ja piiska kädessä. Ensi silmäyksellä päätti d'Artagnan kuninkaan olevan myrskytuulella.

Mutta vaikka tämä Hänen Majesteettinsa mieliala oli

silminnähtävä, ei se estänyt hovimiesten järjestymästä riveihin pitkin hänen tietänsä; kuninkaan esihuoneissa on toki parempi joutua vihastuneenkin silmän huomattavaksi kuin jäädä kokonaan huomaamattomaksi. Kolme muskettisoturia eivät hekään siis empineet astumasta askeleen esiin, mutta d'Artagnan sitä vastoin jäi heidän taaksensa piiloon; vaan vaikka kuningas persoonallisesti tunsivat Athoksen, Porthoksen ja Aramiksen, kulki hän heidän editsensä katsahtamatta heihin, puhuttelematta heitä ja aivan kuin hän ei olisi heitä koskaan nähnyt. Mutta herra de Tréville, kun kuninkaan silmät hetkiseksi pysähtyivät häneen, kesti tuon silmäyksen niin lujana, että kuningaspa se ennemmin silmänsä pois päin käänsi; jonka perästä Hänen Majesteettinsa, itseksensä murahtaen, astui huoneeseensa.

– Asiat käyvät huonosti, virkkoi Athos hymyillen, eikä meitä tehdä ritareiksi vielä tälläkään kertaa.

– Odottakaa täällä kymmenen minuuttia, sanoi herra de Tréville; ja jos ette kymmenen minuutin kuluttua näe minun tulevan, palatkaa hotelliini: sillä tarpeetonta on sitte minua enää odottaa.

Neljä nuorta miestä odotti kymmenen minuuttia, neljänneksen, kaksikymmentä minuuttia; ja kun ei herra de Tréville'ä vielääkään näkynyt, menivät he pois, levottomina siitä mitä oli tapahtuva.

Herra de Tréville oli rohkeasti astunut kuninkaan vastaanottohuoneeseen ja kohdannut Hänen Majesteettinsa sangen pahalla tuulella, istumassa nojatuolissa, lyöden

saappaitansa piiskanvarrella; tämä kaikki ei estänyt herra de Tréville'ä mitä levollisimmalla tavalla tiedustamasta Hänen Majesteettinsa vointia.

– Huonosti, herra, huonosti, vastasi kuningas, minulla on ikävä.

Se oli tosiaan vaikein tauti Ludvig XIII: lla, jonka kerrotaan usein ottaneen jonkun hovimiehistä ikkunan luokse ja lausuneen hänelle: herra se ja se, nähkäämme yhdessä ikävää.

– Kuinka! Teidän Majesteetillanne ikävä! sanoi herra de Tréville. Eikös Teidän Majesteettinne kuitenkin tänään ole suvainnut nauttia metsästyksen huvia?

– Kaunista huvia! Kaikki pilautuu, totta tosiaan, enkä minä tiedä, otuksillako nyt enää ei ole jälkiä, vai koirillako nyt enää ei ole vainua. Me saamme liikkeelle hirven, ajamme sitä kuusi tuntia, ja kun se on valmis heittäytymään, kun Saint-Simon nostaa torven suullensa puhaltaakseen halalii, – raps! koko koiraliuta joutuu harhapolulle ja syöksee muutaman hirvenvasikan jälkeen. Saattepas nähdä, että minun täytyy kokonaan luopua ajojahdista niinkuin jo olen luopunut haukkajahdista. Oh! minä olen aika onneton kuningas, herra de Tréville! Minulla ei ollut kuin yksi jahtihaukka jälellä, ja sekin kuoli toissapäivänä!

– Todella, armollisin herra, minä käsitän Teidän epätoivonne; mutta onhan Teillä jälellä vielä koko joukko sekä varpus-haukkoja että muita jahtilintuja.

– Eikä ketään, joka kykenisi niitä opettamaan;

haukanopettajat kuolevat sukupuuttoon, ei ole enää muita kuin minä, joka ymmärtäisi metsästystä. Minun jälestäni on kaikki lopussa, eikä sitten enää metsästetä muutoin kuin satimilla, verkoilla ja ansoilla. Jospa minulla vaan edes olisi aikaa harjoittaa oppilaita! mutta kyllä kai! – tuossa kardinaali, joka ei anna minulle hetken lepoa, joka puhuu minulle milloin Espanjasta, milloin Itävallasta, milloin Englannista! Ah, kardinaalia mainitessani, herra de Tréville, minä en ole tyytyväinen teihin.

Herra de Tréville odotti juuri tuota käännettä. Hän tunsikin kuninkaan juurtajaksain; hän ymmärsi, ett'eivät nuo vaikerrukset olleet muuta kuin esipuhetta, jonkunmoista rohkeuteen pyrkimistä, ja nyt hän oli päässyt mihin aikoi.

– Ja millä tavalla olen ollut kyllin onneton pahoittamaan Teidän Majesteettinne mieltä? kysyi herra de Tréville, ollen olevinansa hyvin hämmästyksissään.

– Silläkö tavalla te toimitatte virkaanne, herra? jatkoi kuningas, vastaamatta suoraan herra de Tréville'n kysymykseen; senkö vuoksi minä olen nimittänyt teidät muskettisoturieni kapteeniksi, että ne ottaisivat ihmisiä hengiltä, myllertäisivät kokonaisia kaupunginosia ja tahtoisivat polttaa koko Pariisin, ettekä te hiiskahtaisi sanaakaan? Vaan mitäs, jatkoi kuningas, epäilemättä olen minä liian kiireissäni teitä syyttelemään, epäilemättä ovat rauhanrikkajat jo vankeudessa, ja epäilemättä olette te juuri tulleet ilmoittamaan minulle, että oikeus on pantu toimeen.

– Armollisin herra, vastasi herra de Tréville levollisesti, minä päinvastoin olen tullut anomaan oikeutta.

– Ja ketä vastaan? huudahti kuningas.

– Panettelijoita vastaan, sanoi herra de Tréville.

– Ah, sepä on uutta, virkkoi kuningas. Etteköhän vaan aio sanoa, että nuo teidän kirotut kolme muskettisoturianne, Athos, Porthos ja Aramis, sekä tuo béarnelainen poika, eivät hyökänneet kuin vimmatut Bernajoux-paran kimppuun, eivätkä ole kolhineet häntä sillä tavalla, että hän uskottavasti tällä hetkellä taistelee kuoleman kanssa! Etteköhän aio sanoa, etteivät he sitten ole piirittäneet herttua de la Trémouille'n hotellia ja tahtoneet pistää sitä tuleen! – seikka, joka kenties ei olisi ollut varsin suureksi vahingoksi sota-aikana, koska tuo hotelli on pesäpaikkana hugenoteilla, vaan joka rauhan aikana on harmittavan ikävä esimerkki. Sanokaa, aiotteko kieltää kaiken tämän?

– Ja kuka on Teille ladellut tuon kauniin kertomuksen, armollisin herra? kysyi herra de Tréville levollisesti.

– Kuka minulle on ladellut tuon kauniin kertomuksen, herra! ja kenenkä sen teidän mielestänne pitäisi olla muun kuin sen, joka valvoo minun nukkuessani, joka tekee työtä minun huvitellessani, joka johtaa kaikki valtakunnan asiat sisällä ja ulkopuolella, Ranskassa niinkuin Euroopassa?

– Teidän Majesteettinne tarkoittaa varmaan Jumalaa, sanoi herra de Tréville, sillä minä en tunne muita kuin Jumalan, joka olisi niin paljon korkeammalla Teidän Majesteettianne.

– Ei, herra; minä tarkoitan valtakuntamme tukea, minun ainoaa palvelijaani, ainoaa ystävääni, herra kardinaalia.

– Hänen ylhäisyytensä ei ole Hänen pyhyytensä, armollisin herra.

– Mitä te, herra, sillä tarkoitatte?

– Ett'ei ole erhettymättömiä muita kuin paavi, ja ett'ei tämä erhettymättömyys ulotu kardinaaleihin asti.

– Te tahdotte sanoa, että hän pettää minua, te tahdotte sanoa, että hän kavaltaa minua. Te siis syytätte häntä. Malttakaas, sanokaapa, tunnustakaapa suoraan, mistä te häntä syytätte.

– Minä en häntä syytä, armollisin herra; minä vaan sanon, että hän itse on petyksissä; minä sanon, että hänellä on huonot tiedot asiasta; minä sanon, että on oltu liian kiireisiä syyttämään Teidän Majesteettinne muskettisotureita, joita hän karsain katselee, ja että hän ei ole ammentanut tietojansa hyvistä lähteistä.

– Syytös kohtaa siis herttua de la Trémouille'a itseään! Mitäs siihen vastaatte?

– Voisin vastata, armollisin herra, että asia koskee häntä liian läheisesti, että hän voisi olla vallan puolueeton todistaja; mutta kaukana siitä, armollisin herra, minä tunnen herttuan jaloksi ja rehelliseksi mieheksi, ja minä vetoon häneen, mutta yhdellä ehdolla.

– Millä?

– Sillä ehdolla, että Teidän Majesteettinne kutsuttaa hänet luoksensa, tutkistelee häntä itse, kahdenkesken, ilman todistajitta, ja että minä saan kohdata Teidän Majesteettianne

kohta kuin herttua on lähtenyt.

– Olkoon menneeksi! sanoi kuningas, ja te tyydytte siihen, mitä herra de la Trémouille on sanova?

– Tyydyn, armollisin herra.

– Te hyväksytte hänen tuomionsa?

– Arvelematta.

– Ja te alistutte niiden korvausten alaiseksi, jotka hän on vaativa?

– Täydellisesti.

– La Chesnaye! huusi kuningas. La Chesnaye!

Ludvig XIII: n uskottu kamaripalvelija, joka pysyttäytyi aina ovella, astui sisään.

– La Chesnaye, sanoi kuningas, kutsuttakoon silmänräpäyksessä tänne herra de la Trémouille; minä tahdon puhutella häntä vielä tänä iltana.

– Teidän Majesteettinne vakuuttaa minulle sanallansa, ett'ei hän ota puheillensa ketään herra de la Trémouille'n ja minun välilläni?

– En ketään, kunniasanani.

– Huomenna siis, armollisin herra.

– Huomenna.

– Mihin aikaan suvaitsee Teidän Majesteettinne?

– Mihin aikaan vaan tahdotte.

– Mutta jos minä tulen kovin aikaisin aamulla, pelkään herättäväni Teidän Majesteettianne.

– Herättävänne minua? Nukunkos minä? Minä en enää nuku,

herrani; minä olen unen horroksissa toisinaan, siinä kaikki. Tulkaa siis vaan niin varhain kuin tahdotte, vaikka jo kello seitsemän; mutta kavahtakaa itseänne, jos muskettisoturinne ovat syyllisiä.

– Jos minun muskettisoturini ovat syyllisiä, jätetään syylliset Teidän Majesteettinne käsiin, hän menetelkөөn heidän kanssansa mielensä mukaan. Vaatiiko Teidän Majesteettinne vielä mitään? sanokaa sana, minä olen valmis tottelemaan.

– En, herrani, muuta ei minulla ole sanottavaa, eikä minua ilman syyttä nimitetä Ludvig Oikeamieleksi. Huomenna siis, herrani, huomenna.

– Jumala varjelkoon Teidän Majesteettianne sinne asti.

Niin vähän kuin kuningas nukkuikin, nukkui herra de Tréville vielä vähemmän; hän ilmoitti vielä samana iltana kolmelle muskettisoturillensa ja heidän toverillensa, että heidän oli saapuminen hänen luoksensa kello puoli seitsemän aamulla. Hän vei heidät kanssansa, vakuuttamatta heille mitään, lupaamatta heille mitään, eikä hän salannut heiltä, että heidän sekä hänen omakin suosionsa riippui tästä arvanheitosta.

Kun he olivat saapuneet pienille portaille, jätti hän heidät siihen odottamaan. Jos kuningas olisi heille vielä suutuksissa, tulisi heidän poistua ilman häntä kohtaamatta; jos kuningas suostuisi ottamaan heidät puheillensa, tarvittiin, vaan kutsua heitä.

Tultuansa kuninkaan erityiseen esihuoneeseen, tapasi herra de Tréville La Chesnaye'n, joka ilmoitti hänelle, ett'ei herttua de

la Trémouille'a oltu eilen illalla tavattu hotellissaan, että hän oli palannut kotiinsa liian myöhään, voidaksensa enää mennä Louvreen, että hän oli juuri äsken saapunut ja oli parhaillaan kuninkaan luona.

Tämä seikka oli herra de Tréville'lle sangen mieleinen, sillä tämä saattoi hänet ihan varmaksi siitä, ett'ei mitkään vieraat mielijohteet pääsisi pujahtamaan herra de la Trémouille'n todistuksen ja hänen välillensä.

Ja tosiaan, tuskin kymmentä minuuttia oli kulunut, kun kuninkaan vastaanottohuoneen ovi avautui, ja kun herra de Tréville näki herttua de la Trémouille'n astuvan ulos, tämä tuli hänen luoksensa, ja sanoi:

Herra de Tréville, Hänen Majesteettinsa oli lähettänyt noutamaan minua luoksensa, tiedustaaksensa kuinka eilenaamuiset asiat minun hotellini luona tapahtuivat. Minä olen hänelle kertonut totuuden, nimittäin, että syy oli meidän miehissämme ja että minä olin valmis pyytämään teiltä anteeksi. Koska minä nyt teidät tapasin, suvaitkaa ottaa vastaan anteeksipyyntöni ja pitää minua aina ystävänänne.

– Herra herttua, lausui herra de Tréville, minä luotin niin täydellisesti teidän suoruuteenne, etten minä tahtonut Hänen Majesteettinsa luona ketään muuta puollustajaa kuin teidät itsenne. Minä näen, ett'ei luottamukseni ollut turha ja minä olen kiitollinen teille siitä, että Ranskassa on vielä yksi mies, josta voipi erhettymättä sanoa mitä minä olen teistä sanonut.

– Hyvä, hyvä! sanoi kuningas, joka kahden oven lomasta oli

kuullut kaikki nuo kohteliaisuudet; mutta Tréville, sanokaapa hänelle, koska hän väittää olevansa teidän ystäviänne, että minä tahtoisin myöskin olla hänen ystäviänsä, vaan että hän on huolimaton minua kohtaan; että siitä on jo melkein kolme vuotta kuin minä häntä näin ja ett'en minä näe häntä muutoin kuin noudattamalla hänet luokseni. Sanokaa hänelle kaikki tuo minun puolestani; sillä ne ovat asioita, joita kuningas ei voi sanoa itse.

– Kiitoksia, armollisin herra, kiitoksia, sanoi herttua; mutta olkoon Teidän Majesteettinne varma siitä, ett'eivät ne, – tätä en suinkaan sano herra de Tréville'stä, – ett'eivät ne, joita Teidän Majesteettinne näkee joka hetki päivästä, ole teidän hartaimpia ystäviänne.

– Ah, te kuulitte minun sanani: sitä parempi, herttuani, sitä parempi, sanoi kuningas, käyden ovien lomasta esille. Ah, siinä olette te, Tréville, mutta missä ovat teidän muskettisoturinne? minä sanoin teille toissapäivänä, että ottaisitte ne mukaanne, minkä vuoksi ette ole sitä tehneet?

– He ovat tuolla alhaalla, armollisin herra, ja Teidän luvallanne menee La Chesnaye sanomaan heille, että tulisivat tänne.

– Niin, niin, tulkoot heti paikalla; kello tulee kohta kahdeksan ja kello yhdeksän odotan minä erästä vierasta. Hyvästi, herra herttua, ja käykää kaikin mokomin vastakin. Sisään Tréville.

Herttua kumarsi ja meni. Juuri kuin hän aukasi ovea, kolme muskettisoturia ja d'Artagnan, La Chesnaye'n saattamina, näkyivät portaisissa.

– Tulkaa tänne, uljaat soturini, sanoi kuningas, tulkaa tänne; minulla on teille nuhteita.

Muskettisoturit lähestyivät kumartaen; d'Artagnan seurasi heitä perässä.

– Mitä hiisiä! jatkoi kuningas, teidän neljän vuoksi seitsemän Hänen ylhäisyytensä henkivartijaa kahdessa päivässä asehylyiksi! Se on liikaa, herrat hyvät, se on liikaa. Tätä menoa mennen, Hänen ylhäisyytensä on pakko hankkia kolmessa viikossa uudet miehet komppaniiaansa ja minun panna asetukset kaikessa ankaruudessaan käytäntöön. Yksi, sattumalta, no siitä en virkkaisi mitään; vaan seitsemän kahdessa päivässä, minä sanon sen vieläkin, se on liikaa, se on aivan peräti liikaa.

– Senpätähden, armollisin herra, Teidän Majesteettinne näkeekin heidän nyt masentuneina ja katuvaisina tulevan pyytämään anteeksi.

– Masentuneina ja katuvaisina! Hym! sanoi kuningas; minä en laisinkaan luota heidän tekopyhiin kasvoihinsa; erittäinkin on tuolla muuan gaskonjalaisnaama. Käykää esiin, herra.

D'Artagnan, ymmärtäen tuon kohteliaisuuden häntä tarkoittavan, lähestyi mitä onnettomimman näköisenä.

– No kuinka te sanoitte minulle, että hän on nuori mies? lapsihan hän on, herra de Tréville, lapsi kerrassaan! Ja tämäkö se antoi sen tanakan piston Jussac'ille?

– Ja ne kaksi kaunista pistoa Bernajoux'ille.

– Aivanko totta!

– Lukuunottamatta, sanoi Athos, että ell'ei hän olisi päästänyt

minua Cahusac'in kynsistä, minulla varmaankaan nyt ei olisi kunnia tällä hetkellä olla alamaissimmasti Teidän Majesteettinne puheilla.

– Mutta sehän on koko hirviö tuo béarnelainen, tuhat tulimaista! herra de Tréville? niinkuin isävainajani, kuningas, olisi sanonut. Tuossa ammatissa käy kaiketi monta takkia repaleiseksi ja monta miekkaa palasiksi. Ja ovathan gaskonjalaiset aina köyhiä, eikös niin?

– Armollisin herra, minun täytyy tunnustaa, ett'ei heidän vuoristoissansa ole vielä löydetty mitään kultakaivoksia, vaikka Luojan kyllä sopisi suoda heille semmoinen ihme palkkioksi siitä tavasta, millä he puollustavat Teidän isänne, kuninkaan, vaatimuksia.

– Joka on sitä paljo, että gaskonjalaiset ne ovat minun itsenikin kuninkaaksi tehneet, eikö niin, Tréville, koska minä olen isäni poika? No niin, olkoon menneeksi, en minä sitä rupea kieltämään. La Chesnaye, menkääs katsomaan, ettekö kaikkia taskujani kopeloimalla löytäisi neljääkymmentä pistole'a; ja jos löydätte, tuokaa ne minulle. Ja nyt, nuori mies, selittäkööpä omantunnon mukaan, kuinka kaikki on tapahtunut?

D'Artagnan kertoi eilisen kohtauksen juurtajaksain: kuinka hän saamatta unta siitä ilosta, että pääsi kuninkaan puheille, oli mennyt tapaamaan tovereitansa kolmea tuntia ennen puheillepääsyn määräaika; kuinka he yhdessä olivat menneet pallohuoneelle ja kuinka sen vuoksi, että hän oli sanonut pelkäävän saavansa pallon naamaansa, häntä oli pilkannut

Bernajoux, joka oli vähällä saada maksaa tuon pilkan hengellensä, ja herra de la Trémouille hotellinsa menettämisellä, vaikka hän oli viaton koko asiaan.

– Juuri niin se oli, mutisi kuningas; juuri niin kertoi herttuakin asian. Kardinaali parka! seitsemän miestä kahdessa päivässä, ja hänen kalleimpiansa, mutta nyt on kylliksi; hyvät herrat, kuulkaas, nyt on kylliksi: te olette saaneet täydellisen korvauksen Férou-kadun asiasta ja ylikin; saatte olla tyytyväisiä.

– Jos Teidän Majesteettinne on, sanoi Tréville, olemme kyllä me.

– Kyllä minä olen, sanoi kuningas, ottaen kourallisen kultaa La Chesnaye'n kädestä ja pannen sen d'Artagnan'in käteen. Kas tässä, sanoi hän, todistus minun tyytyväisyydestäni.

Niinä aikoina ei niitä ylpeyden aatteita, jotka nykyaikaan vallitsevat, ollut vielä laisinkaan olemassa. Aatelismies otti kädestä käteen kuninkaalta rahaa, eikä siinä ollut mitään alentavaa. D'Artagnan pisti siis neljäkymmentä pistole'a taskuunsa vallan peittelemättä ja osoitti päinvastoin mitä suurinta kiitollisuutta Hänen Majesteettiansa kohtaan.

– No niin, sanoi kuningas katsahtaen seinäkelloon, no niin, ja kun kello on jo puoli yhdeksän, niin hyvästi nyt vaan; sillä niinkuin jo sanoin, odotan minä erästä tänne kello yhdeksän. Kiitoksia uskollisuudestanne, hyvät herrat. Minä voin siihen luottaa, eikö niin?

– Kyllä, armollisin herra! huudahtivat kaikki neljä asetoveria yhteen ääneen, me antaisimme hakata itsemme kappaleiksi

Teidän Majesteettinne tähden.

– Hyvä, hyvä; mutta pysykäähän vaan kokonaisina: se on enemmän arvoista ja siten olette minulle suuremmaksi hyödyksi. Tréville, lisäsi kuningas matalalla äänellä muiden poistuessa, kun teillä ei ole paikkaa muskettisoturien joukossa ja muutoinkin olemme päättäneet, ettei siihen päästetä ilman koetusaikaa, niin pankaa tuo nuori mies herra Desessarts'in, teidän lankonne, henkivartijakomppaniaan. Ah, lempo viekөөn, Tréville, minua huvittaa nähdä, miten kardinaali murtaa suuta: hän joutuu vimmaan, mutta yhdentekevä; minä olen täydessä oikeudessani.

Ja kuningas heitti kädestä pitäin jäähyväiset Tréville'lle, joka meni pois ja yhtyi muskettisotureihinsa, jotka hän tapasi jakamassa d'Artagnan'in kanssa niitä neljääkymmentä pistole'a.

Ja kardinaali raivostui, niinkuin Hänen Majesteettinsa oli arvannut, raivostuipa niin, ett'ei hän kahdeksaan päivään tullut kuninkaan pelipöytään, mikä ei kumminkaan estänyt Hänen Majesteettiansa osoittamasta hänelle mitä herttaisinta puoltansa ja, joka kerta kuin he kohtasivat, kysymästä häneltä mitä mairittelevimmalla äänellänsä:

No, herra kardinaali, kuinkas on teidän miestenne, Bernajoux-paran ja Jussac-paran laita?

VII.

Muskettisoturit yksityisolossaan

Kun d'Artagnan oli päässyt ulos Louvresta ja neuvotteli ystäväinsä kanssa, mihin hän käyttäisi osuutensa noista neljästäkymmenestä pistole'sta, neuvoi Athos häntä tilaamaan kelpo aterian Pomme-de-Pin'in ravintolassa, Porthos ottamaan palvelijan, ja Aramis hankkimaan säädynmukaisen lemmityn.

Ateria syötiin samana päivänä ja palvelija teki tointansa jo samassa tilaisuudessa. Aterian oli tilannut Athos ja palvelijan oli hankkinut Porthos. Se oli muuan pikardilainen, jonka tuo turhamielinen muskettisoturi oli samaisena päivänä yhdyttänyt Tournelle'n sillalla, laittamassa sylkemällä renkaita veteen.

Porthos arveli tuommoisen toimen osoittavan ajattelevaa ja mietiskelevää luonnetta ja oli ottanut hänet ilman muuta suositusta. Porthoksen pulska ulkonäkö, hän näet luuli joutuneensa tämän palvelukseen, oli viehättänyt Planchet'ia – se oli pikardilaisen nimi, – mutta hän näki hieman pettyneensä, havaitessaan paikkansa olevan toisen, Mousqueton-nimisen ammattiveljen hallussa, ja Porthoksen selittäessä, ett'ei hänen taloutensa, vaikka suurikin, tarvinnut kahta palvelijaa, vaan oli hänen rupeaminen d'Artagnan'in palvelukseen. Mutta kun hän oli apuina isäntänsä pitämässä päivällisissä ja näki tämän maksaessaan vetävän kourallisen kultaa taskustaan,

luuli hän saavuttaneen onnensa ja kiitti taivasta, että hän oli joutunut tuommoisen Kroisoksen käsiin; hän jäi siihen uskoon vielä perästä ateriankin, jonka jätteillä hän korvasi pitkät paastonsa. Mutta kun Planchet iltaisilla laittoi vuodetta herrallensa haihtuivat hänen tuulentupansa. Vuode oli ainoa mitä olikaan tässä huoneuksessa, joka sisälsi esihuoneen ja makuukammion. Planchet makasi esihuoneessa peitteellä, joka otettiin d'Artagnan'in vuoteesta ja d'Artagnan sai siten olla ilman.

Athoksella puolestaan oli palvelija, jonka hän oli harjoittanut palvelukseensa aivan omituisella tavalla ja jonka nimi oli Grimaud. Hän oli peräti hiljainen, tuo arvoisa herra. Me puhumme tietysti Athoksesta. Niinä viitenä tai kuutena vuotena, jonka hän oli elänyt mitä läheisimmässä ystävyys suhteessa toveriensa Porthoksen ja Aramiksen kanssa, muistivat he nähneensä hänen usein hymyilleen; mutta he eivät olleet koskaan kuulleet hänen nauravan. Hänen puheensa oli lyhyttä ja painokasta, se ilmoitti aina mitä hän halusi sanoa, vaan ei yhtään enempiä: siinä ei ollut mitään korusanoja, lisäyksiä tai liioituksia. Hänen sanansa kulkivat kohti asiaa, syrjähtämättä.

Vaikka Athos oli tuskin kolmenkymmenen ikäinen ja hänellä oli omanansa sekä kauneus että äly, ei kukaan tiennyt hänellä olevan lemmittyä. Ei hän koskaan puhunut naisista. Tosin ei hän kieltänyt muiden puhumasta hänelle niistä, mutta helposti saattoi havaita tämänlaatuisen keskustelun, johon hän viskasi sanan silloin toisen tällöin, katkerasti ja surumielisesti, olevan

hänelle kokonaan vastenmielistä. Hänen tynimielisyytensä, jörömäisyytensä ja äänettömyytensä tekivät hänet melkein vanhukseksi; päästäkseen poikkeamasta näistä tavoistaan, hän oli totuttanut Grimaud'in tottelemaan pientä viittausta tai vähäistä huulten liikettä vaan. Hän ei puhunut tälle kuin aivan viimeisessä tingassa.

Toisinaan Grimaud, joka pelkäsi herraansa kuin tulta, samalla kuin oli häneen suuresti kiintynyt ja kunnioitti suuresti hänen neroansa, luuli täydellisesti käsittäneensä isäntänsä tarkoituksen ja riensi täyttämään hänen tahtoansa, mutta aivan päinvastoin kuin olisi pitänyt. Silloin Athos kohautti olkapäitensä ja kuritti Grimaud'ia, kumminkin ilman vihastumatta. Semmoisissa tiloissa puhui hän jonkun vähän.

Porthoksella oli, niinkuin sen on jo voinut huomata, aivan päinvastainen luonne kuin Athoksella: hän ei ainoastaan puhunut paljon, vaan puhui kovaa; ja vähät hän siitä välitti, se oikeus hänelle on myönnettävä, kuunneltiinko häntä vai ei; hän puhui vaan puhumisen halusta ja kuullaksensa omaa ääntänsä; hän puhui kaikesta muusta vaan ei tieteestä, sanoen syyksi sen, että hänellä oli lapsuudesta saakka juurtunut viha oppineita vastaan. Hänen olentonsa ei ollut niin ylevä kuin Athoksen, ja tämän huonommuuden tunto oli heidän ensimmäisinä toveriaikoinansa saattanut hänet monesti menettelemään väärin tuota oivaa aatelismiestä kohtaan, jota hän silloin koki voittaa loistavalla ulkoasullaan. Mutta yksinkertaisessa muskettilaiskauhtanassaan saattoi Athos vaan sillä tavallaan, millä hän päätänsä kohotti

tai askeleensa astui, milloin tahansa ottaa oikean asemansa ja syrjäyttää turhamielisen Porthoksen toiseen arvoluokkaan. Tämä korvaukseksi siitä täytti herra de Tréville'n esihuoneen ja Louvren päävartion ylvästelemällä nais-onnestansa, josta Athos ei koskaan puhunut; ja sittenkuin hän oli siirtynyt virkaatelistä suku-aateliin, tavallisista aatelisnaisista paroonittariin, ei ollut enää vihdoin kysymystä sen vähemmästä kuin ulkomaan ruhtinattaresta, joka muka tahtoi osoittaa häntä kohtaan ääretöntä hyväntahtoisuutta.

Vanha sananparsi sanoo: "Mimmoinen herra, semmoinen palvelija." Siirtykäämme sen vuoksi Athoksen palvelijasta Porthoksen palvelijaan, Grimaud'ista Musqueton'iin.

Musqueton oli normantilainen, jonka rauhallisen Bonifacenimen hänen isäntänsä oli muuttanut enemmän kajahtavaksi Musqueton'iksi. Hän oli tullut Porthoksen palvelukseen ehdolla, että saisi ainoastaan puvun ja asunnon, mutta ne molemmat komeat; hän ei vaatinut muuta kuin kaksi tuntia päivässä omaa teollisuuttansa varten, josta hän saisi muun toimeentulonsa. Porthos oli suostunut kauppaan; asia sopi hänelle mainiosti. Hän leikkuutti Musqueton'ille takkeja vanhoista nutuistaan ja varakauhtanoistaan, ja sukkelapäinen räätäli käänteli ja sommitteli niistä Musqueton'ille vallan uuden-uutukaisia, niin että Musqueton näytti varsin pulskalta kävellessään isäntänsä perässä.

Aramis taas, jonka luonteen luulemme jo tarpeeksi kuvanneemme, muutoin luonteen, jota, samoin kuin hänen

toveriensakin, meillä on tilaisuus seurata sen kehittymistilassa, hänen palvelijassansa, nimeltä Bazin. Siinä toivossa, joka hänen herrallansa oli päästä kerran hengelliseen säätyyn, oli hän aina mustaan puettuna, niinkuin vastaisen kirkonmiehen palvelijan ollakkin tuli. Hän oli berryläinen, ijältään noin kolmekymmentä viisi tai neljäkymmentä vuotta, lempeä, rauhallinen, hyvässä lihassa, luki hartauskirjoja joutoaikoina, joita hänelle myönsi isäntänsä ja söi, tarkoin sanoen, kahden miehen määrän, tosin vähemmän vaihtelevaa, vaan sitä erinomaisempaa ruokaa. Sen ohessa oli hän mykkä, sokea, kuuro ja uskollisuudessaan horjumaton.

Koska nyt siis tunnemme, ainakin päällisin puolin, herrat ja palvelijat, siirtykäämme heidän asuntoihinsa.

Athos asui Férou-kadun varrella, pari askelta Luxemburg'ista; hänen huoneuksensa sisälsi kaksi varsin somasti kalustettua kamaria kartanossa, jonka vielä nuorehko ja vielä todella kaunis emäntä turhaan heitteli hänelle suloisia katseitaan. Muutamia jäännöksiä menneestä loistosta näkyi siellä täällä tämän vähäisen asunnon seinillä: esimerkiksi muuan runsaasti koristettu miekka Franssi I: n ajoilta, jonka jalokivillä kaunistettu kahva jo yksinään oli kahden sadan pistole'n arvoinen, ja jota Athos ei kovimpienkaan puutteiden aikoina ollut koskaan suostunut panttaamaan tai myömään. Tuota miekkaa oli Porthos kauan himoinnut; hän olisi antanut kymmenen vuotta elämästään jos olisi saanut sen omaksensa.

Eräänä päivänä kun hänellä muka oli lemmenkohtaus erään

herttuattaren kanssa, koetti hän saada sitä lainaksi Athokselta. Silloin Athos mitään virkkaamatta tyhjensi lakkarinsa, veti niistä esille kaikki hohtokivensä, kukkaronsa, kultavitjansa ja muut kalleutensa, ja tarjosi kaikki ne Porthokselle; mutta miekka, sanoi hän, on naulattu paikkaansa, eikä ole lähtevä siitä ennenkuin sen omistaja jättää asuntonsa. Paitsi miekkaa oli hänellä vielä kuva, esittävä erästä jalosukuista herraa Henrikki III: n ajoilta, loistavassa puvussa ja Pyhän Hengen ritarimerkillä koristettuna, ja tässä kuvassa olivat muutamat piirteet, muutamat sukuvivahdukset niin Athoksen näköön päin, että tuo suuri, kuninkaan ritarimerkeillä varustettu herra mahtoi olla hänen esiänsä.

Vihdoin eräs kauniisti kultailtu rasia, jossa oli sama vaakuna kuin miekassa ja kuvassa, muodosti kamiinikoristuksen, joka jyrkästi erosi muusta huoneen sisustuksesta. Athos piti rasian avaimen aina taskussansa. Mutta erään kerran oli hän avannut rasiaa Porthoksen nähden ja Porthos sai silloin havaita, ett'ei rasia sisältänyt muuta kuin kirjeitä ja papereita: rakkaudenkirjeitä ja perheellisiä asiakirjoja varmaankin.

Porthos asui avarassa ja ulkonäöltä sangen komeassa talossa Vieux-Colombier-kadun varrella. Joka kerta kuin hän jonkun ystävän kanssa kulki ikkunoittensa ohitse, joiden ääressä Musqueton aina seisoj täydessä livreessä, viittasi Porthos sinnepäin kädellään ja päällään, lausuen: Tuossa asun minä! Mutta ei häntä koskaan tavattu kotona, eikä hän koskaan kutsunut ketään käymään luonansa, joten ei kellään ollut tietoa

siitä komeudesta, mikä siellä sisällä mahtoi vallita.

Mitä Aramikseen tulee, hän asui alakerrassa pienessä huoneuksessa, joka sisälsi työhuoneen, aterion ja makuukammion, joka viime mainittu oli pienen, vihreän, varjoisan puutarhan puolella, jonne ei naapurin silmä päässyt pilkistämään.

D'Artagnan'in asumuksen jo tunnemme, niinkuin myöskin hänen palvelijansa, mestari Planchet'in.

D'Artagnan oli sangen utelias luonnostaan, niinkuin yleensä sellaiset, joilla on taipumus vehkeihin, ja hän koki kaikin mokomin saada selvää, keitä Athos, Porthos ja Aramis oikeastaan olivat; sillä näiden tekonimien taakse oli jokainen heistä kätkenyt oikean aatelinimensä, semminkin Athos, jonka jo kaukaa tunsii ylhäissukuiseksi. Hän tiedusteli siis Porthokselta Athoksen ja Aramoksen alkuperää, ja Aramikselta Porthoksen.

Valitettavasti ei Porthos itsekkään tiennyt hiljaisen toverinsa elämästä muuta kuin huhupuheita. Sanottiin hänen kärsineen suuria onnettomuuksia rakkauden asioissa ja jonkun hirveän petoksen myrkyttäneen ainaiseksi tämän kunnianarvoisan miehen elämän. Mutta mikä oli tuo petos? Sitä ei kukaan tiennyt.

Porthos sitä vastoin oli helppo tulla tuntemaan, paitsi hänen oikeaa nimeänsä, jota, samoinkuin hänen kahden toverinsakaan ei tiennyt kukaan muu kuin herra de Tréville. Turhamielinen ja löyhäkielinen kun hän oli, näki hänen lävitsensä kuin kristallin lävitse. Ainoa, mikä olisi voinut eksyttää tutkijaa, olisi ollut, että hänestä olisi ruvennut uskomaan kaikkea sitä hyvää, mitä hän

itsestään kertoili.

Aramis taas, vaikka hän näytti semmoiselta kuin ei hänellä mitään salaisuutta olisi ollut, oli täynnä salaperäisyyttä; hän vastasi niukasti niihin kysymyksiin, joita hänelle tehtiin muista, ja välttelemällä niihin, joita tehtiin hänestä itsestään. Eräänä päivänä d'Artagnan, kauan kyselyään Porthokselta ja saatuaan tietää sen huhun, joka oli liikkeellä tuon muskettisoturin hyvästä onnesta erään ruhtinattaren suhteen, tahtoi tietää myöskin Aramoksen omista lemmenseikkailuista.

– Entäs te, toverini hyvä, sanoi hän, te, joka puhutte muiden paroonittarista, kreivinnoista ja ruhtinattarista?

– Anteeksi, keskeytti Aramis, minä olen puhunut, koska Porthos niistä itse puhuu, koska hän on kaikkia noita hellyydenseikkoja huudellut minun kuulteni. Mutta uskokaa pois, hyvä herra d'Artagnan, jos minulla olisi nuo asiat toisesta lähteestä, tai jos ne olisivat minulle uskotut, ei olisi mikään rippisiä hiiskumattomampi kuin minä.

– Sitä en epäile, vastasi d'Artagnan; mutta minusta vaan näyttää, että te itsekkin olette melkoisesti perehtyneet vaakunoihin, päättäen eräästä kirjaillusta nenäliinasta, jota minä saan kiittää siitä kunniaista, että olen päässyt teidän tuttavuuteenne.

Aramis ei tällä kertaa yhtään pahastunut, heittihe vaan hyvin viattoman näköiseksi ja vastasi hellämielisesti:

– Hyvä ystävä, elköö unhattako, että minä tahdon olla kirkon oma ja pakenen kaikkia maallisia houkutusia. Tuota

nenäliinaa, jonka näitte, ei ole minulle annettu, vaan sen unhotti eräs ystäväni minun luokseni. Minun täytyi ottaa se huostaani, ett'en heitä saattaisi ilmi, häntä ja sitä naista, jota hän rakastaa. Mitä minuun tulee, ei minulla ole ollut, enkä tahdo mitään lemmittyä, vaan noudatan siinä Athoksen ymmärtäväistä esimerkkiä, hänellä näet ei ole semmoista enempää kuin minullakaan.

– Mutta mitä hittoja! ettehän te ole apotti, vaan muskettisoturi.

– Muskettisoturi vaan toistaiseksi, hyvä ystäväni, niinkuin kardinaali sanoo, muskettisoturi vastoin tahtoani, vaan sydämmessäni kirkon mies, uskokaa pois. Athos ja Porthos ovat minut työntäneet tähän joukkoon, toimittaaksensa minulle tekemistä: minulle sattui, juuri siihen aikaan kuin olin papiksi vihittäytymäisilläni, muuan pieni haitta... Mutta mitä se teitä huvittaisi, minä vaan tuhlaan kallista aikaanne.

– Ei laisinkaan, se huvittaa minua suuresti, huudahti d'Artagnan, eikä minulla tällä hetkellä ole vähintäkään kiirettä.

– Niinpä niin, vaan minulla on messukirjani luettavana, vastasi Aramis; sitte muutamia värssyjä kirjoitettavana, joita minulta pyysi rouva d'Aiguillon; sitte pitää minun mennä Saint-Honoré-kadulle ostamaan punaista poskimaalia rouva de Chevreuse'lle: siis näette, hyvä ystäväni, että ell'ei teillä ole kiire, on minulla sitä enemmän.

Ja Aramis ojensi sydämmellisesti kätensä nuorelle toverillensa ja heitti hänelle jäähyväiset.

D'Artagnan ei kaikella vaivallaan saanut tietää enempää kolmesta uudesta ystävästään. Hän otti siis tällä erää uskoaksensa kaikki, mitä heidän entisyydestään puhuttiin, toivoen tulevaisuudessa pääsevänsä heistä paremmille selville. Toistaiseksi piti hän Athosta Akilleynä, Porthosta Ajaksena ja Aramista Jooseppina.

Näiden neljän nuoren miehen elämä muutoin oli hauskaa. Athos pelasi, ja aina tappiolla. Mutta ei hän kumminkaan koskaan lainannut ystäviltaan penniäkään, vaikka hänen kukkaronsa oli heille aina alttiina; ja jos hän oli pelannut kunniasanansa päälle, herätytti hän velkamiehensä aina jo kello kuuden aikaan aamulla, maksaaksensa hänelle eiliset pelivelkansa.

Porthoksella oli omat temppunsa: jos hän voitti pelissä, eli hän vallattomasti ja loistavasti; jos menetti, katosi hän kokonaan moneksi päivää, ja ilmestyi sitte taas ihmisten ilmoille nuutuneena ja kalvakkana, mutta rahaa taskussa.

Aramis taas, hän ei pelannut koskaan. Hän oli kehnoin muskettisoturi ja huonoin juomatoveri, mitä saattoi nähdä. Hänellä oli aina jotakin toimitettavana. Toisinaan keskellä päivällisiä, kun jokainen viinin innostamana ja puhelun elähdyttämänä luuli vielä olevan pari kolme tuntia päivällisajasta jälellä, Aramis katsahti kelloonsa, nousi ylös herttaisesti hymyillen ja heitti jäähyväiset seuralle, mennäksensä, sanoi hän, keskustelemaan erään jumaluusoppineen kanssa. Toisen kerran meni hän kotiinsa kirjoittamaan muka jotakin teesiä, ja pyysi

ystäviänsä, ett'eivät tulisi häntä häiritsemään. Sillä välin hymyili Athos tuota kaunista, surumielistä hymyänsä, joka niin hyvin soveltui hänen ylevään ulkomuotoonsa, ja Porthos joi, vannoen, ett'ei Aramis koskaan kelpaisi muuksi kuin maakappalaiseksi.

Planchet, d'Artagnan'in palvelija, kantoi jalosti onnellisuuttansa; hän sai kolmekymmentä sous'ta päivältä, ja kuukauden ajan tuli hän kotiin iloisena kuin peipponen ja ystävällisenä isäntäänsä kohtaan. Vaan kun vastatuuli alkoi puhaltaa Fossoyeurs-kadun perheesen, toisin sanoen, kun nuo Ludvig XIII: n neljäkymmentä pistole'a alkoivat olla loppuillaan, rupesi hän purkamaan valituksia, jotka Athoksesta olivat inhottavia, Porthoksesta hävyttömiä ja Aramiksesta naurettavia. Athos neuvoi silloin d'Artagnan'ia eroittamaan lurjuksen, Porthos tahtoi, että häntä ensin löylytettäisiin ja Aramis väitti, ettei isännän tarvitse kuunnella muuta kuin niitä ylistyksiä, mitä hänelle lausuttiin.

– Kyllähän teidän on hyvä sanoa, virkkoi d'Artagnan: Athoksen, joka elätte mykkänä Grimaud'in kanssa, joka kiellätte hänen puhumasta, jolla niinmuodoin ei koskaan ole pahoja sanoja häneltä kuultavana; Porthoksen, joka vietätte loistavaa elämää ja joka olette Musqueton'illenne jumalana, Aramoksen vihdoin, joka, aina kiini jumaluusopillisissa tutkimuksissanne, herätätte lempeässä ja jumalisessa palvelijassanne Bazin'issa syvää kunnioitusta itseänne kohtaan; vaan mitäs minä, joka en ole muskettisoturi enkä henkivartija, milläs minä herätän ystävyyttä, pelkoa tai kunnioitusta Planchet'issa?

– Asia on vaikeata laatua, vastasivat nuo kolme ystävää; se on perheellistä laatua; palvelijain laita on niin kuin vaimojen, heidät täytyy jo alussa panna siihen asemaan, jossa heitä aiotaan pysyttää. Miettikää siis tarkkaan.

D'Artagnan mietti ja päätti kokeeksi antaa Planchet'ille löylytyksen, jonka hän toimitti yhtä perinpohjaisesti kuin kaikki muutkin tehtävänsä; sittenkuin hän näin oli hänet hyvänpäiväiseksi pieksänyt, epäsi hän häntä lähtemästä palveluksesta ilman hänen luvattansa; sillä, lisäsi hän, tulevaisuus ei voi olla minua suosimatta; minä odotan järkähtämättömästi parempia päiviä. Sinun onnesi on myös silloin valmis, jos jäät luokseni, ja minä olen liian hyvä isäntä, voidakseni antaa sinun jäädä osattomaksi onnestasi, myöntymällä siihen eroon, jota pyydät.

Tämä menetystapa herätti muskettisotureissa paljon kunnioitusta d'Artagnan'in älykkäisyyttä kohtaan. Ihmettely sai vallan Planchet'issakin, eikä hän enää puhunut lähtemisestään mitään.

Neljän nuoren miehen elämä oli muuttunut yhteiseksi; d'Artagnan, jolla ei ollut mitään totuttuja tapoja tullessaan maalta keskelle tätä hänelle aivan uutta maailmaa, omaksui tuota pikaa ystäväinsä tavat.

Talvella noustiin kello kahdeksan aikaan, kesällä kello kuuden, ja sitte mentiin herra de Tréville'n luokse saamaan tietoa tunnussanasta ja asiain tilasta. D'Artagnan, vaikka hän ei ollut muskettisoturi, toimitti palvelusta liikuttavalla tarkkuudella: hän

oli alinomaa vahdissa, sillä hän piti seuraa kolmelle ystävällensä heidän vahtivuorollansa. Hänet tunnettiin muskettisoturien hotellissa ja jokainen piti häntä hyvänä toverina; herra de Tréville, joka jo ensi hetkestä oli pannut hänelle arvon, ja joka osoitti häntä kohtaan todenperäistä ystävyyttä, ei lakannut suosittamasta häntä kuninkaalle.

Kolme muskettisoturia puolestaan pitivät suuresti nuoresta toveristaan. Ystävyys joka yhdisti nämä neljä miestä ja tarvis tavata toisiaan kolme neljä kertaa päivässä, milloin kaksintaistelun vuoksi, milloin asioiden, milloin hovin tähden, saattoi heidät lakkaamatta juoksemaan toinen toistensa perässä kuin varjot, ja noita eroittamattomia kohdattiin myötäänsä toisiaan hakemassa Luxemburg'ista aina Saint-Sulpice'n torille tai Vieux-Colombier'in kadulta Luxemburg'iin saakka.

Sillä välin herra de Tréville'n lupaukset lähestyivät täytäntöänsä. Eräänä päivänä käski kuningas herra Desessarts'in ottamaan d'Artagnan'in henkivartijakomppaniiaansa. D'Artagnan veti huo'aten päällensä tuon puvun, jonka hän olisi kymmentä elämänsä vuotta vastaan halunnut vaihettaa muskettisoturin kauhtanaan. Mutta herra de Tréville lupasi sen suosion hänelle kahden koetusvuoden perästä, joka aika muutoin saattoi lyhetä, jos d'Artagnan'ille tarjoutuisi tilaisuutta suorittaa kuninkaalle joku ansioteko tai tehdä joku urostyö. D'Artagnan poistui tällöisen luvan saatuaan ja huomispäivästä alkoi hänen palveluksensa.

VIII.

Eräs hovijuoni

Sillä välin oli noilla Ludvig XIII: n neljälläkymmenellä pistole'lla, samoin kuin kaikella muulla maailman hyvällä, ollut alkunsa ja loppunsa, ja tuon loppumisen jälkeen olivat meidän neljä asetoveria joutuneet pulaan. Alussa oli Athos jonkun aikaa omilla varoillaan kannattanut liittokuntaa. Sitten oli tullut Porthoksen vuoro, ja eräs noita hänen tavanomukaisia katoamisiaan saa ansion siitä, että hän vielä parin viikon ajan saattoi tyydyttää kaikkien tarpeita; vihdoinkin oli tullut vuoro Aramikselle, joka hyväntahtoisesti oli ottanut tuon taakan niskoillensa ja jonka oli onnistunut, sanoi hän, jumaluusopillisten kirjojensa myönnillä hankkia muutamia pistole'ja.

Sitten oli, niinkuin tavallisesti, turvauduttu herra de Tréville'en, joka antoi vähän etukäteen palkkaa; mutta nuo etusaannit eivät voineet kauvaksi riittää kolmelle muskettisoturille, joilla jo oli koko joukko suorittamattomia rätinkejä, ja yhdelle henkivartijalle, jolla ei vielä ollut velkaluottamusta.

Vihdoinkin, kun jo kaikki lähteet näkyivät ehtyvän, haalittiin viimeisillä ponnistuksilla kokoon kahdeksan tai kymmenen pistole'a, joilla Porthos koetti onneansa pelissä.

Valitettavasti sattui hänelle huono onni: kaikki menivät, vieläpä kaksikymmentä viisi pistole'a jäi kunniasanan varaan.

Silloin muuttui pula hädäksi; heidän nähtiin nälkäisinä, palvelijainsa seuraamina, kävelevän satamissa ja päävartioissa keräämässä ystävänsä luona päivällisjäännöksiä, mitä löysivät, sillä Aramiksen mielipiteen mukaan piti onnen päivinä kylvää aterioita oikealle ja vasemmalle, että olisi mitä niittää huonoina aikoina.

Athos pyydettiin päivällisille neljä kertaa ja joka kerta vei hän mukanaan ystävänsä ja heidän palvelijansa. Porthokselle sattui sama onni kuusi kertaa ja hän teki samoin toverinsa niistä osallisiksi; Aramis kahdeksan kertaa. Hän oli mies, niinkuin jo on voitu havaita, joka melusi vähän, vaan toimitti paljon.

D'Artagnan taas, joka ei vielä tuntenut pääkaupungissa ketään, sai hankituksi ainoastaan yhden suklaatiaamiaisen erään kotipuolensa papin luona ja yhden päivällisen erään henkivartijakornetin luona. Hän toi koko seurueensa papin luokse, jolta tyhjennettiin kahden kuukauden ruokavarat, ja kornetin luokse, joka teki parastansa; mutta, niinkuin Planchet sanoi, runsaskin syönti on vaan yksi syönti.

D'Artagnan oli jokseenkin noloissaan siitä, ett'ei hän, vastineeksi Athoksen, Porthoksen ja Aramiksen juhlapäivällisiin, voinut tarjota heille muuta kuin puolitoista ateriaa, sillä tuota papin aamiaista ei voinut pitää kuin puolena ateriana. Hän luuli olevansa seuralleen rasitukseksi, unhottaen nuorellisessa hyväntahtoisuudessaan, että hän oli tuota seuraa

elättänyt kuukauden ajan, ja hänen päänsä oli nyt täynnä ajatuksia. Hän rupesi tuumimaan että tuolla liittokunnalla, johon kuului neljä nuorta, uljasta, yritteliästä ja pystyvää miestä, pitäisi olla muu tarkoitus kuin hyödytön kävely, aseharjoitukset ja joutavanpäiväiset seikkailut.

Todenteolla, neljä tuommoista miestä, tarjoten toistensa hyväksi sekä kukkaronsa että henkeänsä, tukien toinen toisiansa, koskaan järkähtämättä, suorittaen joko yksin tai yhdessä mitä yhteisesti olivat päättäneet; neljä paria tuommoisia käsivarsia, uhaten neljälle ilmansuunnalle tai ojentaen yhtä paikkaa kohden, niidenpä pitäisi välttämättömästi, sala- tai julkiteitä, miinojen tai juoksuautojen kautta, kavaluudella tai voimalla, voida raivata kulkunsa siihen päämäärään, jota he tarkoittivat saavuttaa, oli se sitte kuinka vahvasti puollustettu tai kuinka kaukana tahansa.

Sitä hän parhaillansa mielti ja tuumi oikein täydellä todella, ja hän vaivasi kalloansa, löytääksensä suunnan tuolle nelinkertaiselle voimalle, jonka avulla hän aivan varmaan luuli, samoin kuin Arkimedes etsimällänsä vivulla, voivansa kohottaa maapallon navoiltansa, kun hän kuuli hiljaisen naputuksen ovellansa. D'Artagnan herätti Planchet'in ja käski hänen avata.

Tuo lause: "d'Artagnan herätti Planchet'in" elköön viekö lukijaa siihen luuloon, että nyt olisi ollut yö tai ett'ei päivä vielä olisi tullut. Ei, kello oli neljä iltapäivällä. Planchet oli pari tuntia ennen käynyt pyytämässä päivällistä herraltaan, joka oli siihen vastannut sananparrella: "joka nukkuu, hän syö." Ja Planchet söi nukkumalla.

Sisään tuli eräs jotenkin yksinkertaisen ja porvarillisen näköinen mies.

Planchet olisi mielellään jälkiruuaksi tahtonut kuulla keskustelua, mutta porvari selitti d'Artagnan'ille, että kun hänen sanottavansa oli tärkeitä ja arkaluontoista laatua, halusi hän saada olla kahden kesken hänen kanssansa.

D'Artagnan käski Planchet'in pois ja pyysi vierastansa istumaan.

Nyt syntyi muutaman silmänräpäyksen hiljaisuus, jolla ajalla kumpikin mies katseli toinentoistansa, ikäänkuin ennakoita tutustuaksensa, jonka jälkeen d'Artagnan kumarsi merkiksi, että hän oli valmis kuulemaan.

– Minä olen kuullut puhuttavan herra d'Artagnan'ista, että hän on sangen oivallinen nuori mies, lausui porvari, ja tämä oikeutettu kiitos on saattanut minut tänne, uskomaan hänelle yhden salaisuuden.

– Puhukaa, herra, puhukaa, kehoitti d'Artagnan, joka vaistomaisesti vainusi tässä jotakin edullista asiaa.

Porvari vaikenä uudestaan ja lausui sitten:

– Minun vaimoni on kuningattaren ompelijatar, herra, eikä häneltä puutu siveyttä eikä kauneutta. Minut saatiin ottamaan hänet vaimokseni, kohta kolme vuotta takaperin, vaikka hänellä oli vaan aivan vähä omaisuutta, sillä herra de la Porte, kuningattaren liepeenkantaja, on hänen kumminsa ja suojelijansa...

– No niin, herra? kysyi d'Artagnan.

– No niin! jatkoi porvari, no niin, herra, minun vaimoni ryöstettiin salaa eilen aamulla, hänen tullessaan työhuoneestaan.

– Ja kuka ryösti teidän vaimonne?

– En tiedä mitään varmaan, vaan epäilen erästä.

– Ja ketä epäilette?

– Erästä miestä, joka on häntä jo kauan aikaa väijynyt.

– Sepä saakeli!

– Mutta suoraan sanoen, herra, jatkoi porvari, minä olen vakuutettu, että siinä asiassa on vähemmin rakkautta kuin politiikkaa.

– Vähemmin rakkautta kuin politiikkaa, kertoi d'Artagnan hyvin miettiväisen näköisenä, ja ketä epäilette?

– En oikein tiedä pitäneekö sanoa teille, ketä epäilen...

– Herra, minun täytyy teitä huomauttaa, ett'en minä pyydä teiltä mitään. Tehän tänne itse olette tulleet. Te itsehän olette sanoneet, että teillä on salaisuus minulle kerrottava. Tehkää siis mielenne mukaan, vielä on aika peräytyänne.

– Ei, herra, ei, teillä on minusta niin rehellinen katsanto ja minä luotan teihin. Minä uskon siis, ettei minun vaimoani ole ryöstetty hänen lemmenkauppojensa tähden, vaan paljon korkeamman naisen kuin hänen.

– Ahah! olisikkohan rouva Bois-Tracy'n lemmenkauppojen vuoksi? kysyi d'Artagnan tahtoen osoittaa porvarille olevansa perehtynyt hoviseikkoihin.

– Korkeamman, herra, korkeamman.

– Rouva d'Aiguillon'in?

- Vielä korkeamman.
- Rouva Chevreuse'n?
- Vielä korkeamman, paljoa korkeamman!
- No itse ... d'Artagnan pysähtyi.
- Niin, herra, vastasi peljästynyt porvari matalalla, tuskin kuuluvalla äänellä.
- Ja kenen kanssa?
- Kenenkäs muun kuin herttua...
- Herttua...
- Niin, herra! vastasi porvari, laskien äänensä vielä matalammaksi.
- Mutta kuinka te sen kaiken tiedätte?
- Ah, kuinkako minä tiedän?
- Niin, kuinka te sen tiedätte? Ei mitään puolta luottamusta, taikka ... te ymmärrätte.
- Minä tiedän sen vaimoltani, herra, vaimoltani itseltään.
- Ja hän ... keltä?
- Herra de la Porte'lta. Enkö minä teille sanonut, että hän on herra de la Porte'n, kuningattaren uskotun, kummitytär? No, herra de la Porte oli toimittanut hänet Hänen Majesteettinsa kuningattaren palvelukseen, että kuningattarella olisi edes joku, jolle hän uskoisi asioitansa, kun kuningas häntä hyljeksii, kun kardinaali häntä vakoilee, ja kun kaikki häntä pettävät.
- Ahaa! jo alkaa selvitä, sanoi d'Artagnan.
- Vaimoni tuli luokseni neljä päivää takaperin; eräs hänen ehtojansa näet oli, että hän saisi käydä minua tervehtimässä

kahdesti viikossa; sillä niinkuin minulla on kunnia teille sanoa, vaimoni rakastaa minua paljon; no niin, vaimoni tuli luokseni ja uskoi minulle, että kuningattarella tällä hetkellä on suuri pelko.

– Todella?

– Niin. Herra kardinaali näyttää näet vainoovan ja vakoovan häntä enemmän kuin koskaan. Hän ei voi antaa kuningattarelle anteeksi sarabanden juttua. Tunnettehan sarabanden jutun?

– Tunnenhan minä, hiidessä, sen! vastasi d'Artagnan, joka ei tiennyt siitä hölynpölyä, mutta oli vaan tietävinään.

– Niin että nyt se ei ole enää vihaa vaan kostoa.

– Todella?

– Ja kuningatar luulee...

– Niin, mitä kuningatar luulee?

– Hän luulee, että hänen nimessään on kirjoitettu herttua Buckingham'ille.

– Kuningattaren nimessä?

– Niin, vetääksensä häntä Pariisiin, ja kun hän kerta on Pariisissa, houkutellaksensa hänet johonkin ansaan.

– Saakeli! vaan teidän vaimollanne, hyvä herra, mitäs hänellä on tähän asiaan tekemistä?

– Hänen harras ystävyytensä kuningatarta kohtaan tunnetaan, ja joko tahdotaan hänet eroittaa hallitsijattarestaan, tai peloittaa hänestä kuningattaren salaisuuksia, tai lahjoa hänet vakoojana käytettäväksi.

– Se on uskottavaa, sanoi d'Artagnan, mutta tunnettekos miehen, joka hänet ryösti?

– Äsken mainitsin teille, että luulen hänet tuntevani.

– Hänen nimensä?

– Sitä en tiedä; sen vaan tiedän, että hän on kardinaalin elukka, hänen kirottu välikappaleensa.

– Mutta oletteko nähneet häntä?

– Olen, vaimoni osoitti hänet eräänä päivänä minulle.

– Onko hänellä mitään silmäänpistäviä tuntomerkkejä?

– Oh, kyllä: ylhäisen näköinen herra, musta tukka, tumma hipiö, tuimat silmät, valkoiset hampaat ja arpi ohimossa.

– Arpi ohimossa! huudahti d'Artagnan, ja valkoiset hampaat, tuimat silmät, tumma hipiö, musta tukka, ylhäisen näköinen; se on minun Meung'iläiseni!

– Teidän Meung'iläisenne, niinkö sanoitte?

– Niin niin, mutta se ei kuulu asiaan. Ei, mutta päinvastoin, se juuri tekee asian yksinkertaisemmaksi; jos teidän miehenne on sama kuin minun, niin minä yhdellä iskulla toimitan kahdenkertaisen koston, siinä kaikki, mutta mistä saada tuo mies käsiin?

– Sitä en voi tietää.

– Teillä ei ole mitään aavistusta hänen asunnostaan?

– Ei vähintäkään; eräänä päivänä kuin saatoin vaimoani Louvreen, hän tuli sieltä ulos samalla kuin vaimoni meni sisään, ja silloin osoitti vaimoni hänet minulle.

– Piru vieköön! mutisi d'Artagnan, tuopa on eriskummallista; keltä saitte tietää vaimonne salaryöstön?

– Herra de la Porte'lta.

– Kertoiko hän asiasta tarkempaa?

– Ei hän tiennyt mitään tarkempaa.

– Ettekö ole kuulleet mitään muulta taholta?

– Aivan oikein, kyllä minä olen...

– Mitä?

– Mutta minä en tiedä, olenko kovin varomaton?

– Te palaatte taas samaan; mutta minun tulee huomauttaa teitä, että tällä kertaa on jo vähän liian myöhäistä peräytyä.

– En, hiisi vieköön, peräydykkään, huudahti porvari, kirouksella yllyttäen rohkeuttansa. Muutoin, niin totta kuin nimeni on Bonacieux...

– Onko nimenne Bonacieux? keskeytti d'Artagnan.

– On, se on nimeni.

– Te sanoitte siis: niin totta kuin nimeni on Bonacieux! – anteeksi, että keskeytin; mutta minusta tuntui kuin tuo nimi ei olisi minulle vallan tuntematon.

– Mahdollista kyllä, herra. Minä olen teidän talonisäntänne.

– Ahaa! sanoi d'Artagnan, nousten puoliksi seisovalleen ja kumartaen hänelle, vai olette isäntäni?

– Olen herra. Ja kun niinä kolmena kuukautena, jotka olette asuneet talossani, olette, epäilemättä paljojen toimienne vuoksi, unhottaneet vuokranne maksamatta, ja kun minä en ainoatakaan kertaa ole vielä teitä vaatimuksillani häirinnyt, arvelin teidän panevan arvoa minun arkatuntoisuudelleni.

– Aivan niin, hyvä herra Bonacieux, lausui d'Artagnan, uskokaan minun olevan täynnä kiitollisuutta teitä kohtaan

sellaisesta menettelystä, ja, niinkuin jo sanoin, jos voin olla teille miksikään avuksi...

– Sen uskon, herra, minä uskon sen, ja kun tulen sanomaan teille: niin totta kuin nimeni on Bonacieux, niin on minulla luottamus teihin.

– Jatkakaa siis, mitä aioitte minulle sanoa.

Porvari veti taskustaan paperin ja antoi sen d'Artagnan'ille.

– Kirje! sanoi nuori mies.

– Jonka sain tänä aamuna.

D'Artagnan avasi sen ja kun päivä alkoi hämärtää, siirtyi hän ikkunan luokse. Porvari seurasi.

– "Elkää etsikö vaimoanne, luki d'Artagnan, hänet jätetään teille takaisin, sittenkuin häntä ei enää tarvita. Jos otatte askeleenkaan häntä löytääksenne, olette hukassa."

– Sepä on suoraa puhetta, jatkoi d'Artagnan; mutta kaiken kaikkiaan on se vaan uhkaus.

– Niin, mutta tuo uhkaus minua peloittaa; minä en ole laisinkaan miekkamiehiä ja Bastilji minua kamoksuttaa.

– Hm! virkkoi d'Artagnan; mutta asia on semmoinen, ett'en minä halua Bastiljiin enempää kuin tekään. Jos kysymys olisi miekanmittelystä, – ann' soittaa!

– Mutta, herrani, minä luotin kumminkin teihin tässä asiassa.

– Kuinka niin?

– Kun olen nähnyt teidät myötäensä sangen komeannäköisten muskettisoturien seurassa sekä tiedän heidän olevan herra de Tréville'n muskettisotureita ja siis kardinaalin vihollisia,

ajattelin, että te ja teidän ystäväne, samalla kuin tekisitte oikeudenmukaisesti kuningatarparkaamme kohtaan, olisitte huvitetut tehdä Hänen ylhäisyydellensä pienen kepposen.

– Epäilemättä.

– Ja sitte ajattelin, että olette velkaa minulle kolmen kuukauden vuokran, enkä ole siitä vielä sanaakaan puhunut...

– Niin, niin, te olette jo maininneet sen syyn, ja se on minusta oivallinen.

– Aikoen vielä, jos te vaan teette minulle kunnian edeskinpäin asua luonani, ett'en koskaan panisi kysymykseen mitään vuokraa vastaisuudessa...

– Sangen hyvin.

– Ja lisätkää siihen, jos tarvis vaatii, että arvelin tarjota teille jonkun viisikymmentä pistole'a, jos teillä, mikä ei suinkaan ole luultavaa, sattuisi tällä hetkellä olemaan rahanpula.

– Vallan mainiota; mutta tähän olette siis rikas, hyvä herra Bonacieux?

– Hyvissä varoissa, herra, saatan sanoa; olen koonnut sen verran, että saan pari kolme tuhatta écu'tä korkoa kaupastani, ja erittäinkin sijoittamalla pääomiani kuuluisan purjehtijan Jean Mocquet'in viime matkaan, niin että, ymmärrättehän herra, – Ah! mutta ... huudahti porvari.

– Mitä nyt? kysyi d'Artagnan.

– Mitä näenkään!

– Missä?

– Kadulla, vastapäätä teidän ikkunoitanne, tuolla portin

aukossa: mies viittaansa kääriytyneenä.

– Siinä hän on! huusivat d'Artagnan ja porvari yhtä haavaa, tuntien miehen.

– Ah, tällä kertaa, huusi d'Artagnan, juosten ottamaan miekkaansa, tällä kertaa et pääse minulta pakoon.

Ja vetäen miekan tupestaan, hän syöksi ulos huoneesta.

Portailla kohtasi hän Athoksen ja Porthoksen, jotka olivat tulossa häntä tapaamaan. He antoivat tilaa ja d'Artagnan lensi kuin nuoli heidän välitsensä.

– Mitäs nyt! minne sinä juokset tuolla tavoin? huusivat yht'aikaa molemmat muskettisoturit.

– Meung'in mies! vastasi d'Artagnan, ja katosi.

D'Artagnan oli useamman kuin yhden kerran kertonut ystävilleen seikkailunsa tuon tuntemattoman kanssa, niinkuin myöskin tuon matkustavan kaunottaren ilmauksen, jolle mainittu tuntematon oli saattanut uskoa niin tärkeän lähetyksen.

Athoksen luulon mukaan oli d'Artagnan hukannut kirjeensä kahakassa. Hänen mielestänsä aatelismies, sillä sen näköinen, jommoiseksi d'Artagnan oli häntä kuvaillut, ei voinut olla muu kuin aatelismies, ei saattanut olla niin halpaluontoinen, että olisi ruvennut varastamaan kirjettä.

Porthos ei nähnyt kaikessa tuossa muuta kuin lemmenkohtauksen, jonka nainen oli suonut miehelle tai mies naiselle, ja jota d'Artagnan'in ja hänen keltaisen hevosensa saapuminen oli häirinnyt.

Aramis oli arvellut, että tuonluontoiset asiat olivat sitä

salaperäistä laatua, johon on paras olla koskematta.

He ymmärsivät siis tuosta d'Artagnan'in lausumasta sanasta, mikä asia oli kysymyksessä, ja kun he ajattelivat, että d'Artagnan, joko hän tapasi miehensä tai menetti hänet käsistensä, kumpaisessakin tapauksessa tulisi takaisin kotiinsa, menivät he sisään.

Heidän tullessaan d'Artagnan'in huoneeseen, oli se tyhjä: talonomistaja, peljäten seurauksia kohtauksesta, joka epäilemättä oli tapahtuva nuoren miehen ja tuntemattoman välillä, oli, oman osoittaman luonteensa mukaisesti, pitänyt viisaimpana korjata luunsa.

IX.

D'Artagnan näyttää näkönsä

Niinkuin Athos ja Porthos olivat arvanneet, d'Artagnan palasi puolen tunnin kuluttua. Tälläkään kertaa ei hän tavannut miestänsä, joka oli hävinnyt kuin ihmeen kautta. D'Artagnan oli juossut miekka kädessä kaikki läheiset kadut, vaan ei ollut löytänyt ketään sen näköistä miestä, jota hän haki; sitten oli hän palannut siihen toimeen, jolla hänen olisi pitänyt alkaa, nimittäin, hän oli ruvennut kolkuttamaan sille portille, jonka edessä tuntematon oli seissut; mutta turhaan oli hän lyödä paukuttanut kymmenkunnan kertaa portille, ei kukaan ollut vastannut, ja naapurit, jotka jyskeen kuultuansa olivat juosseet portillensa tai pistäneet nokkansa ulos ikkunastaan, olivat vakuuttaneet hänelle, että tuo talo, jonka kaikki aukot muutoin olivat suljettuina, oli kuuden kuukauden ajan ollut aivan autiona.

Sillä välin kuin d'Artagnan juoksi katuja ja jyskytti portteja, oli Aramiskin saapunut kahden toverinsa seuraan, niin että d'Artagnan kotiin palatessaan tapasi liittokunnan aivan täysinäisenä.

– Kuinkas kävi? kysyivät kaikki kolme yhteen ääneen, nähdessään d'Artagnan'in astuvan sisään hikipäin ja vihan vimmassa.

– Kuinkas kävi! huusi hän heittäen miekkansa sängylle, se

mies on varmaan itse paholainen; hän katosi kuin kummitus, kuin haamu, kuin aave.

– Uskotko aaveita? kysyi Athos Porthokselta.

– Minä en usko muuta kuin mitä näen, ja kun en ole aaveita nähnyt, en niitä usko.

– Piplia, sanoi Aramis, velvoittaa meidän niitä uskomaan: Samuelin haamu näkyi Saulille ja se on uskonkappale, jota minä ikäväkseni näkisin sinun, Porthos, epäilevän.

– Kaikessa tapauksessa, ihminen tai piru, ruumis tai aave, mielikuvite tai todellisuus, tuo mies on syntynyt minulle kiroukseksi, sillä hänen pakonsa vei meiltä käsistämme mainion edun, hyvät herrat, sata pistole'a ja ehkäpä enemmänkin.

– Kuinka niin? kysyivät yht'aikaa Porthos ja Aramis.

Athos puolestaan, mykkyyydessänsä pysyen, tyytyi tekemään tuon saman kysymyksen vaan silmäyksellä.

– Planchet, huusi d'Artagnan palvelijallensa, joka parhaillaan piti korvaansa avaimenreijässä, koettaen saada edes muutamia murusia tuosta keskustelusta, menkää alas isäntäni, herra Bonacieux'in luokse, ja käsketään hänen lähettää tänne puoli tusinaa Beaugency-viiniä; se on minun mielijuomaani.

– Ahaa, sinulla on siis avonainen krediitti isäntäsi tykönä? kysyi Porthos.

– Niin, vastasi d'Artagnan, tästä päivästä lähtien, ja olkaa huolehti, jos viini on huonoa, lähetämme sen takaisin ja pyydämme toista.

– Parempi pyy pivossa, virkkoi Aramis, sananlaskuun

viitaten.

– Olenhan aina sanonut, että d'Artagnan'illa on paras pää meistä kaikista neljästä, sanoi Athos, joka lausuttuaan tämän ajatuksensa ja d'Artagnan'in siihen vastattua kumarruksella, vaipui takaisin tavalliseen hiljaisuuteensa.

– Mutta tosiaankin, kuinkas on laita? kysyi Porthos.

– Niin, sanoi Aramis, uskoppas nyt meille salaisuutesi, hyvä ystävä, ell'ei jonkun naisen maine tule siitä kärsimään; siinä tapauksessa teet paremmin jos jätät kertomatta.

– Olkaa huoletti, vastasi d'Artagnan, siitä, mitä minä nyt aion teille jutella, ei kenenkään kunnia joudu vaaraan.

Ja sitten kertoi hän ystävilensä sanasta sanaan kaikki, mitä hänen ja hänen isäntänsä kesken oli puhuttu, ja kuinka mies, joka oli ryöstänyt tuon kelpo isännän vaimon, oli juuri sama, jonka kansaa hän oli joutunut selkkauksiin Franc-Meunier'in ravintolaan tullessaan.

– Asiatoimesi ei ole huono, sanoi Athos, maisteltuaan viiniä tuntijan tavalla ja nyykäyttäen päätänsä merkiksi että se oli hyvää, ja kyllä tuolta kelpo mieheltä saattaa nykäistä viisi- tai kuusikymmentä pistole'a. Mutta nyt on vaan saatava tietää, maksaako viisi- tai kuusikymmentä pistole'a vaivan panna neljä päätä vaaranalaiseksi.

– Ottakaa toki huomioon, huudahti d'Artagnan, että tässä on kysymys ryöstetystä vaimosta, jota epäilemättä uhataan, ehkäpä kiusataankin, ja kaikkea tuota sen vuoksi, että hän on uskollinen emännällensä.

– Ole varoillasi, d'Artagnan, ole varoillasi, sanoi Aramis, sinä näytät minusta olevan vähän liian kiihkeissäsi tuon rouva Bonacieux'in kohtalosta. Vaimo on luotu meidän turmioksemme, hänestä kaikki meidän kurjuutemme lähtee.

Athos rypisti kulmiaan ja puri huuliaan, kuullessaan tuota Aramoksen mielilausetta.

– Minua ei huoleta rouva Bonacieux, virkkoi d'Artagnan, vaan kuningatar, jota kuningas hyljeksii, jota kardinaali vainoo ja joka näkee pään toisensa jälkeen putoavan kaikilta ystäviltään.

– Minkästähden hän rakastaa niitä, joita me inhoomme mitä enemmän maailmassa, nimittäin espanjalaisia ja englantilaisia?

– Espanja on hänen synnyinmaansa, vastasi d'Artagnan, ja siis on vallan luonnollista, että hän rakastaa espanjalaisia, jotka ovat saman maan lapsia kuin hän. Mitä toiseen moitteeseen tulee, jonka te olette häntä vastaan tehneet, olen minä kuullut, että hän ei rakasta englantilaisia vaan englantilaista.

– Ja kunniani kautta, virkkoi Athos, se täytyy tunnustaa, että tuo englantilainen kyllä ansaitsikin rakastamista. En ole koskaan nähnyt ylevämpää olemusta kuin hänen.

– Puhumattakaan siitä, että hän pukee itsensä paremmin kuin kukaan, sanoi Porthos. Olin Louvressa sinä päivänä kuin hän kylvi siellä helmiä ja, saakeli vieköön, minä poimin niistä kaksi, jotka möin kymmenestä pistole'sta kappaleen. Entäs sinä, Aramis, tunnetko sinä hänet?

– Yhtä hyvin kuin te, hyvät herrat, sillä minä olin yksi niitä, jotka ottivat hänet kiini Amiens'in puistossa, jonne

herra de Putange, kuningattaren tallimestari, päästi minut. Olin siihen aikaan pappiseminaarissa, ja tuo seikkailu näytti minusta julmalta kuningasta kohtaan.

– Eikä kaikki tuo estäisi minua, sanoi d'Artagnan, jos vaan tietäisin missä herttua Buckingham nyt on, ottamasta häntä kädestä ja saattamasta häntä kuningattaren luokse, vaikka se ei olisi muuksi kuin kardinaalin raivostuttamiseksi; sillä meidän todellinen, ainoa ja ijankaikkinen vihollisemme, hyvät herrat, on kardinaali, ja jos me vaan voisimme löytää keinon, millä saada hänelle tehdyksi jonkun julman kepposen, niin minä, sen tunnustan, panisin mielelläni pääni alttiiksi.

– Ja, virkkoi Athos, kauppamies on sinulle sanonut, että kuningatar epäilee Buckingham'ia houkutellun väärällä viestillä tänne?

– Hän pelkää sitä.

– Maltahan, sanoi Aramis.

– Mitä? kysyi Porthos.

– Jatkakaa vaan, minä koen muistutella mieleeni muutamia seikkoja.

– Ja nyt olen minä varma, sanoi d'Artagnan, että tuo kuningattaren palvelija-naisen ryöstö on yhteydessä niiden tapausten kanssa, joista puhumme, ja ehkäpä Buckingham'in Pariisissa olemisen kanssa.

– Gaskonjalaisen pää on täynnä aatteita, sanoi Porthos ihmetellen.

– Minä kuuntelen hyvin mielelläni hänen puhettansa, sanoi

Athos, hänen murteensa minua huvittaa.

– Hyvät herrat, virkkoi Aramis, kuulkaapas, mitä minulla olisi sanomista.

– Kuulkaamme Aramista, sanoivat kaikki kolme ystävystä.

– Eilen olin erään oppineen jumaluusopin tohtorin luona, jolta aina kyselen neuvoja ja ohjeita opinnoitani varten.

Athos hymyili.

– Hän asuu eräässä autiossa kortteerissa, jatkoi Aramis: hänen mielensä ja virkatoimensa vaativat sitä. No, juurikuin minä lähden hänen luotansa...

Tähän pysähtyi Aramis.

– Mitäs sitte? kysyivät hänen kuulijansa, juurikuin lähdit hänen luotansa?

Aramis näytti ponnistelevan itseänsä, aivan kuin semmoinen, joka on valhettelemaisillansa jotakin, ja kohtaa odottamattomia haittoja; mutta kun hänen kolmen toverinsa silmät häntä tähtäsivät, kun he pörhössä-korvin kuuntelivat, ei hänen auttanut peräytyminen.

– Tohtorilla on sisarentytär, jatkoi Aramis.

– Ahaa, vai on hänellä sisarentytär, keskeytti Porthos.

– Sangen kunnioitettava nainen, sanoi Aramis.

Kolme ystävystä rupesivat nauramaan.

– Jos te nauratte ja epäilette, vastasi Aramis, ette saa tietää mitään.

– Me uskomme kuin muhamettilaiset ja olemme mykkiä kuin kivet, sanoi Athos.

– Sitten minä jatkan, sanoi Aramis. Tuo sisarentytär käy toisinaan enonsa luona; no niin, hän oli siellä eilen samaan aikaan kuin minä, sattumalta, ja minun täytyi saattaa häntä vaunuihinsa.

– Ahaa, hänellä on vaunutkin, tuolla tohtorin sisarentyttärellä? keskeytti Porthos, jonka virheitä oli yksi, että hänen kielensä oli hyvin herkissä kantimissa; kaunis tuttavuus, ystäväni.

– Porthos, lausui Aramis, minä olen useamman kuin yhden kerran huomauttanut sinua siitä, että sinä olet kovin herkkä kieleltäsi, ja että se vahingoittaa sinun nais-suosiotasi.

– Hyvät herrat, hyvät herrat, huudahti d'Artagnan, joka alkoi älytä minnepäin kertomus kallistuiksi, asia on vakavaa laatua; koettakaamme olla laskematta leikkiä, jos voimme. Jatka, Aramis, jatka.

– Yht'äkkiä muuan pitkä, tummaverinen, ylhäiskäyttöksinen mies ... malttakaas, juuri samaan tapaan kuin sinun miehesi, d'Artagnan.

– Ehkä juuri sama, sanoi tämä.

– Mahdollista kyllä, jatkoi Aramis ... lähestyi minua viiden tai kuuden miehen seuraamana, jotka kulkivat kymmenen askeleen päässä hänen takanansa, ja lausui minulle mitä kohteliaimmalla tavalla: "herra herttua, – ja te rouva", liitti hän puhutellen naista, jota saatoin käsivarressani...

– Tohtorin sisarentytärtä?

– Vaiti nyt, Porthos! sanoi Athos, sinä olet vallan tuskastuttava.

– "Suvaitkaa nousta näihin vaunuihin, ja koettamatta

vähintäkään vastustaa, nostamatta vähintäkään melua."

– Hän luuli sinua Buckingham'iksi! huudahti d'Artagnan.

– Niin arvelen, vastasi Aramis.

– Entäs tuota naista? kysyi Porthos.

– Sitä luuli hän kuningattareksi! sanoi d'Artagnan.

– Aivan oikein, vastasi Aramis.

– Tuo gaskonjalainen on koko piru, huudahti Athos, ei mikään jää häneltä tietämättä.

– Seikka on semmoinen, lausui Porthos, että Aramis on vartaloltaan ja liikenteeltään tuon kauniin herttuan kaltainen; mutta kumminkin, minun mielestäni muskettikauhtanan olisi...

– Minulla oli laaja vaippa ylläni, sanoi Aramis.

– Keskellä heinäkuuta, sepä hiisi! sanoi Porthos, vai pelkäsikö tohtori, että sinut tunnettaisiin?

– Sen vielä ymmärrän, sanoi Athos, että vakoojaa erehdytti ruumiinliikenne; mutta kasvot...

– Minulla oli leveälierinen hattu, sanoi Aramis.

– Oh, Herra nähköön, huudahti Porthos, mitä varokeinoja tarvitaan jumaluusoppia tutkiessa!

– Hyvät herrat, hyvät herrat, lausui d'Artagnan, elkäämme hukatko aikaa leikinlaskuun; hajautukaamme ja etsikäämme käsiin kauppian vaimo, hän on koko juonen avain.

– Noin alhaissäytyinen nainen! uskotko todella, d'Artagnan? kysyi Porthos, vetäen huulensa halveksivaan hymyyn.

– Hän on de la Porte'n, kuningattaren uskotun palvelijan kummitytär. Enkö sitä jo maininnut, hyvät herrat? Ja muutoin,

ehkäpä kuningatar juuri tahallansa on tällä kertaa hakenut apukeinonsa niin alhaalta. Korkeat päät näkyvät kauvaksi ja kardinaalilla on hyvät silmät.

– No niin, sanoi Porthos, tehkää ensin sopimus kauppiaan kanssa ja edullinen sopimus.

– Se on tarpeetonta, sanoi d'Artagnan, sillä minä luulen, että ell'ei hän maksaisikkaan meille, saamme kyllä runsaat palkinnot toiselta taholta.

Samassa tuokiossa kuului kiireellistä meteliä portaissa, ovi aukeni remahtaen, ja onneton kauppias syöksähti huoneesen, jossa parhaillaan näin neuvoteltiin.

– Voi hyvät herrat, huusi hän, pelastakaa minut taivaan nimessä, pelastakaa! Tuolla on neljä miestä, jotka tulevat ottamaan minua kiini; pelastakaa, pelastakaa!

Porthos ja Aramis nousivat seisovilleen.

– Malttakaa silmänräpäys, huudahti d'Artagnan, viitaten heitä työntämään puoliksi paljastetut miekat takaisin tuppeen; malttakaa silmänräpäys, tässä ei tarvita rohkeutta, vaan tässä tarvitaan viisautta.

– Kaiketihan, huudahti Porthos, emme jätä...

– Antakaa d'Artagnan'in toimia, sanoi Athos, hänellä on, sen vieläkin sanon, paras pää meistä kaikista, ja minä puolestani julistan tottelevani häntä. Tee mielesi mukaan, d'Artagnan.

Samassa tuokiossa näkyi neljä poliisia esihuoneen ovella, vaan kun he näkivät neljä muskettisoturia seisovillaan ja miekat vyöllä, empivät he astua lähemmäksi.

– Käykää sisään, hyvät herrat, käykää sisään, lausui d'Artagnan; te olette minun luonani ja me kaikkihan olemme kuninkaan ja herra kardinaalin uskollisia palvelijoita.

– Siis, hyvät herrat, te ette estä meitä täyttämästä käskyä, jonka olemme saaneet? kysyi se, joka näytti joukon johtajalta.

– Päinvastoin, me autammekin teitä jos tarvitaan.

– Mitä hän sanookaan? murisi Porthos.

– Pöllö, ole vaiti, virkkoi Athos.

– Mutta lupasittehan ... sanoi kauppiasparka matalalla äänellä.

– Emmehän voi teitä pelastaa, ell'emme säily vapaina, vastasi joutuisasti ja kuiskaisemalla d'Artagnan, ja jos me vähänkään näyttäisimme teitä puollustavan, otettaisiin meidät kiini yhdessä teidän kanssanne.

– Minusta näyttää kumminkin...

– Astukaa esiin, hyvät herrat, astukaa esiin, lausui kuuluvalla äänellä d'Artagnan; minulla ei ole mitään syytä puollustaa tätä herraa. Vasta tänäpäivänä olen hänen nähnyt ensi kerran, mistä syystä, sen hän on itse teille sanova, nimittäin, hän tuli vaatimaan minulta hyyriä asunnostani. Eikö totta, herra Bonacieux? Vastatkaa!

– Se on peräti totta, huudahti kauppias, vaan herra, ei sano teille...

– Vaiti minusta ja ystäivistäni, vaiti erittäinkin kuningattaresta, muuten saatatte meidät kaikki hukkaan, pelastamatta kuitenkaan itseänne. Menkää, menkää hyvät herrat ja viekää pois tuo mies!

Ja d'Artagnan työnsi hämmästyneen kauppiaan poliisien käsiin, sanoen:

– Te olette heittiö, veikkoseni; tulette vaatimaan minulta rahaa, minulta! muskettisoturilta! Vankeuteen! Herrat hyvät, vielä kerran, viekää hänet vankeuteen, ja säilyttäkää hänet lukon takana niinkauvan kuin mahdollista, niin saanpahan sillä tavoin maksun aikaa.

Poliisit tulvehtivat kiitollisuutta ja veivät pois saaliinsa. Juuri heidän lähtiessään löi d'Artagnan päällysmiestä, olalle ja lausui:

– Miksikäs en joisi teidän terveydeksenne ja miks'ette te joisi minun? – ja näin sanottuaan täytti hän kaksi lasia Beaugency'n viinillä, jota Bonacieux'in hyväntahtoisuus oli hänelle toimittanut.

– Tämä on kovin suuri kunnia minulle, lausui poliisien päällysmies, ja minä otan sen kiitollisuudella vastaan.

– Siis, terveydeksenne, herra ... mikäs nimenne onkaan?

– Boisrenard.

– Herra Boisrenard, maljanne!

– Maljanne, herra: mikäs teidän nimenne on vuorostanne, jos suvaitsette?

– D'Artagnan.

– Terveydeksenne, herra d'Artagnan.

– Ja yli kaikkien näiden maljojen, huudahti d'Artagnan kuni innostuksen vallassa, kuninkaan ja kardinaalin malja!

Poliisien päällysmies olisi kentiesi epäillyt d'Artagnan'in tosimielisyyttä, jos viini olisi ollut huonoa, vaan kun viini oli

hyvää, oli hän vakuutettu.

– Mutta kuinka perhanan halpamaisesti sinä nyt teitkään? lausui Porthos, kun poliisien päällysmies oli mennyt tiehensä ja ystävykset olivat jääneet yksinään. Hyi hiidessä! Neljä muskettisoturia antaa keskellensä ottaa kiinni onnettoman, joka huutaa apua! Entäs sitte aatelismiehen juoda poliisin kanssa!

– Porthos, virkkoi Aramis, Athos sanoi jo sinua pöllöksi, ja minä yhdyn siihen. D'Artagnan, sinä olet suuri mies ja kun sinä kerran joudut herra de Tréville'n paikalle, pyydän minä sinun puoltosanaasi hakiessani apotiksi.

– Mutta tämä menee yli minun ymmärrykseni, sanoi Porthos; tekö hyväksytte D'Artagnan'in teon?

– Sen minä, hiisi vieköön, uskon, sanoi Athos; minä en ainoastaan hyväksy hänen tekoansa, vaan vieläpä onnittelenkin häntä siitä.

– Ja nyt, hyvät herrat, sanoi d'Artagnan vaivautumatta selittämään menettelyänsä Porthokselle, kaikki yhden ja yksi kaikkien puolesta, se on meidän tunnuslauseemme, eikö niin?

– Mutta ... sanoi Porthos.

– Nosta kätesi ja vannu! huudahti yht'aikaa Athos ja Aramis.

Esimerkin voittamana, muristen itsekseen, Porthos nosti kätensä, ja neljä ystävästä kertoivat yhteen ääneen d'Artagnan'in lausuman kaavan mukaan:

"Kaikki yhden ja yksi kaikkein puolesta!"

– Nyt on parasta, että jokainen menee kotiinsa, sanoi d'Artagnan aivan kun hän ei olisi elämässään muuta tehnytkään

kuin käskenyt, ja valppautta! sillä tästä hetkestä lähtien olemme sodassa kardinaalia vastaan.

X.

Rotanliukku

seitsemännellätoista vuosisadalla

Rotanliukku ei ole meidän aikamme keksinnöitä; niin kohta kuin yhteiskunnat muodostuessaan keksivät jonkunmoisen poliisin, tämä poliisi keksi rotanliukun.

Kun lukijamme eivät kenties vielä ole tutustuneet Jerusalemin kadun kielenmelskaan ja kun me siitä lähtien kuin kirjoittamaan rupesimme, ja siitä on jo viisitoista vuotta, ensi kertaa käytämme mainittua sanaa tähän tarkoitukseen, niin selittäkäämme mitä rotanliukku on.

Kun jossakin talossa, olkoon se mikä tahansa, joku on jostakin rikoksesta epäluulonalaisena otettu kiini, pidetään kiinniottaminen salassa; neljä tai viisi miestä asetetaan väijyksiin portin lähimäiseen huoneeseen, portti avataan jokaiselle ken kolkuttaa, suljetaan heidän jälestään ja heidät otetaan kiini; tällä tavoin saadaan parissa kolmessa päivässä kiini melkein kaikki talon käypäläiset.

Se on rotanliukku.

Tehtiin siis mestari Bonacieux'in talosta rotanliukku, ja ken hyvänsä sinne tuli, sen ottivat kardinaalin miehet kiini ja tutkistelivat. Sanomattakin on selvää, että kun eri käytävä vei ensimmäiseen kerrokseen, jossa d'Artagnan asui, hänen luonansa

kävijät jäivät vapaiksi kaikesta ahdistelemisesta.

Muutoin, siellä ei muita käynnytkään kuin nuo kolme muskettisoturia; he olivat etsiskelleet kukin tahollansa, vaan eivät olleet mitään löytäneet, eivät mitään keksineet. Athos oli käynyt kyselemässä itse herra de Tréville'ltäkin, joka seikka, tuon arvoisan muskettisoturin tavallisen äänettömyyden tähden, oli suuresti hänen kapteeniansa kummastuttanut. Mutta herra de Tréville ei tiennyt mitään muuta kuin että hänen viimeksi tavatessaan kardinaalia, kuningasta ja kuningatarta, kardinaali oli näyttänyt olevan sangen huolissaan, kuningas levottomana ja kuningattaren punaiset silmät ilmoittivat hänen joko valvoneen tai itkeneen. Vaan tuo viimemainittu seikka ei ollut häntä suuresti oudoksuttanut, koska kuningatar naimisiin mentyänsä oli paljonkin valvonut ja itkenyt.

Herra de Tréville neuvoi Athosta kaikessa tapauksessa palvelemaan kuningasta ja erittäinkin kuningatarta, ja pyysi häntä antamaan saman neuvon tovereillensakin.

Mitä d'Artagnan'iin tulee, hän ei hievahtanutkaan kotoansa. Hän oli muuttanut huoneensa observatorioksi. Ikkunoista näki hän ne, jotka tulivat kiiniotettaviksi ja kun hän oli kiskonut irti lattiakiviä ja kaivanut mullan pois, niin että yksinkertainen laipio vaan eroitti häntä alhaalla olevasta huoneesta, jossa kuulustelemiset pidettiin, kuuli hän kaikki mitä kiiniottajain ja heidän uhriensa kesken tapahtui.

Kuulustelemiset, joiden edellä kiiniotettua itseään koskevat seikat mitä tarkimmasti tutkittiin, kävivät aina melkein tähän

tapaan:

– Onko rouva Bonacieux antanut teille mitään jätettäväksi hänen miehellensä tai kelle muulle?

– Onko herra Bonacieux antanut teille mitään jätettäväksi hänen vaimollensa tai kelle muulle?

– Onko jompikumpi uskonut suusanallisesti teille mitään?

Jos he jotakin tietäisivät, eivät he tuolla tavoin kyselisi, sanoi d'Artagnan itsekseen. Mutta mitähän he kokevat saada tietää? Varmaankin, onko herttua Buckingham Pariisissa ja onko hän kohdannut tai kohtaava kuningatarta.

D'Artagnan pysähtyi tähän ajatukseen, joka kaikesta siitä päättäen, mitä hän oli kuullut, ei ollut todenmukaisuutta vailla.

Sillä välin rotanliukku oli täydessä toimessa ja d'Artagnan'in valppaus samoin.

Huomis-iltana Bonacieux'in kiinniottamisen jälkeen, juuri kun Athos oli jättänyt d'Artagnan'in, mennäksensä herra de Tréville'n luokse, kun kello oli saanut lyöneeksi yhdeksän, ja kun Planchet, joka ei vielä ollut laittanut vuodetta, rupesi askareihinsa, kolkutettiin katuportille; portti aukeni heti, ja sulkeutui samassa: joku oli taas tullut rotanliukkuun.

D'Artagnan kiiruhti aukollensa, laskeutui mahalleen ja kuunteli.

Heti kuului huutoa, sitten vaikeroimista, jota koetettiin tukahduttaa. Kuulustelusta ei ollut puhettakaan.

– Hiisi vieköön, sanoi d'Artagnan itsekseen, minusta kuulostaa kuin se olisi nainen: häntä kopeloidaan, hän

vastustaa, – hänelle tehdään väkivaltaa – konnat!

Ja d'Artagnan kaikessa varovaisuudessaan sai kynsin hampain ponnistella vastaan, voidaksensa olla sekoittumatta alhaalla tapahtuvaan asiain menoon.

– Mutta tietäkäähän, että minä olen tämän talon emäntä, hyvät herrat! tietäkää, että minä olen rouva Bonacieux ja että olen kuningattaren palveluksessa! huusi onneton nainen.

– Rouva Bonacieux! mutisi d'Artagnan; olisinko minä niin onnellinen, että olisin löytänyt sen, jota kaikki etsivät!

– Juuri teitä me odotimmekin, sanoivat kuulustelijat. Ääni tukehtui tukehtumistaan: tuima taistelu jytisytti seiniä. Uhri vastusteli niin paljon kuin nainen voi neljää miestä vastustella.

– Armahtakaa, hyvät herrat, arm ... vaikeroi ääni, joka vaan katkonaisesti pääsi enää kuuluviin.

– He panevat kapulaa hänen suuhunsa, he aikovat viedä hänet muassaan, huudahti d'Artagnan, kikkahtaen pystyyn kuin vivulla. Miekkani! hyvä, se on vyölläni. Planchet!

– Herra?

– Juokse hakemaan Athosta, Porthosta ja Aramista. Joku heistä kolmesta on varmaan kotona, ehkäpä kaikki kolme. Ottakoot aseensa ja tulkoot tänne, rientäkööt! Ah, nyt muistan, Athos on herra de Tréville'n luona.

– Mutta minne menette te, herra, minne?

– Minä laskeudun ikkunan kautta, huudahti d'Artagnan, joutuakseni pikemmin; sinä pane lattiakivet paikoilleen, lakaise lattia, mene sitte ulos portista ja juokse minne sinut käskin.

– Voi, hyvä herrani, te menetätte henkenne, huusi Planchet.

– Vaiti, tomppeli, sanoi d'Artagnan. Ja riippuen käsiensä varassa ikkunalaudasta, pudottautui hän alas ensimmäisestä kerroksesta, joka onneksi ei sattunut olemaan korkealla, saamatta naarmuakaan.

Sitten riensi hän kolkuttamaan portille, mutisten:

– Nyt menen minä vuorostani rotanliukkuun, ja onnettomat ne kissat, jotka ryhtyvät tällaisen rotan kimppuun.

Tuskin oli portti kajahtanut nuoren miehen iskusta, kun meteli lakkasi, askeleita lähestyi, portti aukeni ja d'Artagnan paljas miekka kädessä syöksyi herra Bonacieux'in huoneeseen, jonka ovi, epäilemättä vivun vaikutuksesta, lennähti itsestään kiini.

Silloin Bonacieux'in onnettoman talon asukkaat ja läheisimmät naapurit kuulivat kovia huutoja, jyskettä, miekkojen kalsketta ja alinomaista huonekalujen särkymistä. Hetkisen perästä näkivät ne, jotka tuon metelin vuoksi olivat avanneet ikkunansa, saadakseen selvää sen syystä, portin uudestaan aukeavan ja neljä mustapukuista miestä säikähtyneiden korppien tavoin kiitävän ulos, jättäen maahan ja pöytien kulmille höyheniänsä, se on, takkiensa repaleita ja vaippojensa kappaleita.

D'Artagnan pääsi voittajaksi vähällä vaivalla, se on myönnettävä, sillä yksi ainoa poliisi oli aseellinen, ja hänkin puollusteli itseään vaan näön vuoksi. Tosin nuo kolme muuta olivat koettaneet kaataa nuorta miestä tuoleilla ja saviastioilla; mutta pari kolme gaskonjalaisen säilän tekemää naarmua saattoi heidät säikähdyksiin. Kymmenessä minuutissa olivat he kaikki

kukistetut ja d'Artagnan päässyt herraksi taistelutanterella.

Naapurit, jotka olivat avanneet ikkunansa sillä tyvenellä mielellä, mikä Pariisin asukkaille niinä alinomaisten levottomuuksien ja metelien aikoina oli painunut ominaiseksi, sulkivat ne takaisin kiini, nähtyään neljä mustaan puettua miestä juoksevan pakoon; vaistinsa sanoi heille, että kaikki oli ainakin hetkeksi taas ohitse.

Muutoin oli jo myöhä, ja silloin niinkuin nytkin asetuttiin Luxemburg'in kaupunginosassa hyvissä ajoin levolle.

D'Artagnan, jäätyään yksin rouva Bonacieux'in kanssa, kääntyi hänen puoleensa: vaimo raukka oli vaipunut nojatuoliin puolipyörryksissä. D'Artagnan tarkasti häntä pikaisella silmäyksellä.

Vaimo oli viehättävä, viiden- tai kuudenkolmatta ikäinen nainen, tummaverinen, sinisilmäinen, nenä hieman koukistunut, hampaat ihmeen kauniit, hipiö ruusun ja opaalin hohtoinen. Siihen pysähtyivätkin ne tuntomerkit, joista olisi voinut luulla häntä ylhäiseksi naiseksi. Kädet olivat valkoiset, vaan ei hienomuotoiset, jalat eivät osoittaneet korkeata säätyä. Onneksi ei d'Artagnan vielä ollut ehtinyt huomata noita pikkuseikkoja.

D'Artagnan'in noin tarkastellessa rouva Bonacieux'ia ja joutuessa hänen jalkoihinsa, niinkuin jo sanoimme, näki hän maassa hienon batistiliinan, jonka hän tapansa mukaan nosti ylös, ja jonka kulmassa hän tunsu saman nimimerkin, minkä hän oli nähnyt siinä liinasessa, joka oli vähällä ollut saattaa hänet Aramiksen kanssa vaaralliseen otteluun.

Siitä saakka oli d'Artagnan'illa epäluulo kaikkia vaakunoittuja liinasia vastaan, ja hän pisti nyt sanaakaan hiiskahtamatta liinaseen rouva Bonacieux'in taskuun.

Samassa hetkessä rouva Bonacieux tointui pyörrystilastaan. Hän avasi silmänsä, katsahti kauhistuksissaan ympärilleen, näki huoneen tyhjäksi ja havaitsi olevansa yksinään pelastajansa kanssa. Hän ojensi d'Artagnan'ille heti kohta molemmat kätensä ja hymyili. Rouva Bonacieux'in hymy oli mitä suloisin maailmassa.

– Ah, herra! sanoi hän, te olette minut pelastaneet: sallikaa minun kiittää teitä.

– Rouva, lausui d'Artagnan, en ole tehnyt muuta kuin mitä jokainen aatelismies minun sijassani olisi tehnyt, ette siis tarvitse ollenkaan minua kiitellä.

– Kyllä, herrani, kyllä varmaan, ja minä toivon voivani näyttää teille, ett'ette ole tehneet palvelusta kiittämättömälle. Mutta mitä tahtoivat minusta nuo miehet, joita ensin luulin rosvoiksi, ja minkätähden ei Bonacieux ole täällä.

– Rouva, nuo miehet olivat ainakin yhtä vaarallisia kuin rosvot, sillä ne olivat kardinaalin käskyläisiä; ja mitä puolisoonne herra Bonacieux'iin tulee, hän ei ole täällä sen vuoksi, että hänet juuri eilen vietiin Bastiljiin.

– Mieheni Bastiljiin! huudahti rouva Bonacieux; oh, Jumalani! mitä hän on sitten tehnyt? mies parka! mies, joka on itse viattomuus!

Ja jonkunmoinen hymyilyn tapainen lennähti nuoren vaimon

vielä säikähtyneille kasvoille.

– Mitäkö hän on tehnyt, rouva? sanoi d'Artagnan. Minä luulen hänen ainoan rikoksen olevan sen onnen ja samalla onnettomuuden, että hän on teidän puolisonne.

– Mutta herrani, te siis tiedätte...

– Tiedän että teidät oli ryöstetty pois.

– Ja kuka oli ryöstäjä? Tiedättekö? Oh, jos te sen tiedätte, sanokaa minulle.

– Neljäkymmenen tai neljäkymmenen viiden ikäinen mies, mustatukkainen, tumma-ihoinen ja arpi vasemmassa ohimossa.

– Juuri hän, sama mies; mutta hänen nimensä?

– Ah, nimensä? sitä en tiedä.

– Ja tiesikö puolisoni, että minut oli ryöstetty?

– Se ilmoitettiin hänelle kirjeessä, jonka oli kirjoittanut juuri tuo ryöväri itse.

– Ja epäileekö mieheni, kysyi rouva Bonacieux hämillänsä, syytä tähän tapaukseen?

– Hän otaksui, luulen ma, että syy oli valtiollinen.

– Minä epäilin sitä alussa, vaan nyt olen samaa mieltä kuin hän. Siis ei tuo rakas Bonacieux ole hetkeäkään minua epäillyt...

– Oh, kaukana siitä, rouvani, hän oli siksi ylpeä teidän siveydestänne ja erittäinkin teidän rakkaudestanne.

Toinen melkein näkymätön hymy värähti kauniin vaimon ruusuhuulilla.

– Mutta, jatkoi d'Artagnan, kuinka pääsitte pakoon?

– Minä käytin hyväkseni sitä hetkeä, jolloin minut jätettiin

yksin ja kun jo tänä aamuna havaitsin, miten minun ryöstämiseni oli ymmärrettävä, laskeuduin ikkunan kautta lakanan avulla; sitten, minä kun luulin mieheni olevan täällä, riensin tänne häntä tapaamaan.

– Jättäytyäksenne hänen turviinsa?

– Oh, ei, kyllähän hyvin tiesin ettei miesparkani kykenisi minua puollustamaan; vaan kun hän muutoin saattoi olla meille hyödyksi, tahdoin puhua hänen kanssansa.

– Mistä asiasta?

– Oh, se ei ole minun oma salaisuuteni, enkä siis voi sitä teille ilmaista.

– Muutoin, sanoi d'Artagnan, (anteeksi, rouvani, että varovaisuudessani kehoitan teitä varovaisuuteen) muutoin luulen, ett'ei tämä ole sovelias paikka salaisuuksien ilmoittamiselle. Miehet, jotka ajoin pakoon, voivat palata lisän kanssa; jos he tapaavat meidät täällä, olemme hukassa. Minä olen kyllä lähettänyt sanan kolmelle ystävälleni, vaan kuka sen tietää tavataanko heitä kotona.

– Niin niin, te olette oikeassa, huudahti rouva Bonacieux kauhistuneena; paetkaamme, pelastakaamme itsemme.

Näin sanoen tarttui hän d'Artagnan'in käsivarteen ja veti häntä innokkaasti puoleensa.

– Vaan minne pakenemme? kysyi d'Artagnan, minne pelastaudumme?

– Aivan ensiksi lähtekäämme pois tästä talosta, sittenpähan näemme.

Ja nuori mies ja nainen laskeutuivat nopeasti Fossoyeurs'in kadulle, huolimatta sulkea porttiakaan, kääntyivät Fossés-monsieur-le-Prince'in kadulle, eivätkä pysähtyneet ennenkuin Saint-Sulpice'n torilla.

– Minnekkäs nyt mennään, kysyi d'Artagnan, ja minne tahdotte minun itseänne saattamaan?

– Olen sangen hämilläni mitä minun tulee teille vastata, sanoi rouva Bonacieux; aikomukseni oli antaa puolisoni kautta tieto herra de la Porte'lle, että herra de la Porte voisi tarkalleen ilmoittaa mitä Louvressa on tapahtunut näinä kolmena päivänä, ja olisiko minun vaarallista tulla sinne.

– Mutta, sanoi d'Artagnan, voisinhan minä mennä viemään sanan herra de la Porte'lle.

– Epäilemättä; siinä on vaan yksi haitta: Bonacieux tunnetaan Louvressa ja hänet päästetään sinne sisään, vaan teitä ei tunneta, ja teiltä suljetaan portti.

– Malttakaas! sanoi d'Artagnan, teillä on varmaan jossakin porttiluukussa portinvartija, joka on teidän ystävydessänne ja joka lunnassanan kuultuansa...

Rouva Bonacieux silmäsi terävästi nuorta miestä.

– Ja jos minä annan teille lunnassanan, sanoi hän, unhotatteko sen heti kun olette sitä käyttäneet.

– Kunniasanallani vakuutan sen! sanoi d'Artagnan niin rehellisellä äänenpainolla, ett'ei siinä ollut epäilemisen sijaa.

– No niin, minä luotan sanaanne; te olette kunnan miehen näköinen, ja sitä paitsi on mahdollista, että teitä odottaa onni

hyväntyönne palkkioksi.

– Minä teen ilman lupauksitta ja omantuntoni vaatimuksesta kaikki millä voin hyödyttää kuningasta ja kuningatarta, sanoi d'Artagnan; käyttäkää siis minua kuni ystävää ainakin.

– Mutta mihinkäs saatte minut siksi aikaa?

– Eikö teillä ole ketään, jonka luota herra de la Porte voisi tulla teitä noutamaan?

– Ei, minä en tahdo luottaa kehenkään.

– Malttakaas, sanoi d'Artagnan; me olemme Athoksen portilla; niin, tässä se on.

– Kuka on Athos?

– Eräs minun ystäviäni.

– Vaan jos hän on kotona ja näkee minut?

– Hän ei ole kotona, ja minä otan avaimen mukaani sittenkuin olen saattanut teidät hänen asuntoonsa.

– Vaan jos hän tulee kotiin?

– Hän ei tule; muutoin, hänelle ilmoitetaan, että minä olen tuonut muassani naisen, joka on hänen huoneessansa.

– Vaan minä joudun sängen sopimattomaan asemaan, ymmärrättehän.

– Mitä se haittaa; ei teitä tunne kukaan; muutoin, me olemme nyt sellaisessa tilassa, ett'ei kaikkia sopivaisuuksia auta katsominen.

– Mennään siis ystäväne luokse. Missä asuu hän.

– Férou-kadun varrella, pari askelta tästä.

– Menkäämme siis.

Ja molemmat läksivät yhdessä sinne päin. Niinkuin d'Artagnan oli arvannut, ei Athos ollut kotona; hän otti avaimen, joka oli tapa jättää hänen haltuunsa, koska hän oli talon ystävä, nousi portaita ylös ja vei rouva Bonacieux'in siihen pieneen huoneeseen, josta jo olemme kertoneet.

– Olkaa nyt kuin kotonanne, sanoi hän; mutta kuulkaas, sulkekaa ovi sisäpuolelta, elkääkää avatko, ell'ette kuule kolme tämmöistä naputusta: malttakaas; ja nyt löi hän ovelle kolme kertaa, kahdesti perättäin ja melkoisen kovasti, kolmannen vähän myöhempään ja hiljemmin.

– Hyvä, sanoi rouva Bonacieux, nyt tulee minun vuoroni antaa teille ohjeeni.

– Minä olen valmis kuulemaan.

– Menkää Louvreen sille portille joka on l'Échelle'n kadun puolella ja kysykää Germain'ia.

– Hyvä. Entäs sitten?

– Hän kysyy, mitä teillä on asiaa ja silloin vastaatte siihen sanat: Tours ja Bruxelles. Kohta tekee hän käskynne mukaan.

– Ja mitä minä käsken?

– Mennä noutamaan herra de la Porte'a, kuningattaren kamaripalvelijaa.

– Ja kun hän menee noutamaan ja kun herra de la Porte tulee?

– Lähetätte hänet tänne luokseni.

– Hyv' on, mutta missä ja kuinka saan teitä sittemmin nähdä?

– Pidättekö sitten niin suurta lukua nähdä minua?

– Tietysti.

- No niin! jättäkää se minun huolekseni ja olkaa rauhassa.
- Luotan sanaanne.
- Saatte luottaa.

D'Artagnan heitti jäähyväiset rouva Bonacieux'ille, luoden häneen hellimmän silmäyksen millä suinkin voi ympäröidä pientä viehättävää olemusta, ja kun hän laskeutui alas portaita, kuuli hän oven suljettavan ja avaimen väännettävän kahteen kertaan. Parissa hyppäyksessä oli hän Louvressa; hänen tullessaan l'Échelle'n portille, löi kello kymmenen. Kaikki ne seikat, mitä nyt olemme kertoneet, olivat tapahtuneet puolessa tunnissa.

Kaikki kävi niinkuin rouva Bonacieux oli ennakolta kertonut. Lunnassanan kuultuansa kumarsi Germain; kymmenen minuutin kuluttua oli de la Porte vahtihuoneessa; parilla sanalla kertoi d'Artagnan hänelle koko asiain tilan ja ilmoitti, missä rouva Bonacieux oli. De la Porte otti kahteen kertaan selvän osoitteesta ja lähti sitten juoksujalassa menemään. Mutta tuskin oli hän ehtinyt kymmentä askelta, kun hän kääntyi takaisin.

- Nuori mies, sanoi hän d'Artagnan'ille, yksi neuvo.
- Mikä?
- Teillä saattaa olla ikävyyksiä niistä seikoista, mitä nyt on tapahtunut.
- Luuletteko niin?
- Luulen.
- Onko teillä ketään ystävää, jonka kello jääpyy?
- Kuinka niin?

– Menkää häntä tapaamaan, saadaksenne hänet tarvittaissa todistamaan olleenne hänen luonansa kello puoli yhdeksän aikaan. Oikeudenkäynnissä nimitetään semmoista sanalla "alibi", joka on niin paljon kuin: henkilön oleminen toisessa paikassa kuin missä rikos, josta häntä syytetään, on tapahtunut.

D'Artagnan katsoi neuvon viisaaksi; hän kiiruhti aika hampua herra de Tréville'n luokse; mutta sen sijaan että olisi mennyt vastaanottohuoneeseen niinkuin kaikki muut, pyysi hän päästä suoraan herra de Tréville'n sisähuoneeseen. Kun d'Artagnan oli hotellin jokapäiväisiä käypäläisiä, ei hänen pyyntönsä kohdannut mitään vastusta; ja herra de Tréville'le mentiin ilmoittamaan, että hänen nuori maamiehensä, jolla oli jotakin tärkeätä hänelle sanottavana, anoi erityistä puheillepääsyä. Viiden minuutin kuluttua tuli herra de Tréville ja kysyi d'Artagnan'ilta, mikä asia oli saattanut häntä tulemaan hänen luoksensa näin myöhäisellä hetkellä.

– Anteeksi, herra! sanoi d'Artagnan, joka oli käyttänyt hyväksensä sitä lyhyttä hetkeä, minkä hän oli ollut yksinään huoneessa, ja kääntänyt seinäkellon viisarin kolme neljännestä taaksepäin; minä ajattelin, että koska kello ei vielä ollut kuin kaksikymmentä viisi minuuttia yli yhdeksän, minulla olisi vielä aikaa käydä puheillanne.

– Kaksikymmentä viisi minuuttia yli yhdeksän! huudahti herra de Tréville katsahtaen kelloon; mutta se on mahdotonta!

– Katsokaahan toki, herra, sanoi d'Artagnan, on kuin onkin.

– Aivan oikein, sanoi herra de Tréville, luulin sen jo olevan

enemmän. Mutta mitäs teillä nyt on asiaa?

Silloin d'Artagnan lateli herra de Tréville'lle pitkän historian kuningattaresta. Hän toi esille mitä hän pelkäsi kuningattaren suhteen; hän kertoi, mitä hän oli kuullut puhuttavan kardinaalin aikeista Buckingham'ia vastaan, ja kaiken tuon teki hän niin levollisesti ja vakaasti, ett'ei herra de Tréville havainnut siinä mitään juonta, sitä vähemmin, koska hän itsekin oli huomannut jotakin outoa kardinaalin, kuninkaan ja kuningattaren keskinäisessä suhteessa.

Kun kello löi kymmenen, jätti d'Artagnan herra de Tréville'n, joka kiitteli häntä tiedonannoista, kehoitti häntä vast'edeskin palvelemaan kaikesta sydämmestään kuningasta ja kuningatarta, ja meni vastaanottohuoneeseen. Mutta portaiden juurella muisti d'Artagnan unhottaneen keppinsä; mitäs, hän palasi nopeasti takaisin sisähuoneeseen, käänsi viisarin paikallensa, ett'ei seuraavana päivänä huomattaisi sitä muutetun, ja varmana siitä, että hänellä nyt olisi todistaja alibi'llensa, astui hän alas portaita ja oli siinä tuokiossa kadulla.

XI.

Juoni sotkeutuu

Käytyänsä herra de Tréville'n luona, lähti d'Artagnan mietteissään kulkemaan kiertoteitä kotiinsa.

Mitä ajatteli d'Artagnan poiketessaan noin tieltänsä ja katsellessaan taivaan tähtiä milloin huoaten, milloin hymyillen!

Hän ajatteli rouva Bonacieux'ia. Muskettisoturin oppilaalle oli tuo nuori nainen melkein hänen haaveksittu ihanteensa. Kauneus, salaperäisyys, osallisuus melkein kaikkiin hovin salaisuuksiin painoi hänen suloisiin piirteihinsä soman vakavuuden, mutta samalla saattoi hänestä epäillä, ettei hän ollut vallan tunteetonkaan, ominaisuus, jolla on vastustamaton viehätysoima rakastajan-alkuihin; siihen lisäksi oli d'Artagnan pelastanut hänet noiden hirviöiden käsistä, jotka tahtoivat häntä riistää ja raastaa, ja tuo tärkeä palvelus oli synnyttänyt heidän välillensä sen lajin kiitollisuuden tunteita, joka niin helposti saapi hellemmänkin luonteen.

D'Artagnan näki jo, – niin nopeasti unelmat liitävät mielikuvituksen siivillä! – luonansa tuon nuoren naisen lähettilään, tuomassa hänelle lemmenkohtausta koskevaa kirjettä, kultavitjoja tai jalokiviä. Olemme jo maininneet, että nuoret ylimyssukuiset kainostumatta ottivat vastaan kuninkaalta rahaa; lisätkäämme että sinä siveellisen velttouden aikana ei

heillä ollut enempää häpyä lemmittyjänsäkään kohtaan ja että nuo lahjoittivat heille varsin kalliita ja pysyväisiä muistoja, ikäänkuin olisivat koettaneet korvata tunteittensa löyhyyttä lahjojensa lujudella.

Punastumatta silloin raivattiin tiensä elämän mukavuuksiin naisten avulla. Ne naiset, jotka olivat ainoastaan kauniita, antoivat kauneutensa, ja siitpä epäilemättä johtuukin sananparsi, että kaunein tyttö maailmassa ei voi lahjoittaa muuta kuin mitä hänellä on. Ne, jotka olivat rikkaita, antoivat siihen lisäksi osan rahoistansa, ja voisipa mainita hyvän joukon tämän aikakauden sankareita, jotka eivät olisi voittaneet ensin kannuksiansa ja sitten tappeluitansa ilman sitä paksua kukkaroa, jonka heidän lemmittynsä sijoitti heidän satulaansa.

D'Artagnan'illa ei ollut mitään; maalais-kainous, tuo ohut kiille, tuo päivänikäinen kukka, tuo persikan nukka, oli kokonaan haihtunut siihen vähemmän puhdasoppisten neuvojen tuuleen, joita nuo kolme muskettisoturia olivat nuorelle ystävällensä antaneet. D'Artagnan, seuraten ajan omituista tapaa, piti Pariisia sotakenttänä, eikä sen huonompana kuin Flanderiakaan: siellä espanjalainen, täällä nainen. Kumpaisessakin paikassa vihollinen kukistettavana, palovero kiskottavana.

Mutta lausukaamme, että tällä hetkellä vallitsi d'Artagnan'ia jalompi tunne kuin omanvoiton pyynti. Kauppias oli sanonut olevansa rikas; nuori mies arvasi, että semmoisen nahjuksen kuin Bonacieux'in perheessä vaimo se kaiketi raha-arkun avainta

hallitsi. Mutta kaikella tuolla ei ollut mitään vaikutusta siihen tunteeseen, jonka rouva Bonacieux'in näkeminen oli herättänyt, ja omanvoiton pyynti oli jäänyt melkein vieraaksi sille syttyvälle rakkaudelle, jonka tuo näkeminen oli synnyttänyt. Me sanomme "melkein", sillä ajatus, että nuori, kaunis, suloinen, terävä-älyinen nainen samalla on myöskin rikas, ei suinkaan heikonna syttyvää rakkautta, vaan päinvastoin vahvistaa sitä.

Varallisuus synnyttää koko joukon suurellisen elämän huolia ja oikkuja, jotka hyvin soveltuvat kauneudelle. Valkoinen ja hieno sukka, silkkihame, pitsikaulus, soma kenkä jalkaan, aistikas nauha päähän, nuo kaikki eivät tee rumaa naista kauniiksi, vaan tekevät kauniin naisen ihanaksi, puhumattakaan käsistä, jotka voittavat kaikesta tuosta; käsien, varsinkin naisten, on tarvis olla joutilaina, ollakseen kauniit.

D'Artagnan, niinkuin lukija jo varsin hyvin tietää, koska emme oli peitelleet hänen varallisuutensa tilaa, ei ollut suinkaan mikään miljoonamies; hän toivoi kyllä kerta siksi tulevansa, mutta aika, jonka hän oli määrännyt tähän onnen tilaan joutuaksensa, oli melkoisen kaukana. Sillä välin, mikä tuska, nähdä nainen, jonka tahtoisi halajavan noita tuhansia mitättömyyksiä, joista naiset luovat onnellisuutensa, eikä voida antaa hänelle noita tuhansia mitättömyyksiä! Kun nainen on rikas, vaan rakastaja ei, hankkii hän ainakin itse, mitä rakastaja ei kykene hänelle tarjoamaan; ja vaikka tavallisuutta myöten vaimon huvit lähtevät miehen kukkarosta, on harvinaista, että mies niistä saa kiitoksen kantaa.

D'Artagnan, valmis mitä hellimmäksi rakastajaksi, oli toistaiseksi ainakin sangen harras ystävä. Keskellä rakkaustuumiansa kauppiaan rouvaa kohtaan ei hän kumminkaan unhottanut omia tovereitansa. Kaunis rouva Bonacieux oli vaimo, jota saattoi kävelyttää Saint-Denis'in kentällä tai Saint-Germain'in torilla Athoksen, Porthoksen ja Aramiksen seurassa, joille d'Artagnan oli ylpeä osoittamaan moista valloitusta. Ja kun on kauvan kävelty, tulee nälkä; d'Artagnan oli sen joku aika takaperin saanut huomata; silloin mentäisiin tuommoisille somille pikku päivällisille, joissa kosketetaan toisella puolen ystävän kättä, toisella lemmityn jalkaa. Ja vihdoin ahtaina hetkinä, hädän aikoina, olisi d'Artagnan ystäviensä pelastajana.

Entäs herra Bonacieux, jonka d'Artagnan oli työntänyt poliisien kouriin, julkisesti kieltäen hänet, vaan hiljaisuudessa luvaten hänet pelastaa? Meidän on tunnustaminen lukijoillemme, että d'Artagnan ei ajatellut häntä rahtuakaan, tai jos ajatteli, ajatteli hän korkeintaan, että Bonacieux'in oli hyvä olla missä hän oli, olipa hän sitten missä tahansa. Rakkaus on itsekkäin kaikista kiihkoista.

Mutta lukijamme olkoot huoleti: jos d'Artagnan unhottikin tai näytti unhottaneen isäntänsä, emme me häntä unhota, ja me tiedämme missä hän onkin. Vaan tällä kertaa tehkäämme samoin kuin tuo rakastunut gaskonjalainen. Mitä kelpo kauppiaasen muutoin tulee, kyllä me palaamme häneen myöhemmin.

Uneksien tulevaisista lempiseikoistansa, puhellen niistä yölle,

hymyillen tähdille, joutui d'Artagnan kulkemaan Cherche-Midi'n, eli niinkuin sitä siihen aikaan nimitettiin, Chasse-Midi'n katua. Kun hän oli Aramiksen asunnon tienoilla, pisti hänelle päähän, mennä käymään ystävänsä luona antamassa muutamia selityksiä siihen, minkä vuoksi hän oli lähettänyt Planchet'in kutsumaan häntä paikalla tulemaan rotanliukkuun. Jos Aramis vaan oli ollut kotona silloinkuin Planchet tuli sinne, oli hän aivan varmaan kiiruhtanut Fossoyeurs'in kadulle, ja kun hän ei siellä tavannut ketään muita kuin mahdollisesti molemmat toverinsa, eivät he kukaan, yhtä vähän toinen kuin toinenkaan, voineet tietää, mitä kaikki tuo merkitsi. Tuo sekasotku vaatii siis selityksen, virkkoi d'Artagnan aivan kuuluvasti.

Vaan hiljakseen mietti hän, että samalla saisi hän tilaisuuden puhua kauniista pienestä rouva Bonacieux'istä, jota hänen mielensä, ell'ei sydämensä, oli jo vallan täynnä. Ensimmäiseltä rakkaudelta ei muutoin pidä pyytääkkään vaitioloa. Ensimmäisen rakkauden mukana on niin suuri ilo, että sen täytyy päästä vuotamaan, muuten se tukehduuttaa.

Pariisi oli jo kaksi tuntia ollut pimeänä ja kadut alkoivat jo olla autioina. Kello löi yksitoista kaikissa Saint-Germain'in esikaupungin torneissa; ilma oli suloinen. D'Artagnan noudatti erästä sivukatua, joka kulki samaa kohtaa, missä nyt Assas'in katu, ja hän hengitti sulohajuisia tuoksuja, joita tuulenhenki toi Vaugirard'in kadulta ja joita lähettivät rehevät, iltakasteesta ja yötuulesta tuoreet puutarhat. Kauvempaa kuului, kumminkin tiheiden ikkunaluukkujen himmentäminä,

juomalauluja yksinäisistä kapakoista kedolta. Tultuansa kadun päähän, kääntyi d'Artagnan vasemmalle. Talo, jossa Aramis asui, oli Cassette'n ja Servandoni'n kadun välillä.

D'Artagnan oli juuri jättänyt Cassette'n kadun, ja eroitti jo ystävänsä talon portin; tätä taloa suojasivat tuuheat sykomoorit ja klematiitit, jotka muodostuivat laajaksi katokseksi sen päälle. Lähestyissäänsä taloa, huomasi hän jonkun varjontapaisen tulevan Servandoni'n kadulta. Tuo joku oli mantteliin kääriytynyt ja d'Artagnan luuli sitä ensin mieheksi; vaan vartalon pienuus, epävakainen käynti ja tapaileva askel ilmaisi hänelle, että se olikin nainen. Siihen lisäksi tuo nainen, ikäänkuin hän ei olisi ollut oikein selvillä siitä talosta, jota hän haki, loi hän silmänsä ylös, tunteaksensa sitä, seisahdelti, kääntyi takaisin ja palasi taas.

– Menisinköhän tarjoomaan hänelle palvelustani! tuumaili hän. Käynnistäänsä huomaa, että hän on nuori; ehkäpä on hän kauniskin. Kaiketi! Mutta nainen, joka näin myöhäiseen kulkee kadulla, ei ole liikkeellä muuta varten kuin lemmittyäänsä kohtaamassa. Hiisi sentään! jos menisin häiritsemään heitä, pyrkisin huonolla keinolla seuraan.

Sillä välin nuori nainen liikkui yhä eteenpäin, lukien taloja ja ikkunoita. Se ei muutoin ollut mikään vaikea ja pitkälinen lasku. Sillä osalla katua oli vaan kolme hotellia ja kaksi ikkunaa kadulle päin; toinen oli eräässä rakennuksessa, joka oli samassa suunnassa sen talon kanssa, missä Aramis asui, toinen oli itse Aramoksen ikkuna.

– Peijakas, mutisi itsekseen d'Artagnan, jolle jumaluusopin

tohtorin sisarentytär muistui mieleen; peijakas sentään, eipä olisi hullumpaa, jos tuo myöhästynyt kyyhkynen hakisi ystävämme Aramiksen asuntoa. Mutta, sieluni kautta, siltä se aivan näyttää. Ahaa, sinä Aramis veikkonen, tällä kertaa otetaan asia selville.

Ja d'Artagnan teki itsensä niin kaitaiseksi kuin suinkin saattoi, vetäytyi kadun pimeimpään syrjään, erään kivipenkin viereen.

Nuori nainen jatkoi kulkuansa, nuori, sillä paitsi tuota kevyttä käyntiänsä, joka hänet jo oli ilmaissut, antoi hän kuulua pienen yskäyksen, joka ilmoitti hänellä olevan mitä tuoreimman äänen. D'Artagnan arveli tuon yskäyksen olevan merkin.

Sillä välin, lieneekö, sitten tuohon yskäykseen tullut samallinen vastaus, joka poisti öisen vaeltajan epä tietoisuuden, vai lieneekö hän ilman tuota vierasta apua havainnut päässeensä oikeille perille, hän lähestyi päättävästi Aramiksen ikkunaa ja löi siihen kolme yhdenlaista kertaa koukistetulla sormellansa.

– Aivan oikein, Aramiksen luokse, mutisi d'Artagnan. Ahaa, herra tekopyhä! Nytpä yhdytän sinut jumaluusopillisissa tutkimuksissasi!

Kolme naputusta oli tuskin lyöty, kun sisäluukku avautui, ja valo näkyi ikkunalasin lävitse.

– Ahaa, tuumaili kuuntelija, ei ovista vaan ikkunoista, tulo oli siis odotettu. Hyvä, ikkuna kaiketi aukenee ja nainen kiipeää siitä sisään. Hyvä juttu!

Mutta d'Artagnan'in suureksi kummastukseksi ikkuna pysyi kiinni. Sitten valo, joka oli välähtänyt, katosi ja kaikki oli taas pimeätä.

D'Artagnan ajatteli, ett'ei semmoista voinut kestää kauvan, ja pinnisti yhä silmiänsä ja korviansa näkemään ja kuulemaan.

Hän oli oikeassa: muutamien sekuntien perästä kuului kaksi kevyttä nappausta sisäpuolelta.

Nuori nainen vastasi kadun puolelta samanlaisella nappauksella ja nyt aukeni ikkuna puoliksi.

Arvatkaahan, katseliko ja kuunteliko d'Artagnan uteliaasti.

Pahaksi onneksi oli valo siirretty toiseen huoneeseen. Mutta nuoren miehen silmät olivat tottuneet pimeään. Muutoin gaskonjalaisten silmillä on, sen mukaan kuin vakuutetaan, sama ominaisuus kuin kissan silmillä, ne näkevät pimeässäkin.

D'Artagnan näki siis, että nuori nainen veti taskustansa valkoisen esineen, jonka hän levitti nopeasti ja joka silloin sai nenäliinan muodon. Hän näytti tuon levitetyn esineen kulmaa puhetoverillensa.

Tämä muistutti d'Artagnan'in mieleen sen liinaseen, jonka hän oli löytänyt rouva Bonacieux'in jalkain juuresta, ja joka oli muistuttanut hänen mieleensä sen, minkä hän oli löytänyt Aramiksen jalkain juuresta.

Mitä hiisiä tuo liinanen sitten mahtoi merkitä?

Ollessaan missä oli, d'Artagnan ei voinut nähdä Aramiksen kasvoja, sillä nuori mies ei rahtuakaan epäillyt, että tuon ulkona-olevan naisen sisällä-oleva puhetoveri oli hänen ystävänsä Aramis; uteliaisuuspa kuitenkin voitti varovaisuuden ja, käyttäen sitä hetkistä, jolloin kumpaisenkin huomio näytti olevan kiintynyt liinaseen, lähti hän lymy paikastansa ja nopeasti kuin

salama, vaan varoen askeltensa kuulumista, kiidähti hän erääsen muurin kulmaukseen, josta hän saattoi luoda silmänsä kokonaan Aramiksen huoneen sisään.

Päästyänsä paikkaansa, d'Artagnan oli vähällä huudahtaa hämmästyksestä: tuon öisen käypäläisen puhetoveri ei ollutkaan Aramis, vaan nainen. D'Artagnan näki tosin kylliksi, tunteakseen hänet naiseksi vaatteuksesta, mutta hän ei voinut eroittaa hänen kasvojansa.

Samassa hetkessä sisällä oleva nainen veti toisen nenäliinan taskustansa ja vaihtoi sen siihen, mikä hänelle ulkoa oli näytetty. Sitten puhuttiin muutamia sanoja molempien naisten kesken. Vihdoin ikkunanluukku sulkeutui; ulkona oleva nainen kääntyi pois ikkunasta ja kulki neljän askeleen päässä d'Artagnan'in sivuitse, vetäen vaippansa huupan päänsä ylitse; mutta tämä varokeino oli liian myöhäinen, d'Artagnan oli jo tuntenut rouva Bonacieux'in.

Rouva Bonacieux! Jo silloinkuin hän oli vetänyt liinassen taskustaan, oli d'Artagnan'ille pälkähtänyt päähän epäluulo, että se oli hän; mutta kuinka oli uskottavaa että rouva Bonacieux, joka oli lähettänyt noutamaan de la Porte'a saattamaan häntä Louvreen, vaelteli nyt Pariisin katuja yksinään kello puoli kahdentoista aikaan yöllä, antautuneena toistamiseen ryöstettäväksi?

Siihen täytyi kaiketi olla varsin tärkeä syy; ja mitä tärkeätä syytä viidenkolmatta vuotisella naisella saattoi olla? Rakkaus.

Mutta itsensäkö vai jonkun toisen tähden hän antautui

tuommoisiin vaaroihin? Näitä kysymyksiä teki itselleen nuori mies, jonka sydäntä luulevaisuuden mato jo kalvoi yhtä paljon kuin jos hän jo olisi ollut nimenomainen rakastaja.

Hänellä oli muutoin jälellä sängen yksinkertainen keino päästä selville rouva Bonacieux'in matkan menopaikasta: seurata häntä. Tämä keino oli niin yksinkertainen, että d'Artagnan käytti sitä aivan luonnon ja vaiston vaatimuksesta.

Mutta nähdessään nuoren miehen kohoavan muurin kulmauksesta kuni patsas ja kuullessaan askeleita takanansa, rouva Bonacieux huudahti ja lähti pakoon.

D'Artagnan jälestä juoksemaan. Hänen ei ollut vaikea saada kiini vaippaan kääriytynyttä naista. Hän saavutti hänet vähän matkan päässä sillä kadulla, jolle hän oli kääntynyt. Onneton nainen oli vallan uupunut, ei väsymyksestä vaan kauhistuksesta, ja kun d'Artagnan laski kätensä hänen olallensa, vaipui hän polvilleen, huudahtaen tukehtuneella äänellä:

– Tappakaa minut jos tahdotte, vaan tietää ette saa mitään.

D'Artagnan nosti hänet pystyyn, kietoen käsivartensa hänen vyötärönsä ympäri; mutta kun hän tunsi nostettavansa painosta, että hän oli menehtymäisillään, kiirehti hän rauhoittamaan häntä vakuuttamalla ystävyytensä. Nämä vakuutukset eivät olisi tehneet rouva Bonacieux'iin mitään vaikutusta; sillä tuommoisia vakuutuksia voidaan tehdä mitä pahimmassakin tarkoituksessa; vaan ääni oli kylliksi. Nuori nainen luuli tuntevansa tuon äänen soinnun: hän avasi silmänsä, loi ne tuohon mieheen, joka oli niin kovin häntä säikäyttänyt ja tuntiessaan d'Artagnan'in, huudahti

hän ilosta.

– Oh! tekö se olette, tekö se olette! sanoi hän; kiitos, Jumalani!

– Niin, minä se olen, sanoi d'Artagnan, minä, jonka Jumala lähetti varjelemaan teitä.

– Siinäkö aikomuksessa te seuraisitte minua? kysyi nuori nainen kiekkailevasti hymyillen, hänen leikillinen luonteensa sai vallan ja koko pelko haihtui siinä tuokiossa, jolloin hän tunsu ystäväksensä mitä hän oli luullut viholliseksensa.

– En, sanoi d'Artagnan, en, täytyy minun tunnustaa; sattuma saattoi minut teidän tiellenne; minä näin naisen naputtavan erään ystäväni ikkunaan...

– Erään ystäväne? keskeytti rouva Bonacieux.

– Epäilemättä; Aramis on parhaimpia ystäviäni.

– Aramis, kuka se on?

– Mitä mä kuulenkaan! Sanotteko minulle, ett'ette tunne Aramista?

– Ensi kertaa kuulen hänen nimeänsä mainittavan.

– Ensi kertaako siis kävitte siinä talossa?

– Niin todella.

– Ettekä tienneet siellä asuvan nuoren miehen?

– En.

– Muskettisoturin?

– En laisinkaan.

– Ette siis käyneet häntä tapaamassa?

– En missään nimessä. Muutoin, näittehän kyllä, että puhuin erään naisen kanssa.

- Tosin kyllä; mutta tuo nainen oli Aramiksen ystäviä.
- Siitä en tiedä mitään.
- Koskapa hän asuu hänen luonansa.
- Se ei minua liikuta.
- Mutta kukas hän on?
- Oh, se ei ole minun salaisuuteni.
- Rakas rouva Bonacieux, te olette viehättävä; mutta samalla niin tuiki salaperäinen...
- Pilaakos se minua?
- Ei suinkaan, te olette päinvastoin lumoava.
- Hyvä, antakaa minulle käsivartenne.
- Sangen mielelläni. Ja nyt?
- Saattakaa minua.
- Minne?
- Sinne, minne minä menen.
- Mutta minnekkä te menette?
- Sen näette, kun saatatte minut portille.
- Tuleeko minun odottaa?
- Se on tarpeetonta.
- Te palaatte siis yksin?
- Ehkä, tai ehk'en.
- Mutta se, joka teitä sitten saattaa, onko se mies vai nainen?
- Sitä en vielä tiedä.
- Minäpä tiedän.
- Kuinka niin?
- Minä odotan, kunnes näen teidän tulevan.

– Siinä tapauksessa hyvästi!

– Kuinka niin?

– Minä en tarvitse teitä.

– Mutta pyysittehän...

– Aatelismiehen apua, enkä vakoojan väijymistä.

– Se on kova sana.

– Miksikä nimitetään semmoisia, jotka seuraavat toista vastoin hänen tahtoansa?

– Ajattelemattomiksi.

– Nimitys on liian mieto.

– No niin, rouva hyvä, kyllä näen, että täytyy tehdä kaikki mitä te tahdotte.

– Minkä vuoksi luovuitte ansiosta tehdä jo alusta alkain sillä tavoin?

– Eikös katuminen ole mikään ansio?

– Kaduttekos te toden perästä?

– Sitä en tiedä itsekkään. Mutta sen vaan tiedän, että lupaan tehdä kaikki mitä tahdotte, jos sallitte minun saattaa teitä perille asti.

– Jätättekös minut sitten?

– Jätän.

– Vakoomatta minun tuloani?

– Niin.

– Kunniasananne kautta?

– Aatelisen kunniani kautta.

– Tässä käsivarteni ja menkäämme.

D'Artagnan tarjosi käsivartensa rouva Bonacieux'ille, joka kietoi siihen omansa, puoliksi leikillä, puoliksi peloissaan, ja näin saapuivat molemmat yhdessä La Harpe'n kadun korkeimmalle kohdalle. Sinne päästyä nuori nainen näytti eperoivan, niinkuin hän oli tehnyt jo Vaugirard'in kadulla. Eräistä merkeistä näytti hän tuntevan muutaman portin ja lähestyen porttia, lausui hän:

– Nyt, herrani, tänne on minulla asia mennä; tuhannet kiitokset kunnioitettavasta seurastanne, joka minut pelasti niistä vaaroista, joiden alaisena yksin olisin ollut. Mutta teidän sananepitämisen hetki on tullut: minä olen perillä.

– Eikä teillä ole mitään peljättävää palatessanne?

– Ei muuta kuin rosvoja.

– Eikös se ole mitään?

– Mitä ne voisivat minulta ottaa? minulla ei ole penniäkään taskussani.

– Ette muista tuota kaunista, kirjailtua, vaakunoittua nenäliinaa.

– Mitä nenäliinaa?

– Jonka löysin teidän jalkojenne juuresta ja jonka pistin takaisin taskuunne.

– Vaietkaa, vaietkaa onneton! huusi nuori nainen, tahdotteko syöstä minut perikatoon?

– Te näette siis, että teillä kyllä on vielä vaaroja, koska yksi ainoa sana saattaa teidät vapisemaan, ja koska tunnustatte, että joutuisitte perikatoon, jos tuo sana kuultaisiin. Ah, kuulkaa,

rouva hyvä, huudahti d'Artagnan, tarttuen hänen käteensä ja luoden häneen tulisen silmäyksen, kuulkaa, olkaa jalomielinen, uskokaa minulle salaisuutenne; ettekö ole jo lukeneet silmistäni, että sydämmessäni palaa ystävyys ja myötätuntoisuus teitä kohtaan.

– Olen kyllä, vastasi rouva Bonacieux; pyytäkää vaan tietää minun omia salaisuuksiani, ne minä ilmoitan, vaan toisten salaisuuksia, se on toinen asia.

– Hyvä, sanoi d'Artagnan, kyllä minä otan niistä selvän; koska nuo salaisuudet voivat vaikuttaa teidän elämäänne, täytyy niiden joutua minun omikseni.

– Kavahtakaa itseänne siitä, huudahti nuori nainen niin vakavasti, että d'Artagnan vavahti ehdottomasti. Oh, elkkää sekoittuko mihinkään minua koskeviin asioihin, elkkää koettako auttaa minua toimissani; ja tätä kaikkea pyydän minä sen tunteen nimessä, jonka minä olen teissä herättänyt, sen hyväntyön nimessä, jonka olette minua kohtaan tehneet, ja jota en koskaan elämässäni ole unhottava. Uskokaa ennemmin, mitä nyt teille sanon. Elkkää huoliko enää minusta, minä en ole enää olemassa teille, olkoon niinkuin ette olisi koskaan minua nähneet.

– Tuleeko Aramiksenkin tehdä samoin kuin minun, rouva hyvä? kysyi d'Artagnan loukattuna.

– Te lausutte jo toisen tai kolmannen kerran tuota nimeä, herra, vaikka olen teille sanonut, ett'en minä tunne häntä.

– Te ette tunne sitä miestä, jonka ikkunaan olette naputtaneet! Kuulkaas, hyvä rouva, te luulette minua kovin herkkäuskoiseksi.

– Tunnustakaa, että keksitte tuon jutun ja luotte tuon tekohenkilön, saadaksenne vaan minut puhumaan.

– Minä en keksi mitään, rouva hyvä, enkä luo mitään tekohenkilöä, vaan puhun täyttä totta.

– Ja te sanotte erään ystävänne asuvan siinä talossa.

– Niin sanon ja uudistan sen vielä kolmannen kerran, talo on sama, jossa ystäväni asuu ja se ystävä on Aramis.

– Kaikki tuo selkenee vast'edes, mutisi nuori nainen; mutta, hyvä herra, vaietkaa nyt.

– Jos te voisitte katsella minun avonaiseen sydämmeeni, sanoi d'Artagnan, saisitte lukea siellä niin paljon uteliaisuutta, että teille tulisi minua sääli, ja niin paljon rakkautta, että te kohta paikalla tyydyttäisitte uteliaisuuteni. Teillä ei ole mitään peljättävää niiltä, jotka teitä rakastavat.

– Te puhutte sangen pian rakkaudesta, hyvä herra! sanoi nuori nainen päätänsä pudistellen.

– Se tapahtuu sen vuoksi, että rakkaus syttyi minuun pian ja ensimmäistä kertaa, enkä ole vielä kahdenkymmenen vuotias.

Nuori nainen silmäili häntä salaa.

– Kuulkaapas, minä olen jälillä, sanoi d'Artagnan. Siitä on nyt kolme kuukautta, kun olin vähältä joutua kaksintaisteluun Aramoksen kanssa samannäköisen nenäliinan vuoksi, kuin mitä te näytitte tuolle Aramoksen luona olevalle naiselle, nenäliinan, joka oli merkitty samalla tavoin, siitä olen varma.

– Herra, virkkoi nuori nainen, te väsyttätte minut tutkisteluillanne.

– Mutta te, varova rouva, ajatelkaas, jos teidät olisi otettu kiini nenäliinoinenne ja tuo liinanen olisi teiltä anastettu, silloinhan olisitte jääneet pulaan.

– Miksi niin, nimikirjaimet ovat samat kuin minun: C. B., Constance Bonacieux.

– Tai Camille Bois-Tracy.

– Vaietkaa, herra, vielä kerran vaietkaa! Koska teitä eivät pidätä ne vaarat, jotka minua uhkaavat, ajatelkaa niitä vaaroja, jotka teitä itseänne uhkaavat.

– Minuako?

– Niin, teitä juuri. Te olette vaarassa joutua kiini, te olette vaarassa menettää henkenne siitä, että tunnette minut.

– Silloin en jätäkkään teitä enää.

– Herra, virkkoi nuori nainen rukoillen ja kätensä yhteen liittäen, herra, taivaan nimessä, sotilaskunnianne nimessä, aatelisjalouden nimessä, erotkaa minusta, kuulkaas, kello lyö jo kaksitoista, aika, jolloin minua odotetaan, on tullut.

– Rouva hyvä, sanoi nuori mies kumartaen, en voi mitään kieltää, jota minulta tuolla tavoin anotaan; olkaa rauhassa, minä poistun.

– Mutta te ette seuraa minua, ettekä vakoile minua?

– Minä menen kotiini heti paikalla.

– Ah, minä tiesin, että olitte kunnan nuori mies! huudahti rouva Bonacieux, ojentaen hänelle kätensä ja laskien toisen kätensä vasten pientä, syvällä muurissa olevaa porttia.

D'Artagnan tarttui ojennettuun käteen ja suuteli sitä

innokkaasti.

– Ah, ennemmin olisin ollut teitä kokonaan näkemättä, huudahti d'Artagnan tuolla lapsellisella avomielisyydellä, jolle naiset usein panevat suuremman arvon kuin kohteliaisuuden korupuheille, koska se paljastaa sydämen ajatukset ja osoittaa tunteen valloittaneen ymmärryksen.

– No niin, virkkoi rouva Bonacieux milt'ei hellästi ja puristi d'Artagnan'in kättä, joka ei vielä ollut päästänyt irti hänen kättänsä, no niin, minä en sano niinkuin te, vaan: mikä tänään menetetään, ei tarvitse olla ainaiseksi menetetty. Kukas tiesi, enkö kerran vapaaksi päästyäni tyydytä teidän uteliaisuuttanne?

– Ja annatteko saman lupauksen rakkaudelleni? huudahti d'Artagnan riemullisena.

– Oh, siinä suhteessa en sitoudu mihinkään, se riippuu niistä tunteista, joita taidatte minussa herättää.

– Siis tällä hetkellä, rouva...

– Tällä hetkellä, herra, olen joutunut vasta kiitollisuuteen asti.

– Ah, te olette liian viehättävä, sanoi d'Artagnan alakuloisena ja te käytätte väärin minun rakkauttani.

– En suinkaan, vaan minä käytän teidän jalomielisyyttänne, siinä kaikki. Mutta uskokaa pois, on muutamia, joita kelpaa odottaa.

– Oh, te saatatte minut mitä onnellisimmaksi! Elkääh unhottako tätä iltaa, elkääh unhottako tätä lupausta.

– Olkaa, huoletti, minä olen kaikki muistava paikallansa ja ajallansa. No niin, menkää siis, menkää taivaan nimessä! Minua

odotettiin juuri puoliyön aikaan ja nyt olen myöhästynyt.

– Viisi minuuttia.

– Tosin; mutta muutamissa tapauksissa on viisi minuuttia viisi vuosisataa.

– Kun lemmitään.

– Niinpä niin! Kukas teille sanoo, ett'en minä ole asioissa rakastajan kanssa?

– Teitä odottaa mies? huudahti d'Artagnan, mies!

– Kas niin, nyt on kiista taas alkamaisillaan, sanoi rouva Bonacieux, hymyillen vähän kärsimättömän sekaisesti.

– Ei, ei, kyllä minä menen; minä luotan teihin, minä tahdon omistaa kaiken ansion ystävydestäni, vaikka tämä ystävyys olisi tyhmyyttä. Hyvästi rouva, hyvästi!

Ja ikäänkuin hän olisi tuntenut olevansa voimaton irtautumaan tuosta kädestä, jota hän piteli, muutoin kuin tempaisemalla, syöksähti hän pois juoksujalassa, jonka jälkeen rouva Bonacieux, samoin kuin äsken, noppasi ikkunaan kolme kertaa hiljaa ja säännöllisesti; kun d'Artagnan oli ehtinyt kadun kulmaan, käännähti hän: portti oli auvennut ja sulkeutunut, kaunis kauppiaanrouva oli kadonnut.

D'Artagnan jatkoi matkaansa, hän oli antanut kunniasanansa, ett'ei vakoisi rouva Bonacieux'ia, ja vaikka tuon naisen henki olisi riippunut siitä paikasta, jonne hän nyt meni, tai siitä henkilöstä, joka häntä oli saattava, d'Artagnan olisi mennyt kotiinsa, koska hän oli sanonut sinne menevänsä. Viiden minuutin kuluttua oli hän Fossoyeurs'in kadun varrella.

– Athos parka, sanoi hän, hän ei tiedä mitä kaikki tämä merkitsee. Hän on kaikesti nukkunut odottaissaan minua, tai on hän palannut kotiinsa ja sinne tultuansa saanut tietää erään naisen käyneen siellä. Nainen Athoksen luona! Mutta mitäs siitä, jatkoi d'Artagnan, olihan nainen Aramiksenkin luona. Tämä kaikki on kovin outoa ja olenpa varsin utelias tietämään, kuinka tämä päättyy.

– Huonosti, herra, huonosti, vastasi ääni, jonka nuori mies tunsu Planchet'in ääneksi: sillä puhuen vallan kuultavasti, niinkuin mietteissään olevien on tapa, oli hän joutunut siihen porraskäytävään, joka vei hänen huoneesensa.

– Kuinka, huonostikko? mitä sinä heittiö sillä tarkoitat? kysyi d'Artagnan, mitä siis on tapahtunut?

– Kaikellaisia onnettomuuksia.

– Mitä?

– Ensinkin on herra Athos otettu kiini.

– Otettu kiini! Athos! kiini! minkätähden?

– Hänet löydettiin teidän luonanne ja luultiin teiksi.

– Ja kuka on hänet kiini ottanut?

– Poliisit, joita kutsuivat ne mustat miehet, jotka te ajoitte pakoon.

– Miksi hän ei sanonut nimeänsä? miksi hän ei ilmoittanut olevansa vieras koko asialle?

– Sitä hän kyllä kavahti, herra: päinvastoin lähestyi hän minua ja kuiskutti: "Sinun herrasi tarvitsee tällä hetkellä vapautensa, enkä minä, sillä hän tietää kaikki ja minä en mitään. Luullaan

ottaneensa kiini hänet ja sepä antaa hänelle aikaa; kolmen päivän perästä sanon minä, kuka olen, ja kyllä täytyy päästää minut silloin vapaaksi."

– Bravo! Athos! jalo sydän, mutisi d'Artagnan, kyllä sinut tuosta hyvin tunnen. Ja mitä tekivät poliisit?

– Neljä heistä lähti häntä viemään, en tiedä minne, Bastiljiin tai For-l'Évêque'iin. Kaksi jäi mustien miesten seuraan, jotka penkoivat joka paikan ja ottivat pois kaikki paperit. Kaksi viimeistä vihdoon, he olivat kaiken tuon aikaa vartijoina portilla; sittenkuin kaikki oli toimitettu, menivät he pois, jättäen talon aivan mullin mallin.

– Entäs Porthos ja Aramis?

– Heitä en tavannut, he eivät ole tulleet.

– Mutta he voivat tulla minä hetkenä tahansa, sillä käskithän sanoa heille, että minä odotan heitä?

– Käskin, herra.

– No niin, elä siis liikahtaa täältä; jos he tulevat, ilmoita heille mitä minulle on tapahtunut ja pyydä heitä odottamaan minua Pomme-de-Pin'in ravintolassa; täällä olisi vaarallista, koska taloa kenties vakoillaan. Minä menen herra de Tréville'n luokse ilmoittamaan hänelle kaikki, ja ehkäpä tapaan heidät siellä.

– Teen niinkuin käskitte, herra, sanoi Planchet.

– Mutta sinä jäät tänne, sinä et pelkää! sanoi d'Artagnan, kääntyen takaisin rohkaisemaan palvelijaansa.

– Olkaa huoletti, herra, sanoi Planchet, ette tunne minua vielä;

minä olen rohkea, kun siksi rupean, se on varma! se on aivan kuinka rupeaa; sitä paitsi olen pikardilainen.

– Siis se on päätetty, sanoi d'Artagnan, sinä annat tappaa itsesi ennemmin, kuin lähdet paikastasi.

– Kyllä, herra, en jätä mitään tekemättä, jolla vaan voin osoittaa olevani uskollinen herralleni.

– Hyvä, sanoi d'Artagnan itsekseen, kyllä näkyy, että keino, jota käytin pojalle, on varmasti hyvä; käytän sitä vastakin, jos tilaisuus vaatii. Ja niin nopeasti kuin päivän juoksusta vähän väsyneet jalkansa myönsivät, d'Artagnan riensi Colombier'in kadulle.

Herra de Tréville ei ollut hotellissaan; hänen komppaniillansa oli vahtivuoro ja hän oli Louvressa komppaniiansa kanssa.

Hänen täytyi saada tavata herra de Tréville; oli tärkeätä herra de Tréville'n saada tietää mitä oli tapahtunut.

D'Artagnan päätti koettaa päästä Louvreen. Desessarts'in komppaniian henkivartijapuku oli kaiketi saattava hänet pääsemään sisään.

Hän meni siis alas Petits-Augustins'in katua ja kulki pitkin satamanvartta Pont-Neuf'in sillalle; hän mietti hetkisen mennä lautalla ylitse; mutta tultuaan rannalle, oli hän koneenomaisesti pistänyt käden taskuunsa ja huomannut, ett'ei hänellä ollut maksaa lauttarahaa.

Kun hän oli päässyt Guénégaud'in kadun korkeimmalle kohdalle, näki hän Dauphine'n kadulta tulevan kaksi henkeä,

joiden ulkoasu häntä kummastutti.

Nuo kaksi henkeä olivat: toinen mies, toinen nainen. Nainen muistutti liikenteeltään rouva Bonacieux'ia, ja mies oli täsmälleen Aramiksen kaltainen.

Sitä paitsi naisella oli tuo musta vaippa, jonka d'Artagnan vielä oli näkevinänsä kuvautuvan Vaugirard'in kadun ikkunaa vasten ja samoin La Harpe'n kadun ikkunaa vasten.

Siihen lisäksi miehellä oli muskettilaispuku.

Naisen huoppa oli alaslaskettu, mies piti liinaa kasvojensa edessä; tuo kaksinkertainen varovaisuus osoitti, että molemmat tahtoivat kaikin mokomin olla tuntemattomat.

He tulivat sillalle: tämä oli d'Artagnan'inkin tie, koska hän oli matkalla Louvreen; d'Artagnan seurasi heitä.

D'Artagnan ei ollut päässyt kahtakymmentä askelta, kun hän jo oli varma siitä, että nainen oli rouva Bonacieux ja mies Aramis.

Hän tunsi tällä haavaa kaikki luulevaisuuden epäilykset sydämissään.

Hän oli kaksinkertaisesti petetty, häntä petti sekä ystävänsä että tuo, jota hän rakasti kuin omaa lemmittyänsä ainakin. Rouva Bonacieux oli vannonut kaikkein pyhain nimessä, ett'ei hän tuntenut Aramista ja neljännestunti sen perästä, kuin hän tuon valan oli tehnyt, riippui hän Aramiksen käsivarressa.

D'Artagnan ei edes ajatellut, että hän vasta kolme tuntia takaperin oli tullut tuntemaan tuon kauniin kauppiaanvaimon, että tuolla naisella ei ollut muuta kuin rahtunen kiitollisuutta

hätä kohtaan siitä, että hän oli pelastanut hänet noiden mustien miesten käsistä, jotka tahtoivat ryöstää hänet, ja että tuo nainen ei ollut mitään hänelle luvannut. Hän piti itsensä vaan häväistynä, petettynä, pilkattuna rakastajana; vihan puna sävähti hänen kasvoillensa ja hän päätti ottaa kaikesta selvän.

Nuori nainen ja nuori mies olivat huomanneet, että heitä seurattiin, ja he olivat ruvenneet jouduttamaan askeleitansa. D'Artagnan lähti juoksemaan, meni heidän ohitsensa ja kääntyi juuri siinä hetkessä, kuin he olivat La Samaritaine'n edessä, lyhdyn loisteessa, joka valaisi koko sen osan siltaa.

D'Artagnan seisahtui heidän eteensä ja he seisahtuivat hänen eteensä.

– Mitä tahdotte, herra? kysyi muskettisoturi, vetäytyen askeleen taaksepäin ja vieraalla puheenmurteella, joka ilmaisi d'Artagnan'ille, että hän oli erhettynyt toisen henkilön suhteen.

– Se ei ole Aramis! huudahti hän.

– Ei, herra, se ei ole Aramis, ja huudahduksestanne voin päätätä, että olette luulleet minua toiseksi henkilöksi, ja minä suon teille anteeksi.

– Te minulle anteeksi! huudahti d'Artagnan.

– Niin, vastasi tuntematon, sallikaa minun siis mennä, koska teillä ei ole asiaa minulle.

– Te olette oikeassa, herra, sanoi d'Artagnan, minulla ei ole asiaa teille, vaan tälle rouvalle.

– Rouvalle! ette te häntä tunne, sanoi muukalainen.

– Te erhetytte, herra, minä tunnen hänet.

– Ah, virkkoi rouva Bonacieux soimaavalla äänellä; ah, herra! minulla oli teidän sotilassananne ja teidän aatelinen kunniasananne; toivoin voivani siihen luottaa.

– Ja minä, rouva hyvä, sanoi d'Artagnan hämillänsä, te lupasitte minulle...

– Ottakaa käsivarrestani, rouva, sanoi muukalainen, ja jatkakaamme matkaamme.

Silloin d'Artagnan, hämmentyneenä, ällistyneenä ja kukistuneena kaikesta siitä mitä oli tapahtunut, jäi ristissä-käsivarsin seisomaan muskettisoturin ja rouva Bonacieux'in eteen.

Muskettisoturi astui askeleen esiin ja työnsi d'Artagnan'in kädellänsä syrjään.

D'Artagnan hypähti taaksepäin ja veti miekkansa.

Samalla, kertaa ja salaman nopeudella tuntematon veti myöskin miekkansa.

– Taivaan nimessä, mylord! huudahti rouva Bonacieux, heittäytyen taistelevien väliin ja tavoittaen heidän miekkojansa avoimin sylin.

– Mylord! huudahti d'Artagnan, jolle äkkiä valkeni koko asia, mylord, anteeksi, herra; olisitteko te...

– Mylord herttua Buckingham, sanoi rouva Bonacieux matalalla äänellä; ja nyt voitte syöstä meidät kaikki turmioon.

– Mylord, rouva, anteeksi, sata kertaa anteeksi; mutta minä rakastin, mylord, ja olin luulevainen; te tiedätte, mylord, mitä rakastaminen on; suokaa minulle anteeksi ja sanokaa minulle,

kuinka voin antaa henkeni Teidän armonne edestä.

– Te olette uljas nuori mies, sanoi Buckingham, ojentaen d'Artagnan'ille kätensä, jota tämä puristi kunnioittavasti; te tarjotte minulle palvelustanne, minä otan tarjouksen vastaan; seuratkaa meitä kahdenkymmenen askeleen päässä Louvreen saakka; ja jos joku meitä vakoilee, tappakaa hänet!

D'Artagnan sijoitti paljaan miekan kainaloonsa, antoi rouva Bonacieux'in ja herttua Buckingham'in astua kaksikymmentä askelta ja seurasi heitä sitten, valmiina täyttämään sananmukaisesti Kaarlo I: n ylevän ja komean ministerin määräyksiä.

Vaan onneksi ei nuorelle seidille sattunut mitään tilaisuutta osoittamaan herttualle todistusta ystävydestänsä, ja nuori nainen ja kaunis muskettisoturi menivät Louvreen l'Échellen portista, kohtaamatta mitään häiriötä.

D'Artagnan taas, hän meni suoraan päätä Pomme-de-Pin'in ravintolaan, jossa hän löysi Porthoksen ja Aramiksen jo odottamassa häntä.

Mutta antamatta heille muita selityksiä vaivoista, joita hän oli heille saattanut, sanoi hän vaan, että hän oli yksinään suorittanut sen toimen, johon hän oli luullut tarvitsevansa heidän apuansa.

Ja nyt, kun kertomuksemme on vetänyt meidät mukaansa, jättäkäämme kolme ystäväämme menemään kukin kotiinsa, ja seuratkaamme herttua Buckingham'ia ja hänen opastansa Louvren sokkeloihin.

XII.

Georges Villiers, Buckingham'in herttua

Rouva Bonacieux ja herttua pääsivät Louvreen ilman haittoja; rouva Bonacieux tunnettiin olevan kuningattaren palveluksessa; herttualla oli herra de Tréville'n muskettisoturin puku, ja herra de Tréville oli, niinkuin jo sanoimme, tänä iltana vahdissa. Muutoin Germain oli kuningattaren puolella ja jos jotakin olisi tapahtunut, rouva Bonacieux olisi joutunut syylliseksi muka rakastajansa kuljettamisesta Louvreen, siinä kaikki: hän oli ottanut rikoksen niskoillensa; hänen maineensa olisi tosin mennyt, mutta mitä arvoa suuren maailman silmissä oli pienen kauppiaanrouvan maineella?

Kerta päästyänsä hovin sisälle, herttua ja nuori nainen kulkivat muurin vierustaa noin parikymmentä askelta; kun se matka oli kuljettu, rouva Bonacieux sysäsi erästä pientä takaovea, joka oli päivillä auki, vaan öiksi tavallisesti suljettiin; ovi antoi mukaa; molemmat vaeltajat kävivät sisään ja joutuivat nyt pilkkopimeään, vaan rouva Bonacieux tunsu kaikki sovet ja solukat tässä osassa Louvrea, joka oli hovin palvelusväen huostassa. Hän sulki oven jälkeensä, otti herttuaa kädestä, astui haparoiden muutamia askelia, tapasi käsipuun, etsi jalallansa porrasastimen ja alkoi nousta portaita: herttua luki kaksi

kerrosta. Silloin kääntyi hän oikealle, kulki pitkää käytävää, laskeutui yhden kerroksen, astui vielä muutamia askeleita, pisti avaimen erääsen lukkoon, aukasi oven ja työnsi herttuan huoneesen, jota valaisi ainoastaan yölamppu, ja sanoi: "Jääkää tähän, mylord herttua, tullaan kohta." Sitten meni hän ulos samasta ovesta, sulki sen lukkoon, niin että herttua oli aivan sananmukaisesti vankina.

Mutta vaikka herttua oli vallan yksinään, ei hän, se meidän tulee sanoa, tuntenut pelkoa silmänräpäystäkään: eräs hänen luonteensa huomattavimpia puolia oli seikkailun halu ja taipumus romaanimaisuuteen. Peloton, rohkea ja yritteliäs kun hän oli, tämä ei ollut ensi kertaa, jolloin hän oli henkensä kaupalla tällaisissa yrityksissä; hän oli saanut tietää, että tuo Itävallan Annan sepitetty kutsumus, jota noudattaen hän oli Pariisiin tullut, oli ansa, ja, sen sijaan että olisi palannut Englantiin, hän oli käyttänyt väärin sitä asemaa, mihin hän oli asetettu ja antanut vakuuttaa kuningattarelle, ett'ei hän lähtisi pois, kohtaamatta häntä. Alussa oli kuningatar jyrkästi kieltänyt, vaan sitten oli hän peljännyt että herttua suutuksissaan tekisi jonkun hullutuksen. Jo oli hän päättänyt ottaa hänet vastaan, pyytääksensä häntä lähtemään kohta paikalla, kun juuri samana päätöksen iltana rouva Bonacieux, jonka toimeksi oli jätetty herttuan etsiminen ja Louvreen tuominen, oli salaa anastettu pois. Kahteen päivään ei ensinkään tiedetty mihin hän oli joutunut, ja kaikki näytti menneen myttyyn. Vaan kun rouva Bonacieux kerta pääsi irti ja yhteyteen de la Porte'n kanssa, olivat

asiat päässeet taas oikealle radallensa ja hän oli nyt juuri täyttänyt sen vaarallisen toimen, joka ilman hänen kiinijoutumistaan olisi jo kolme päivää aikaisemmin tullut täytetyksi.

Buckingham, jäätyänsä yksin, meni katsomaan peiliin. Muskettalaispuku sopi hänelle vallan mainiosti.

Kolmenkymmenen viiden vuotiaana, niinkuin hän silloin oli, nimitettiin häntä täydellä syyllä Ranskan ja Englannin kauneimmaksi ja pulskimmaksi naisten sankariksi.

Kahden kuninkaan suosikkina, miljoonien omistajana, ylivaltiijaana kuningaskunnassa, jota hän mielensä jälkeen myllisteli ja oikkunsa mukaan tyynnytteli, Georges Villiers, Buckingham'in herttua, oli saavuttanut tuon sadunomaisen aseman, joka vuosisatojen vierieissä täyttää jälkimaailman hämmästyksellä.

Niinpä menikin hän, itseensä luottavana, vallastansa vakuutettuna, varmana siitä, että ne lait, jotka muita ihmisiä hallitsevat, eivät häneen pysty, kohden sitä päämäärää, jonka hän oli itsellensä asettanut, vaikka se päämäärä olisi ollut niin korkealla ja niin häikäisevän kirkas, että muille olisi ollut sula hullutus luoda silmiänsäkään siihen. Sillä tavoinpa hänen oli onnistunut useita kertoja lähestyä kaunista ja ylpeätä Itävallan Annaa ja loistonsa voimalla rakastuttaa hänet itseensä.

Georges Villiers kävi siis, niinkuin sanoimme, peilin eteen, asetteli kauniit vaaleat suortuvansa kiharoihin, jotka hatun painosta olivat joutuneet masennuksiin, väänsi viiksensä kuntoon, ja ilosta pamppailevalla sydämmellä, onnellisena ja

ylpeänä sen hetken lähestymisestä, jota hän niin kauvan oli halunnut, hymyili hän itselleen ylpeydestä ja toivosta,

Samassa tuokiassa seinään kätkeyty salaovi aukeni ja eräs nainen tuli näkyviin. Buckingham huomasi tuon ilmauksen peilistä; hän huudahti – se oli kuningatar!

Itävallan Anna oli silloin kuuden tai seitsemänkolmatta vuoden ikäinen, toisin sanoen, hän oli kauneutensa kukoistuksessa.

Hänen käyntinsä oli kuningattaren tai jumalattaren; hänen silmänsä, jotka säihkyivät smaragdin loistolla, olivat erinomaisen ihanat, ja olivat täynnä samalla suloa ja majesteettillisuutta.

Hänen suunsa oli pieni ja ruusunpunainen ja vaikka alahuuli pisti vähän ylähuulen edelle, mikä Itävallan suvun jäsenillä oli ominaista, oli tuo suu mitä suloisin hänen hymyillessään, vaan myöskin mitä ylenkatseellisin hänen halveksiessaan.

Hänen hipiönsä oli ylistetty hienoudestaan ja pehmeystään, hänen kätensä ja käsivartensa olivat hämmästyttävän kauniit, ja kaikki sen ajan runoilijat lauloivat niitä verrattomiksi.

Hänen hiuksensa vihdoin, jotka, vaaleat nuoruudessaan, olivat muuttuneet kastanjanvärisiksi ja joita hän piti korkealle kammattuina ja vahvasti puuteroituina, kehystivät ihmeteltävän somasti hänen muotoansa, jossa ankarinkaan arvostelija ei olisi voinut toivoa muuta kuin hieman vähemmän punaa eikä vaativaisinkaan kuvanveistäjä muuta kuin nenän hiukkasen hienopiirteisemmäksi.

Buckingham joutui hetkiseksi häikäistyksiin; ei koskaan ollut

Itävallan Anna näyttänyt niin ihanalta keskellä noita tanssijaisia, juhlia, karuselleja, kuin hän näytti tällä hetkellä yksinkertaiseen satiinipukuun verhottuna ja donna Estefanan seuraamana, tuon ainoan espanjalaisen naisen, jota kuninkaan luulevaisuus ja Richelieu'n vainot eivät olleet karkoittaneet hovista.

Itävallan Anna astui kaksi askelta esiin; Buckingham heittäysi polvillensa ja ennenkuin kuningatar ennätti sitä estää, suuteli hänen hameensa paltetta.

– Herttua, te tiedätte kai jo, että minä se en ollut, joka kirjoitti teille.

– Oh, kyllä, armollinen rouva, Teidän Majesteettinne, kyllä tiedän, huudahti herttua; minä tiedän, että olin hullu, mieletön, uskomaan että lumi elostuisi, että marmori lämpenisi; mutta mitäs, kun rakastaa, usko herkästi rakkautta; muutoin, minun matkani ei ole mennyt aivan hukkaan, koska nyt saan nähdä teidät.

– Niin, vastasi Anna, vaan te tiedätte minkä vuoksi ja millä tavoin minä teidät otan vastaan; tämä on sen vuoksi, että olette tunteeton minun tuskilleni, olette itsepäisesti jääneet viipymään kaupunkiin, jossa panette vaaraan teidän henkenne ja minun kunniani; minä siis otan teidät vastaan sanoakseni teille, että kaikki meitä eroittaa, meren syvyudet, kuningaskuntien vihollisuus, valojen pyhyys. Jumalatonta on uhoitella tämmöisiä esteitä vastaan, mylord. Minä otan teidät vastaan sanoakseni teille ett'emme saa enää kohdata toisiamme.

– Puhukaa, rouva, puhukaa, kuningatar, sanoi Buckingham;

teidän äänenne sulous lieventää teidän sanojenne kovuutta. Te puhutte jumalattomuudesta! mutta jumalatonta on eroittaa kahta sydäntä, jotka Jumala on luonut toinen toisillensa.

– Mylord, huudahti kuningatar, te unhotatte, ett'en minä koskaan ole sanonut teitä rakastavani.

– Vaan te ette myöskään ole koskaan sanoneet, että te ette minua rakasta, ja todella semmoisen sanominen olisi Teidän Majesteettinne puolelta liian suurta kiittämättömyyttä. Sillä sanokaapa minulle, mistä te löydätte minun rakkauteni vertaista, rakkauden, jota ei aika, ei poissaolo, ei epätoivo, ei mikään ole voinut sammuttaa; rakkauden, joka tyytyy muutamaan kadotettuun nauhaan, muutamaan satunnaiseen silmäykseen, muutamaan vahingossa lausuttuun sanaan?

Siitä on nyt kolme vuotta, rouva, kun näin teidät ensi kerran, ja koko nämä kolme vuotta olen teitä samalla tavalla rakastanut.

Tahdotteko, että kerron teille, kuinka olitte puettuna, silloinkuin ensimmäisen kerran teidät näin? tahdotteko kuulla luettelevani jokaisen pienimmänkin koristuksen puvussanne? Malttakaas, minä näen teidät vielä: te istuitte espanjalaisissa vaunuissanne, teillä oli yllänne vihriä satiinihame kultaisine ja hopeaisine koristuksineen, riippuvat hiat, kauniihin käsivarsiinne kiinni solmittuina, noihin ihmeteltäviin käsivarsiin, sekä suurilla jalokivillä koristettuina; teillä oli umpikaulus, ja pieni myssy päässänne, samanvärinen kuin hameenne, ja myssyssä haikaransulka.

Oh! malttakaas vielä, minä suljen silmäni, ja näen teidät

semmoisena kuin silloin olitte; minä avaan ne uudestaan ja näen millainen olette nyt, se on, sata vertaa ihanampi vielä!

– Mikä mielettömyys! mutisi Itävallan Anna, jolla ei ollut rohkeutta suuttua herttuaan siitä, että hän oli noin hyvin säilyttänyt sydämessään hänen kuvansa; mikä mielettömyys tuommoisilla muistoilla pitää vireillä turhaa kiihkoa.

– Ja mistä tahdotte siis minun elävän? minullahan ei ole muuta kuin muistoni. Niissä on minun onnellisuuteni, ne ovat aarteeni, toivoni. Joka kerta kuin teidät näen, saan yhden jalokiven lisää sydämeni aarrearkkuun. Tämä on nyt neljäs, jonka te sinne pudotatte ja jonka otan huostaani; sillä koko kolmena vuotena, rouva, olen saanut nähdä teidät vaan neljä kertaa: tuo ensimmäinen, josta mainitsin, toinen rouva Chevreusen luona, kolmas Amiensin puutarhassa.

– Herttua, sanoi kuningatar punastuen, elkää puhuko tuosta illasta.

– Oh, puhukaamme, päinvastoin, rouva, puhukaamme siitä: se oli autuas, loistava ilta minun elämässäni. Muistattehan sen kauniin yön, joka silloin oli? Kuinka ilma oli suloinen ja tuoksuva, kuinka taivas oli sininen ja kirkkaassa tähdessä!

Ah, sillä kertaa, rouva sain hetkisen olla yksin teidän kanssanne; sillä kertaa olitte valmis puhumaan minulle kaikki, elämäenne autiuuden, sydämenne ikävän. Te nojasitte minun käsivarttani vasten, katsokaas, tätä käsivartta vasten. Minä tunsin, kallistaissani päätäni teidän puoleenne, teidän hiuksenne koskettavan kasvojani, ja joka kerran kun ne koskettivat,

värisin minä kiireestä kantapäähän saakka. Oh, kuningatar, kuningatar! oh! te ette tiedä mikä taivaallinen autuus, mikä paratiisin onnellisuus mahtui tuommoiseen hetkeen. Kuulkaas, omaisuuteni, onneni kunniani, kaikki mitä elämästäni on enää jällellä, kaikki antaisin semmoisesta hetkestä, semmoisesta yöstä. sillä tuona yönä, rouva, tuona yönä rakastitte te minua, sen vannon.

– Mylord, mahdollista kyllä, että tilaisuuden vaikutus, suloisen illan viehäytys, teidän silmienne palo, ja tuhannet muut seikat, jotka kerrassaan voivat saattaa naisen perikatoon, liittyivät käymään kimppuuni sinä onnettomana yönä; mutta te näitte, mylord, kuningatar tuli heikon vaimon avuksi: ensi sanalla, jonka uskalsitte virkkaa, ensi rohkeudella, johon minun tuli vastata, huusin minä.

– Oh! niin, niin, totta kyllä, joku toinen rakkaus kuin minun olisi tuommoisessa koetuksessa tukahtunut; mutta minun rakkauteni sai siitä vaan tulisemmaksi ja ikuisemmaksi. Te luulitte pakenevanne minua palaamalla Pariisiin, te luulitte, ett'en uskaltaisi jättää sitä aarretta, jonka vartijaksi herrani oli minut asettanut. Ah! mitä minä välitin kaikista maailman aarteista ja kuninkaista! Kahdeksan päivän perästä olin taaskin täällä. Sillä kertaa ei teillä ollut minulle mitään soimauksia: minä olin pannut suosioni, elämäni alttiiksi, nähdäkseni teitä vielä edes sekunnin ajan; minä en koskettanut kättännekään, ja te annoitte minulle anteeksi, nähdessänne minut niin nöyryyneenä ja katuvaisena.

– Niin, mutta parjaus käytti hyväkseen kaikkia noita

hulluuksia, joihin minulla ei ollut mitään osaa, sen te hyvin tiedätte, mylord. Kuningas kardinaalin yllytyksestä kiivastui kauheasti: rouva de Vernet karkoitettiin, Putange ajettiin maanpakoon, rouva de Chevreuse menetti suosionsa ja kun te tahdoitte palata lähettiläänä Ranskaan, kuningas itse, muistattehan, mylord, kuningas itse pani vastaan.

– Niin, ja Ranska on sodalla maksava kuninkaansa kiellon. En saa teitä, rouva, enää nähdä; no olkoon niin! minä tahdon, että joka päivä saatte kuulla minusta puhuttavan.

Minkä tarkoituksen luulette olevan Ré'n saaren retkellä ja Rochelle'n protestanttien liitolla, joita minä valmistelen? Ilon, saada nähdä teitä!

Minulla ei ole toivoa ase kädessä tunkeutua Pariisiin, sen kyllä tiedän; vaan tuosta sodasta on tuleva rauha, tuo rauha tarvitsee välittäjän, välittäjäksi olen minä tuleva. Silloin ei minua uskalleta kieltää ja minä niin muodoin palaan Pariisiin ja olen näkevä teidät ja olen onnellinen yhden hetkisen. Tuhannet ihmiset tosin saavat maksaa, minun onnellisuuteni hengellensä; mutta mitä minä siitä, kunhan vaan saan teidät nähdä. Tuo kaikki on kyllä mieletöntä, ehkä vallan mielipuolista, mutta sanokaapa minulle, kellä naisella on innokkaampaa rakastajaa? kellä kuningattarella on ollut hartaampaa palvelijaa?

– Mylord, mylord, te otatte puollustukseksenne seikkoja, jotka teitä syyttävät; mylord, kaikki nuo rakkauden todisteet, joita minulle annatte, ovat melkein rikoksia.

– Sen vuoksi, ett'ette rakasta minua, rouva; jos minua

rakastaisitte, katselisitte noita kaikkia toisilla silmillä; jos minua rakastaisitte, olisi se minulle liian suuri onni ja minä tulisin hulluksi. Ah! rouva de Chevreuse, josta vast'äskän mainitsitte, rouva de Chevreuse oli vähemmin, julma kuin te; Holland rakasti häntä ja hän vastasi hänen rakkauteensa.

– Rouva de Chevreuse ei ollut kuningatar, mutisi Itävallan Anna, ja vastoin tahtoansa voitti hänet noin valtaavan rakkauden ilmaus.

– Te rakastaisitte siis minua, ell'ette olisi kuningatar, rouva, sanokaa, rakastaisitteko minua silloin? Minä saan siis uskoa, että ainoastaan korkean asemanne arvollisuus se teidät tekee julmaksi minua kohtaan; minä saan siis uskoa, että jos te olisitte rouva de Chevreuse, Buckingham-paralla olisi toivoa? Kiitos noista suloisista sanoista, oi minun kaunis Majesteettini, satakertainen kiitos!

– Ah! mylord, te olette väärin ymmärtäneet, väärin selittäneet; minä en tahtonut sanoa...

– Vaiti, vaiti! sanoi herttua; jos minä olen onnellinen erhetyksestä, elkää olko niin julma, että riistätte minulta tuon erhetyksen. Te sanoitte itse, että minua on houkuteltu ansaan: ehkäpä siinä menetän henkeni, sillä, kuulkaahan, se on kummallista, että muutamia aikoja olen tuntenut aavistuksia siitä, että minun tulee kuolla. Ja herttua hymyili viehättävän surumielisesti.

– Oh, Jumalani! huudahti Itävallan Anna kauhistuksella, joka ilmaisi hänellä olevan herttuata kohtaan paljon hellempää tunteita

kuin mitä hän tahtoi tunnustaa.

– Minä en sano tätä säikähdyttääkseni teitä, rouva, en suinkaan; aivan naurettavaahan on, että teille siitä puhuinkaan ja uskokaa pois, minä en tuollaisista unelmista laisinkaan pidä lukua. Mutta tuo toivo, jonka te melkein annoitte, on kaikki palkitseva, vaikkapa itse elämänikin.

– No niin, sanoi Itävallan Anna, minullakin, herttua, minullakin on aavistuksia ja unelmia. Minä uneksuinkin näkevänä teidän makaavan verissänne, haavoitettuna.

– Vasempaan puoleen, eikö niin, puukolla? keskeytti Buckingham.

– Niin, juuri niin, mylord, vasempaan puoleen puukolla. Kuka on teille ilmaissut minulla olleen semmoisen unen? Minä olen uskonut sen vaan Jumalalle, rukoellessani häntä.

– Minä en enempää tahdo, te rakastatte minua, siinä on kylliksi.

– Minäkö rakastan teitä, minä?

– Niin, te. Lähettäisikkö Jumala teille samoja unia kuin minulle, ell'ette minua rakastaisi? Tulisikko meille samoja aavistuksia, ell'eivät meidän kumpaisenkin olemukset olisi toinen toisensa yhteydessä sydämmien kautta? Te rakastatte minua, oi kuningatar, ja te itkisitte minua!

– Oh, Jumalani, Jumalani! huudahti Itävallan Anna, tämä on enemmän kuin mitä voin kestää. Kuulkaa, herttua, menkää taivaan nimessä, poistukaa; en tiedä rakastanko teitä, vai enkö rakasta; mutta sen tiedän, ett'ei minusta tule valanrikkojaa.

Säästäkää minua siis ja menkää. Oh! jos isku teidät saavuttaa Ranskassa, jos kuolette Ranskassa, jos minä saattaisin otaksua, että te olette saaneet surmanne rakkaudestanne minua kohtaan, en koskaan saisi lepoa, en lohdutusta, minä tulisin hulluksi. Menkää siis, menkää, minä rukoilen teitä.

– Oh! kuinka ihana te olette tuollaisena! Oh, kuinka minä teitä rakastan! sanoi Buckingham.

– Menkää, menkää! minä rukoilen teitä, ja palatkaa tuonnempana; palatkaa lähettiläänä, ministerinä, palatkaa henkivartioiden suojaamana, jotka teitä puollustavat, palvelijain ympäröimänä, jotka teitä varjelevat, ja silloin, silloin en enää pelkää teidän henkenne vuoksi ja minä olen onnellinen nähdessäni teidät uudestaan.

– Oh! onko se vaan totta, mitä te sanotte minulle?

– On...

– Hyvä! ja suostuvaisuutenne merkiksi teiltä joku esine, joka vakuuttaisi minua, ett'en ole nähnyt unta; jotakin, mitä olette käyttäneet, ja jota minä vuorostani saattaisin käyttää, joku sormus, kaulavitja tai muu semmoinen.

– Ja menettekö sitten, menettekö sitten, jos annan teille mitä pyydätte?

– Menen.

– Heti paikallako?

– Niin.

– Lähдете Ranskasta ja palaatte Englantiin?

– Niin, sen vannon!

– Odottakaa siis hiukkanen.

Ja Itävallan Anna meni huoneihinsa ja tuli melkein samassa tuokiossa takaisin, pitäen kädessään ruusupuista rasiaa, jonka kannessa oli hänen nimimerkkinsä kullalla kirjoitettuna.

– Kas tässä, mylord-herttua, sanoi hän, säilyttäkää tämä muistona minulta.

Buckingham otti rasian ja heittäytyi toisen kerran polvilleen.

– Te olette luvanneet mennä, sanoi kuningatar.

– Ja minä pidän sanani. Kätenne, kätenne, rouva, ja sitten menen.

Itävallan Anna ojensi kätensä sulkien silmänsä ja nojasi toisella Estefanaan, sillä hän tunsi voimansa raukenevan.

Buckingham painoi innokkaasti huulensa tähän kauniiseen kätöseen, nousi sitten ylös ja lausui:

– Ennen kuuden kuukauden kulumista, jos olen elossa, näen teidät taas, rouva, vaikka maailma mullistuisi sen vuoksi.

Ja äsken tekemällensä lupaukselle uskollisena kiiruhti hän ulos huoneesta.

Käytävässä kohtasi hän rouva Bonacieux'in, joka oli häntä odottanut ja joka samalla varovaisuudella ja menestyksellä kuin tullessakin, saattoi hänet ulos Louvresta.

XIII.

Herra Bonacieux

Kaikissa näissä oli mukana, niinkuin jo on voitu havaita, eräs henkilö, josta, vaikka hänen tilansa oli kylläkin pyörivillä portailla, ei kukaan näyttänyt suuresti huolehtivan; tämä henkilö oli Bonacieux, valtiollisten ja rakkausjuonien kunnian-arvoisa marttyyri, juonien, jotka niin helposti sotkeutuivat toisiinsa tänä ritarillisuuden ja huikentelevaisuuden aikakautena.

Onneksi, muistanee ko sitä lukija vielä tai ei, onneksi olemme luvanneet pysyttää hänet näköpiirissämme.

Poliisit, jotka olivat hänet ottaneet kiinni, kuljettivat hänet suoraan päätä Bastiljiin, jossa hänen annettiin aivan vavistuksissaan kulkea sivuitse pluton sotamiehiä, jotka latasivat muskettejansa.

Sitten vietiin hänet melkein maanalaiseen koppiin, jossa hän kuljettajainsa puolelta sai kärsiä mitä karkeimpia loukkauksia ja mitä raainta kohtelua. Poliisit näkivät, ett'eivät he olleet tekemisissä minkään aatelismiehen kanssa ja he kohtelivat häntä kuin mitä hylkiötä.

Noin puolen tunnin perästä tuli kirjuri tekemään loppua hänen kärsimyksistään, vaan ei suinkaan hänen levottomuudestaan, antamalla käskyn saattaa herra Bonacieux tutkisteluhuoneeseen. Tavallisesti tutkisteltiin vangittuja heidän luonansa, vaan

Bonacieux'in kanssa ei menetelty sillä tavoin.

Kaksi vartijaa otti nyt kauppiaan huostaansa, saattoivat hänet erään pihan halki, veivät hänet muutamaaan käytävään, jossa seisoivat kolme vahtimestä, aukasivat erään oven ja työnsivät hänet kehuun huoneeseen, jossa ei ollut muuta sisustusta kuin pöytä, tuoli ja komisarjus. Komisarjus istui tuolilla pöydän ääressä kirjoittamassa.

Vartijat saattoivat vangin pöydän eteen ja, komisarjuksen annettua merkin, poistuivat ulkopuolelle äänenkantamaa.

Komisarjus, joka siihen saakka oli ollut kumartuneena papereihinsa, kohotti nyt päätänsä nähdäkseen kenen kanssa hän oli tekemisissä. Komisarjus oli tympeyttävän näköinen mies, terävänäinen, keltaiset, ulospistävät posket, pienet silmät, vaan tutkivat ja vilkkaat, kasvot samalla kertaa ketun ja mäyrän kaltaiset. Pää, jota pitkä ja liikkuva kaula kannatti, pisti ulos laajasta mustasta takista, ja oli heiluvassa liikkeessä puolelta toiselle, melkein kuin kilpikonnan, kun se pistää pänsä ulos kuorestaan.

Hän kysyi aluksi Bonacieux'iltä hänen ristimä- ja sukunimeänsä, ikäänsä, tointansa ja kotipaikkaansa.

Syytetty vastasi olevansa nimeltään Jaques-Michel Bonacieux, ijältään viidenkymmenen yhden vuoden vanha, toimeltaan entinen kauppias ja asuvansa Fossoyeurs'in kadun varrella N: o 11.

Sitten komisarjus kyselyn jatkamisen sijasta piti hänelle pitkiä puheita siitä, kuinka vaarallista on halvan porvarin sekoittautua

valtiollisiin asioihin.

Hän liitti tähän alkujohdantoon esitelmän, jossa hän kertoi kardinaalin voimasta ja teoista, tuon verrattoman ministerin, joka voitti kaikki ennemmäiset ministerit, joka oli oleva esimerkkinä kaikille vastaisille ministereille, tuon ministerin, jonka voimaa ja tekoja ei kukaan rankaisematta saanut vastustella.

Tämän hänen puheensa toisen osan jälkeen loi hän läpitunkevan katseen Bonacieux-parkaankin ja käski hänen miettimään tilansa vaarallisuutta.

Kauppiaan miettiminen oli jo suoritettu: hän kirosi ajatuksissaan sitä hetkeä, jolloin herra de la Porte'n päähän oli pistänyt naittaa kummityttärensä hänelle ja erittäinkin sitä hetkeä, jolloin tuo kummitytär oli ruvennut kuningattaren pukurouvaksi.

Herra Bonacieux'in luonteen pohjana oli halvan saituuden ja syvän itsekkäisyyden sekoitus, ja sen kaiken höyryä mitä raukkamaisin pelkurimaisuus. Rakkaus, jota vaimonsa oli hänessä herättänyt, oli aivan syrjätunne, eikä voinut pitää puoliensa noita vastamainittuja alkuperäisiä tunteita vastaan.

Bonacieux mietti oikeastaan vaan sitä, mitä hänelle juuri oli päästy sanomasta.

– Mutta herra komisarjus, sanoi hän kylmästi, uskokaa täydellisesti, että minä tunnen ja pidän arvossa enemmän kuin kukaan muu Hänen ylhäisyytensä verrattomia ansioita, jonka hallittavana meidän on kunnia olla.

– Todella? kysyi komisarjus epäilevän näköisenä, mutta jos laita tosiaan olisi niin, kuinkas te olisitte Bastiljissa?

– Kuinka minä täällä olen, tai paremmin, minkä vuoksi minä täällä olen, vastasi Bonacieux, sitä on minun mahdoton teille sanoa, koska en sitä itsekään tiedä; mutta se on vaan varma tosi, ett'en minä ainakaan tieteni ole loukannut kardinaalia.

– Teidän on kumminkin täytynyt tehdä joku rikos, koska te olette syytöksenalainen valtiorikoksesta.

– Valtiorikoksesta! huudahti Bonacieux hämmästyneenä, valtiorikoksesta! ja kuinka tahdottekaan kauppiasraukan, joka vihaa hugenotteja ja inhoo espanjalaisia, olemaan syyppäänä valtiorikokseen? Ajatelkaa toki, herra, onhan se vallan mahdotonta.

– Herra Bonacieux, virkkoi komisarjus tirkistellen syytettyä, ikäänkuin hänen pienet silmänsä olisivat voineet lukea sydämmen syvimpään pohjaan saakka, herra Bonacieux, teillä on vaimo?

– On, herra, vastasi kauppias vapisten, ja tuntien että siihenpä asia rupesikin takertumaan; se tahtoo sanoa, minulla on ollut.

– Kuinka? teillä on ollut! minne te hänet olette hukanneet, koska teillä ei enää häntä ole?

– Hän on minulta salaa ryöstetty.

– Ryöstetty? sanoi komisarjus. Aa!

Bonacieux kuuli tuosta "aa" – sta, että asia rupesi yhä enemmän sotkeutumaan.

– Hänet on teiltä ryöstetty, vai niin! toisti komisarjus, ja

tiedättekö kuka mies hänet on ryöstänyt?

– Luulen hänet tuntevani.

– Ken on hän?

– Huomatkaa, ett'en tiedä varmaan mitään, herra komisarjus, ja että minä vaan epäilen.

– Ketä epäilette? Kas niin, vastatkaa suoraan.

Bonacieux oli nyt kerrassaan kahdella päällä; pitäisikkö hänen kieltää kaikki, vai ilmoittaa kaikki? Jos hän kieltäisi, voitaisiin luulla hänen tietävän liian paljon, ruvetaksensa tunnustamaan; jos taas ilmoittaisi kaikki, osoittaisi hän hyvää tahtoa. Hän päätti siis ilmoittaa kaikki mitä tiesi.

– Minä epäilen, sanoi hän, erästä pitkää, tummaveristä, ylpeän näköistä miestä, joka näyttää varsin suurelta herralta; hän on seurailut meitä useita kertoja, ainakin mitä minusta on näyttänyt, kun olen ollut noutamassa vaimoani Louvren pieneltä portilta kotiini.

Komisarjus näytti tulevan levottomaksi.

– Ja hänen nimensä? kysyi hän.

– Oh, mitä nimeen tulee, sitä en ensinkään tiedä, vaan jos hänet missä kohtaisin, kyllä tuntisin hänet paikalla, siitä olen varma, vaikka tuhansien joukosta.

Komisarjuksen otsa rypistyi.

– Tuntisitte hänet vaikka tuhansien joukosta, sanoitteko niin? kysyi hän.

– Se tahtoo sanoa, virkkoi Bonacieux, joka näki hypänneensä hulluun tynnöriin, se tahtoo sanoa...

– Te olette vastanneet, että tuntisitte hänet, sanoi komisarjus, hyvä, se riittää täksi päiväksi; ennenkuin menemme kauemmaksi, tarvitsee erään saada tietää, että te tunnette vaimonne ryöstäjän.

– Mutta enhän minä ole sanonut tuntevasi häntä! huusi Bonacieux epätoivossa. Minähän päinvastoin sanoin, että...

– Viekää vanki pois, sanoi komisarjus noille kahdelle vartijalle.

– Ja minne on hän saatettava? kysyi kirjuri.

– Vankikoppiin.

– Mihin?

– Oh, Jumala nähköön, mihin vaan ensimmäiseksi osutte, kunhan se on kylliksi luja, vastasi komisarjus välinpitämättömyydellä, joka kauhistutti Bonacieux-parkaa.

– Voi, voi! sanoi hän itselleen, kova onni vainoo minua; vaimoni on varmaan tehnyt jonkun hirmuisen rikoksen; minua luullaan hänen rikostoveriksensa ja minua rangaistaan hänen kanssansa: hän on puhuva, hän tunnustava sanoneensa minulle kaikki; vaimo on niin heikko! Vankikoppiin! mihin vaan ensimmäiseksi osutaan! semmoista se on! yksi yö on jo mennyt; ja huomenna teilattavaksi, hirteen! Oh, Jumalani, Jumalani, armahda minua!

Kuuntelematta vähintäkään mestari Bonacieux'in vaikerruksia, vaikerruksia, joihin he muutoin olivat hyvin tottuneet, tarttuivat vartijat vangin käsipuoleen, vieden hänet pois, jolla välin komisarjus kirjoitti kiireimmittäin kirjeen, jota

kirjuri odotti.

Bonacieux ei ummistanut silmäänsä, ei sen vuoksi, että vankihuone olisi ollut kovin keho, vaan hänen levottomuutensa oli liian suuri. Hän istui koko yön rahillansa, vavahtaen vähimmästäkin risauksesta; ja kun päivän ensi säteet pilkistivät kammioon, näytti aamurusko hänestä haudan väriseltä.

Yht'äkkiä kuuli hän salpoja vedettävän auki ja hän teki hirveän hyppäyksen. Hän uskoi tultavan noutamaan häntä mestauslavalle; vaan kun hän pyövelin verosta, jota hän odotti, näki kaiken kaikkiaan vaan eilisen komisarjuksensa ja kirjurinsa, oli hän vähällä hypätä heille kaulaan.

– Teidän asianne on sangen paljon sotkeutunut eilisestä illasta, kelpo mies, sanoi hänelle komisarjus ja minä neuvon teitä kertomaan nyt kaikki asiat halki ja suoraan; sillä ainoastaan teidän katumuksenne saattaa kääntää päältänne kardinaalin vihan.

– Kyllä minä olen valmis kaikki kertomaan, huudahti Bonacieux, ainakin kaikki mitä tiedän. Kysykää, olkaa hyvä.

– Ensiksikin, missä on teidän vaimonne?

– Mutta johan olen teille sanonut, että hänet minulta ryöstettiin.

– No niin, mutta eilen kello viisi iltapäivällä pääsi hän teidän toimestanne pakoon.

– Minun vaimoniko pakoon! huudahti Bonacieux. Oh! onneton vaimo! Herra, jos hän on päässyt pakoon, se ei ole minun vikani, sen vannon.

– Mitäs teillä oli tekemistä naapurinne herra d'Artagnan'in luona, jonka kanssa teillä oli päivemmällä pitkä keskustelu?

– Ah, niin todella, herra, niin, totta kyllä, ja minä tunnustan, että se oli väärin tehty. Kyllähän minä olin herra d'Artagnanin luona.

– Mikä oli teidän käyntinne tarkoitus?

– Pyytää häntä auttamaan minua löytämään vaimoni. Minä luulin itselläni olevan oikeuden häntä perustella; mutta minä erhetyin, niinkuin näkyy, ja minä pyydän nöyrimmästi anteeksi.

– Ja mitä herra d'Artagnan vastasi?

– Herra d'Artagnan lupasi minua auttaa; mutta minä kyllä kohta huomasin erhettyneeni.

– Vai te aiotte pettää oikeutta! Herra d'Artagnan teki teidän kanssanne sopimuksen, jonka johdosta hän ajoi pakoon poliisit, jotka tulivat ottamaan kiini vaimoanne, ja toimitti hänet löytämättömiin.

– Herra d'Artagnan vienyt minun vaimoni! Ah, vai niin! mutta mitä sanoittekaan?

– Onneksi on herra d'Artagnan meidän käsissämme, ja teidät asetetaan hänen kanssaan naamattain.

– Ah, totta tosiaan, parempaa en pyydä, huudahti Bonacieux; olen hyvilläni saada nähdä tuttuja kasvoja.

– Tuokaa d'Artagnan esille, sanoi komisarjus vartijoille.

Vartijat toivat sisään Athoksen.

– Herra d'Artagnan, sanoi komisarjus kääntyen Athokseen, kertokaa mitä teidän ja tämän herran välillä on tapahtunut.

- Mutta! huudahti Bonacieux, ei tämä ole herra d'Artagnan, jota minulle osoitatte!
- Kuinka! eikö hän ole herra d'Artagnan? huusi komisarjus.
- Ei millään muotoa, vastasi Bonacieux.
- Mikäs tuon herran nimi on? kysyi komisarjus.
- Sitä minä en voi sanoa, minä en tunne häntä.
- Kuinka! ettekö tunne häntä?
- En.
- Ettekö ole häntä koskaan nähnyt?
- Kyllä; vaan en tiedä mikä hänen nimensä on.
- Mikä on nimenne? kysyi komisarjus.
- Athos, vastasi muskettisoturi.
- Mutta eihän se ole ihmisen nimi, sehän on vuori! huusi tutkistelija-parka, joka alkoi joutua vallan pyörälle.
- Se on nimeni, sanoi Athos tyynesti.
- Mutta olettehan sanoneet nimenne olevan d'Artagnan.
- Minäkö?
- Niin, te juuri.
- Se on, minulle sanottiin: "te olette herra d'Artagnan?" Siihen vastasin: "Luuletteko niin?" Kiiniottajani sanoivat olevansa siitä varmat. Minä en huolinut heitä vastustaa. Muutoin, olisinhan voinut erhettyä.
- Herra, te loukkaatte oikeuden majesteettia.
- En suinkaan vastasi Athos levollisesti.
- Te olette herra d'Artagnan.
- Näettehän nyt, että tekin sanotte minulle sitä.

– Mutta, huudahti vuorostaan Bonacieux, minun täytyy sanoa teille, herra komisarjus, ett'ei tässä ole hetkeäkään epäilemistä. Herra d'Artagnan on minun hyyryläiseni ja siis, vaikka hän ei ole maksanut minulle vuokraani, ja juuri sen vuoksi, minun täytyy hänet tuntea. Herra d'Artagnan on nuori mies, tuskin yhdeksäntoista tai kahdenkymmenen vanha, ja tämä herra on vähintään kolmenkymmenen. Herra d'Artagnan on herra Desessarts'in väkeä, ja tämä herra on herra de Tréville'n muskettisotureita: katsokaa univormua, herra komisarjus, katsokaa univormua.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.